BUSKAP

Fagbladet for norske storfebønder

7 - 2024

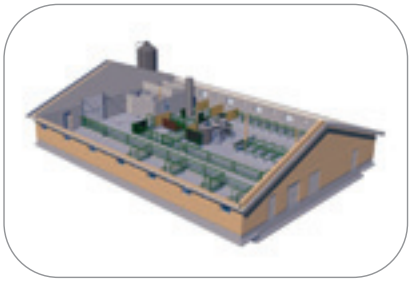

TEMA:
UNG BONDE
FRA SIDE 20

NYTT SÆDPRODUKT: MIXED ANGUS side 6

ÅRETS GROVFÔR side 75

Nettofjøset
– løsningen på løsdrift

Nettofjøset er et rimelig, ferdig prosjektert melkekufjøs basert på gjennomprøvde og standardiserte løsninger.

- Skalerbart i tre størrelser, fra 150 til 300 tonn årlig produksjon
- Med eller uten ungdyrside
- Norsk kvalitetsinnredning fra Reime
- Fremtidsrettet gjødselsystem
- Utvendig gjødsellager
- Klargjort for biogass-anlegg
- Valgfritt melkesystem
- Valgfri mekaniseringsgrad
- Tilvalgs- og fravalgsmuligheter
- Bygg i tre eller betong
- Muligheter for egeninnsats

En lønnsom investering for fremtiden!

Du stiller med opparbeidet tomt – vi tar oss av resten!

Se film

Les mer

post@brilandbruksbygg.no
+47 69 80 88 20
brilandbruksbygg.no

BRI LANDBRUKSBYGG

De mest fornøyde kundene

INNHOLD

LEDER

4 Slipp dem til

AVL

6 Mixed Angus
8 Elektroniske GS-merker og innsending med melkebil
10 Nye egenskaper inn i eksteriørvurderinga
14 To populære eliteokser
16 NRF - en god økonomisk strategi
54 Fra kalv til eliteokse

HELSE/FRUKTBARHET/ DYREVELFERD

52 10 råd om god smittebeskyttelse av kalvene
88 Alltid fokus på magen
90 Den store leverikten – har du den i din besetning?
100 Laveste antibiotikasalg noensinne
112 Kusignaler

FÔR/FÔRING

71 Årets grovfôr 2024
76 Traff du med enggjødslinga di i år?
81 Trender i salget av grasfrø
86 Tid for jordprøver

ØKONOMI

108 Vinn-vinn eller tap-vinn?

TEMA: UNG BONDE

20 Eierskiftekurs
22 Unge bønder fører samdrifta videre
28 Geno: Din leverandør av genetikk og fagstøtte
31 Landbruksutdanning for unge med bondeplaner
38 Overlater gården til neste generasjon
40 Fjøsskolen
42 Driftige damer med styr på avlen
46 Fra utbygging til drift
48 Erfaringer å dele fra overtakelse og bygging

ORGANISASJON

12 Geno Inspiria
57 Bruk Genostemmeretten din
122 Geno medlem

KJØTT

114 Litt nedgang i slakteklasse

INTERVJUER/REPORTASJER

94 Husdyrproduksjonen er mer enn en jobb
103 Økomelk og kjøttproduksjon på kastrater

FORSKJELLIG

64 Lesernes side
66 Dagbok fra Melsomkyra
116 Buskap for 50 år siden
118 Q-bonden
118 Animalia
119 Dagros
120 Tine

BUSKAP
Fagbladet for norske storfebønder

REDAKSJON: Tlf. 95 02 06 00. Ansvarlig redaktør: Rasmus Lang-Ree. E-post: rasmus.lang.ree@geno.no. Journalist: Solveig Goplen. E-post: solveig.goplen@tine.no. Frilanser: Oddfrid Vange Bergfjord. E-post: oddf-van@online.no. **REDAKSJONSRÅD** Fagsjef i Tine Rådgiving John Fløttum, Avlsforsker i Geno Hanna Retzius Storlien, Veterinær/kursansvarlig i Geno Anne Hege Hunskaar Tajet **ANNONSER:** Salgsfabrikken as, Jernbanevegen 13, 2260 Kirkenær. Kikki Valby: kikki@salgsfabrikken.no. Mob. 901 19 121. **UTGIVER:** Geno SA, Storhamargata 44 – 2317 Hamar. Tlf. 95 02 06 00. E-post: post@geno.no. Medlemmer av Geno får Buskap tilsendt. Alle Geno-medlemmer kan tegne flere Buskap-abonnement til bare kr 425,– per år per abonnement. Forøvrig kan abonnement tegnes for kr 850,– pr. år direkte til Geno. Utkommer 8 ganger i året. Buskaps 75. årgang. **FORSIDEFOTO:** Kua Nelly er datter av 11148 Rosnes. Foto: Frida Isadora Årseth
GRAFISK PRODUKSJON: Layout og trykk: Merkur Grafisk. No issn 0807-5069. No issn 1894-5309 (Buskap online)

LEDER

SLIPP DEM TIL

Rasmus Lang-Ree
Ansvarlig redaktør
rlr@geno.no

Alle næringer konkurrerer om å være attraktive i arbeidsmarkedet. For storfenæringa det ikke minst viktig fordi snittalderen på kubøndene er høy. I tillegg er kjønnsfordelingen fortsatt svært skjev. Vi trenger derfor unge bønder med ideer, engasjement og stort pågangsmot. Et viktig spørsmål er hva næringa selv kan gjøre for å sikre den rekrutteringen vi så sårt trenger.

Mye tyder på at det ikke er mangel på interesse for ei framtid i landbruket. Det er i alle fall økt interesse for programfagene innen naturbruk på videregående. Økningen i antall søkningen til landbruk på Vg3 etter flere år med nedgang er spesielt gledelig.

En undersøkelse Geno har gjennomført blant unge bønder forteller at de brenner for yrkesvalget de har tatt, men de savner anerkjennelse for jobben de gjør. Gjennomgående ser de unge på å være bonde som ikke bare en jobb, men en del av deres identitet. Fire av ti tror ikke folk flest ser på bønder som viktige. Her må organisasjonene i landbruket legge enda mer trykk på arbeidet for å øke anseelsen til dem som produserer maten vår.

Å ta over en gård med melkeproduksjon innebærer ikke bare valg av karriere, men også et valg av livsstil. Overtakelse av gård er i seg selv en stor investering, og spesielt hvis en må ut på det åpne markedet. Må det i tillegg investeres i driftsapparatet blir gjeldsbyrden svært høy. Siden bare 23 prosent i en Ruralis-undersøkelse fra 2022 svarer at det er svært sannsynlig eller sikkert at barn eller familiemedlemmer vil overta og drive gården aktivt får det stor betydning at det er mulig å komme inn i næringa uten «familierabatten».

I tillegg til å finansiere selve overtakelsen skal den nye bonden også ha likviditet til innkjøp av driftsmidler lang tid før landbruksstøtten kommer inn på konto. Felleskjøpet fortjener ros for at de nå lanserer en ordning der nystartede bønder får henstand med betaling til støtten kommer.

Vi kommer ikke utenom at bedret økonomi i næringa er den viktigste faktoren for å sikre rekruttering.

Mange er villige til å legge ned en stor arbeidsinnsats, men de unge som vurderer bondeyrket vil ha en akseptabel betaling for det de gjør. De stiller nok også større krav til balanse mellom arbeid og fritid enn tidligere generasjoner. Velferdsordningene i landbruket er generelt altfor dårlige og vil bli en brems i rekrutteringen hvis de ikke oppgraderes.

Velferdsordningene i landbruket er generelt altfor dårlige og vil bli en brems i rekrutteringen hvis de ikke oppjusteres

Mange får bondedrømmen inn med morsmelka, mens andre opplever praten ved frokostbordet om hvor ille det er å være bonde som effektiv vaksine mot slike drømmer. Næringa har generelt en utfordring når det gjelder å balansere oppmerksomheten om «alt som er gæli» med å framsnakke alle de positive sidene ved å være bonde og matprodusent.

Nettverk har vist seg å være en suksessfaktor for den aktive bonden. Her bør organisasjonene engasjere seg enda mer i å skape nettverk og møteplasser for unge bønder – både virtuelle og fysiske. Samtidig som det er viktig at de nye i næringa er aktive, tar initiativ og stiller opp på møter og arrangementer.

Landbruket har alle muligheter til å framstå som attraktiv. Bærekraft og matproduksjon appellerer til mange, og kombinert med en heftig teknologisk utvikling er det ikke mangel på meningsfulle utfordringer. Men de som banker på døra må ikke holdes på vent for lenge. De må slippe til mens pågangsmot og arbeidskapasitet er på topp. Da må godt voksne drivere med interesserte etterkommere være villige til å gi slipp og kanskje søke seg annet arbeid for at neste generasjon skal få ta fatt.

Foto: Kari Lise J. Dybo

NYTT SÆDPRODUKT LANSERES

MIXED ANGUS

Tyr, Geno og SpermVital lanserer Mixed Angus SV i løpet av oktober. Produktet er en semindose hvor det er blandet sæd fra tre ulike seminokser av Aberdeen Angus. Dette er ikke et produkt for de som driver avl på renrase, men et produkt som er etterspurt i melkemarkedet. I dag er SpermVital tilgjengelig på fem raser av kjøttfe. Dette blir en utvidelse av eksisterende tilbud som vi har per i dag.

Per Sigve Lien
Daglig leder i Tyr
per.sigve.lien@tyr.no
Hans Storlien
Leder kunde og medlemstjenester i Geno
hans.storlien@geno.no

Internasjonalt er det en tung trend i retning bruk av kjønnssepart sæd på de beste kuene for rekruttering, mens det brukes kjøttfe på resten av melkekuene. Fra Storbritannia rapporteres det om at 70 prosent av melkekuene insemineres med kjøttfesæd. Utviklingen er den samme her i Norge. 80 prosent av inseminasjonene med kjøttfe benyttes nå i mjølkemarkedet.

74120 Starman av Furnes er en av angusoksene som vil bli brukt i det nye sædproduktet Mixed Angus SV som lanseres nå i oktober. Foto: Jan Arve Kristiansen

Fire okser vil bli brukt

Foreløpig er «mixed semen» («blandasæd») lite brukt her i Norge, men det er leverandører i markedet. For å være leveransedyktig i alle kategorier har Tyr, Geno og SpermVital gått sammen om å lansere dette produktet. Oksene som er plukket ut, er alle okser som har høye avlsverdier for produksjon og gode fenotypiske resultater for intramuskulært fett. Oksene som det produseres av er 74119 Hovin Sokrates, 74120 Starman av Furnes, 74128 Trym av Grani og 74129 Terra Red Six av Haukabø. Blandingene vil bestå av tre av disse oksene.

Hvorfor Mixed Angus?

Internasjonale resultater viser gode drektighetsresultater ved bruk av blandet sæd. Ved å i tillegg produsere dette som SV-sæd mener vi å øke drektigheten ytterligere. Det er resultater og tilfredsheten med produktet som er målet med lanseringen. Foreløpig er det et begrenset antall doser som gjøres tilgjengelig. Markedet vil styre hvor raskt denne produksjonen økes.

Internasjonalt forekommer det også blandet sæd fra ulike raser, men her lanseres det kun av rasen Angus, og det er kun som SV-sæd. Etterspørselen i markedet etter nye produktkategorier skjer stadig, og det er viktig å være leveransedyktig på de ulike kategorier av semin. Derfor lanseres blandingsproduktet, og det er viktig å understreke at det ikke er produkt for de som driver renraseavl. Produktet er ikke fordelaktig i forhold til avlsarbeidet, unntatt hvis avkom eventuelt genotypes.

Pris og tilgjengelighet

Det er ungokser av kjøttfe som inngår i dette produktet. Pris ut fra dette blir kr 465,- pr dose. Det er foreløpig ikke diskutert hvor dette skal lanseres. Det er et begrenset antall doser, så det er mulig at det kun prøves ut i enkelte distrikter i første omgang.

Formel™

Topp resultater med Formel Kalv Premium

Hvorfor eget kalvekraftfôr?

Formel Kalv Premium:

1. Spesielt utviklet for god utvikling av vom og tarm for spedkalven
2. Høy smakelighet som sikrer tidlig fôropptak
3. Mineralinnhold tilpasset kalv
4. God fiberkvalitet

En god start er en viktig forutsetning for å bli ei god og holdbar mjølkeku.

Les mer her

Felleskjøpet

Ta vare på jorda, dyra og framtida

Felleskjøpet Agri: Tlf.: 72 50 50 50 felleskjopet.no/formel **Felleskjøpet Rogaland Agder:** Tlf.: 99 43 06 40 bedrift.bondekompaniet.no

OFTE STILTE GS-SPØRSMÅL

ELEKTRONISKE GS-MERKER OG INNSENDING MED MELKEBIL

25. september åpnet vi for muligheten til å bestille elektroniske GS-merker i samarbeid med MSD Animal Health (OS ID). Vi åpnet samtidig for innsending av GS-prøver med melkebil, i samarbeid med Tine og Q-meieriene. Her er noen spørsmål og svar om disse temaene.

Eva Husaas
eva.husaas@geno.no
Hanna Retzius Storlien
hanna.storlien@geno.no
Begge avlsforskere i Geno

Hva er elektroniske GS-merker?

Med elektroniske GS-merker tar du ut en øreprøve samtidig som du merker kalven. Du bestiller det elektroniske GS-merket i nettbutikken til MSD Animal Health (tidligere OS ID), der du vanligvis bestiller øremerker. Det ikke-elektroniske merket i det høyre øret blir som før, mens du tar ut en vevsprøve av kalven samtidig som det offisielle elektroniske øremerket (det elektroniske GS-merket) settes i det venstre øret.

Hvilke GS-merker bør jeg velge?

Elektroniske GS-merker gjør det enklere og billigere å rutinemessig GS-teste alle NRF-kvigekalver så fort de er født. Ved bruk av det elektroniske GS-merket er det ikke lenger nødvendig å bestille grønne GS-merker til nyfødte NRF-kvigekalver.

Vi kommer til å beholde muligheten for bestilling av grønne GS-merker for deg som kun ønsker å ta prøve av noen få NRF-hunndyr. Det er også aktuelt å bruke disse hvis du ønsker å genotype eldre dyr. De grønne GS-merkene skal fortsatt benyttes på avlsemner og ved regenotyping.

Bør jeg dele opp nummerserien?

Har du kun NRF i besetningen, så lønner det seg med en egen nummerserie for oksekalver og en egen nummerserie for kvigekalver.

Har du i dag kun én nummerserie kan du bruke opp de du har igjen på oksekalver og bestille elektroniske GS-merker for kvigekalver i en overgangsfase.

Dersom du har en del krysninger og andre raser (andre melkeraser og kjøttferaser) lønner det seg å dele opp nummerserien for å unngå å ta ut prøve av mange dyr du likevel ikke får resultater på. For eksempel bestille 0020-0039 som elektroniske GS-merker som brukes på NRF-kvigekalver og bestille 0040-0069 som vanlig elektroniske øremerker som brukes på krysninger/andre raser. Slik slipper du å ta ut ørevev fra dyr du likevel ikke får resultater på. Da sparer du også den ekstra kostnaden på de elektroniske GS-merkene og det blir også mer oversiktlig hvilke dyr som er hva.

Kan jeg bruke elektroniske GS-merker på oksekalver?

Du kan benytte elektroniske GS-merker på oksekalver som er seminokseemner. Det fører til at du får raskere avklaring fra Geno da dyret raskere blir genotypet, men koster deg 22 kr mer for øremerket. Vi sender uansett ut grønne GS-merker til seminokseemner.

Du blir ikke fakturert for genotyping hvis du sender inn en øreprøve av et avlsemne uavhengig av om det er elektroniske GS-merker eller grønne GS-merker.

Kan jeg bruke samme tang til elektroniske GS-merker som til grønne GS-merker?

Du kan ikke benytte samme tang til begge. Tang som benyttes til elektroniske GS-merker blir lagt ved og fakturert for ved første bestilling. Det er imidlertid viktig at du fortsatt tar vare på tanga som benyttes til grønne GS-merker, da disse merkene fortsatt skal benyttes til avlsemner (embryodonoremne/seminokseemne), samt regenotyping (ny genotyping hvis prøven feiler i analysen to ganger eller er ødelagt).

Hvor mye koster elektroniske GS-merker?

Totalsummen for elektronisk GS-merke og analysedelen blir lavere enn ved bruk av grønne GS-merker. Et elektronisk GS-merker koster 22 kroner mer enn et ordinært elektronisk øremerke, og kjøpes i nettbutikken til MSD Animal Health (OS ID). Geno fakturerer kun for transport, behandling av DNA, analyse og avlsverdiberegning, og dette koster totalt 195 kroner. Dette legges til på seminfakturaen.

Det blir imidlertid en forsinkelse på fakturering av prøver sendt inn via elektroniske GS-merker i startfasen. Årsaken er overgang til nytt fakturasystem hos Geno, som skal være på plass før nyttår. Derfor kan det være den første bestillingen ikke kommer på seminfakturaen før november/desember.

Blir jeg fakturert dersom jeg sender inn elektronisk GS-merke for embryodonoremner?

Nei, du blir ikke fakturert hvis du sender inn elektroniske GS-merker for hverken embryodonoremner eller seminokseemner.
Vi jobber også med å få på plass en løsning der produsenter som bruker elektroniske GS-merker til genotyping av kvigekalvene sine, kan reservere seg mot å motta grønne GS-merker for genotyping av embryodonoremner. Innsendte prøver av avlsemner blir ikke fakturert for genotyping, uavhengig av merketype. Denne reservasjonsløsningen er ikke på plass med en gang vi åpner for å benytte elektroniske GS-merker, men den kommer i løpet av høsten.

Jeg er Q-meieriprodusent. Kan jeg sende inn prøve med melkebilen?

Ja, Geno samarbeider også med Q-meieriene om henting av GS-prøver med melkebilen. De hentes inn til Q-meierienes meierier i Gausdal og på Jæren, og hentes derfra av Tine sine melkebiler. Den eneste forskjellen på henting hos Q-produsenter og Tine-produsenter er at Q ikke benytter blå skinne. Prøven må derfor settes fram i melkerommet ved siden av melketanken, godt synlig for sjåføren som skal ha med seg prøvene.

Kan jeg sende inn både elektroniske og grønne GS-merker med melkebilen?

Begge typer kan sendes inn med melkebilen, men denne tjenesten er kun for genotyping av NRF-dyr. Merk at ved innsending av grønne GS-merker skal prøverøret legges i lynlåsposen med etikett som viser dyrets identitet, deretter skal lynlåsposen legges nedi prøvebeger.

Det er også veldig viktig at den grønne runde etiketten settes på lokket til prøvebegeret. Ellers kommer ikke prøven fram til Biobank.

Hvilke dyr kan jeg sende inn prøve for genotyping av?

Du kan sende inn på dyr som er:
NRF-hunndyr etter semin (farkode: «sikker inseminering» eller «ukjent far, men far er seminokse»)

NRF-avlsemner (seminokseemner/embryodonoremner)

Dyret må være registrert i Kukontrollen.

Hva skjer hvis jeg sender inn prøve av hunndyr som er av annen rase/har gardsoksefar/ukjent far eller oksekalver som ikke er avlsemne?

Hvis du sender inn prøve av disse, blir du fakturert for genotypingen, men du mottar aldri noe resultat for dyret.

Hvis du tar øreprøver av andre raser der det tilbys genotyping, har disse egne instrukser for innsending av prøver. Innsending av GS-prøver via melkebil er per i dag kun for GS-prøver av NRF.

Hvordan vet jeg om ei kvige er et embryoemne?

I Kukontrollen ser du oversikt over dette i egen fane. Denne informasjonen flyttes over til Geno avlsplan i løpet av høsten, og da kommer du til å finne det i bestillings- og statustabellen for genotyping. Her kan du filtrere tabellen så du kun får opp hvilke dyr i besetningen som er avlsemner.

Får jeg raskere svar ved å benytte elektroniske GS-merker?

Ja, du får raskere svar. Med grønne GS-merker må først kalven bli født og innmeldt i Kukontrollen, så få tilsendt utstyr. Med elektroniske GS-merker kan man ta prøve av dyret samtidig som man merker det, og kan derfor sende inn prøven tidligere. Hvis melkebilen kommer på besøk samme dag kan potensielt prøven være på plass hos Biobank innen et døgn. Derfor er det veldig viktig at kalven meldes raskt inn i Kukontrollen. Hvis ikke kalven er innmeldt i Kukontrollen får ikke Biobank registrert prøven. De legger da prøven på vent til de får treff/dyret er innmeldt.

Prøver sendes videre fra Biobank til analyse ukentlig.

NYE EGENSKAPER INN I EKSTERIØRVURDERINGA

Speneretning og lynne bedømt av avlsrådgiver kommer nå inn som nye registreringer, mens vridde klauver går ut da det fanges opp i forbindelse med klauvskjæring.

Anne Guro Larsgard
Avlsforsker i Geno
anne.guro.larsgard@geno.no

Det eksteriør vurderes 20 000 NRF-dyr hvert år rundt omkring i norske fjøs. Besetninger som har en stor andel dyr som er genotypa prioriteres for dette, og hele besetningen blir vurdert. I 2023 ble det gjort vurderinger i 700 forskjellige besetninger og med omkring 30 dyr på hver gard. Av disse er 14 200 genotypet. Kombinasjonen av å ha både genotyper og eksteriørmålinger på samme dyr, øker sikkerheten på indeksene for eksteriør.

Ikke bare spenenes plassering, men også retningen de peker er en viktig. Derfor kommer dette nå inn som en tilleggsregistrering. Når det er tilstrekkelig med data blir vil det bli beregnet nye indekser for disse egenskapene som vil vektes inn i jurindeksen. Foto: Solveig Goplen

Felles nordisk verktøy

Det er nå i overkant av 20 avlsrådgivere som utfører disse målingene, så hver og en av disse måler mange dyr og får med det god trening i dette faget. Ved utføring av målingene bruker de 'Nordic Classification', som er et verktøy Geno har vært med å utvikle sammen med de andre nordiske landene. Det betyr at det er de samme egenskapene og beskrivelsene som brukes i hele Norden for å registrere eksteriør.

Endringer i eksteriørvurderingen

Basert på innspill fra avlsrådgiverne har det nå blitt gjort noen endringer i hva som skal registreres:

- Speneplassering både foran og bak på juret har stort fokus i avlsarbeidet. Framspener med stor avstand og tette bakspener straffes i jurindeksen. Fram til nå har det kun vært selve plassering av spenene som har hatt fokus. Like viktig er det hvilken retning spenene peker. Det beste er selvsagt at spenene er loddrette og peker rett ned mot bakken. Skråstilte spener i alle retninger er uønsket. Dette vil fra omkring 1. oktober komme inn som en tilleggsregistrering. Etter hvert som vi har samlet tilstrekkelig med data, vil det beregnes nye indekser for disse egenskapene, og det vil vektes inn i jurindeksen. Dette vil gi tilleggsinformasjon i utvelgelsen av eliteokser og for avlsplanlegging i egen besetningen.
- Lynne kommer inn som ny egenskap registrert av avlsrådgiver. Dette blir en egenskap som skal beskrive hvordan dyret reagerer i møte med ukjent person. Dette er en annen egenskap enn mjølkelynne, som i dag registreres av bonde som en del av kvigevurderingene.
- Vridde klauver tas ut fra eksteriørvurderinga. Denne egenskapen registreres nå også i forbindelse med klauvskjæring, og bare i 2023 fikk vi inn 170 000 registreringer fra 4 900 ulike besetninger.

TOPLAC®

– TROLIG NORGES BESTE KRAFTFÔR

Er det én ting vi kan i Fiskå Mølle, er det å lage favoritten TopLac!

Et vomvennlig og konsentrert kraftfôr som gir kua:

- Høyere melkeytelse
- Høy fett- og protein-% i melka
- Høyere surfôropptak
- Redusert mengde kraftfôr per 100 kg melk
- Økt trafikk i melkeroboten

TopLac finnes i flere varianter, tilpasset ulike protein- og fibernivå i grovfôret. Prøv du også!

GODT GJORT ER BEDRE ENN GODT SAGT

Fiskå Mølle
www.fiska.no

THE SCANDINAVIAN WAY

Det pågår store endringer i genetikkindustrien globalt. Driverne er endringer i markeder, enkeltland sin proteksjonisme ved å foretrekke genetikk som er «made in» i stedet for import, akselererende teknologiutvikling og press på kostnader.

Kristin Malonæs
Administrerende direktør i Geno
kristin.malonaes@geno.no

Genetikkselskap slår seg sammen eller etablerer forpliktende samarbeidsmodeller innenfor avl, FOU, teknologi og salg. Viking Genetics og Geno har startet et samarbeid om avl på Norsk Rødt Fe og Viking Rød, og Viking Genetics har inngått samarbeid med nederlandske CRV om holsteinavlen.

Teknologi største driver for endringene

Markedet for kjønnsseparingsteknologi «eies» av to globale aktører. Den ene ST Genetics og den andre ABS IntelliGen Technologies. Forretningsmodellen til disse selskapene er lik ved at de som bruker teknologien betaler en avgift pr. produserte strå. Med en markedsmessig utvikling over til mer og mer bruk av kjønnsseparerte doser, fylles disse selskapenes pengebinger seg opp. Begge disse selskapene driver også store avlsprogrammer innenfor Holstein og andre raser. Min spådom er at fremover kommer til å lese flere meldinger om globale oppkjøp og fusjoner hvor ST og ABS er involvert.

Avlen må løse store utfordringer og behov

Klimautfordringene stiller melkeproduksjonen overfor store utfordringer og presser lønnsomheten. Dette er bakgrunnen for at genetikkindustrien investerer så mye i avl som skal redusere klimagassutslipp og øke fôreffektiviteten. Avlen er det kraftigste redskapet for produsenten, meieriene og slakteriene når det kommer til klimagasskutt.

Sykdommer medfører utfordringer i eksporten

Spredningen av virussykdommen blåtunge gjennom Europa og nå opp til Norge gir nye utfordringer både for bonden og for genetikkselskapene. Virus og sykdommer medfører utfordringer i eksporten av biologiske produkter mellom land. Genteknologi kommer til å få en stadig større betydning i å styrke produksjonsdyras sykdomsresistens. Flere og flere forbrukere er opptatt av at dyra lever gode liv og at maten de spiser gir god samvittighet.

Vi har noe unikt i Norden

I Norden har vi noe unikt på verdens-scenen. Vårt avlsarbeid er gjennom snart 100 år tuftet på dyrehelse og dyrevelferd i kombinasjon med produksjonsegenskaper, økonomi og ressurseffektivitet. Gjennom et bredt avlsmål som kontinuerlig er utviklet i tett samarbeid med våre eiere og industrien har vi genetikk som møter de globale utfordringene, og vi kan ta en sterkere posisjon på den globale scenen enn det vi har gjort. Skal vi lykkes med det tror vi sterkt på et tettere samarbeid i Norden. Vi deler felles verdisett, vi har felles kulturgrunnlag og vi er vant til å samarbeide. I fellesskap har vi noe unikt å tilby som også er attraktivt opp mot bondens, industriens og forbrukerens behov.

Lely Juno for automatisk fôrskyving - ditt valg

Aldri har det vært enklere å øke fôropptaket

Lely Juno er en batteridrevet robot som sørger for at ferskt fôr alltid er lett tilgjengelig døgnet rundt. Med en roterende overflate skyver Juno grovfôret nærmere kyrne etter hvert som den beveger seg langs fôringsbordet. Dette øker fôropptaket og resulterer i en mer stabil flyt av kutrafikk og flere besøk i melkeroboten. Lær mer om automatisk fôring i ditt Lely Center.

Smartere landbruk - ditt valg

Lely Center Fåvang
Tlf. 61 28 35 00

Lely Center Heimdal
Tlf. 72 89 41 00

Lely Center Nærbø
Tlf. 51 43 39 60

Lely Center Revetal
Tlf. 33 30 69 61

Les mer på lely.com/no

TO POPULÆRE ELITEOKSER

Hans Storlien
Leder kunde- og medlemstjenester i Geno
hans.storligen@geno.no

FLERE GODBITER TIL TOPPSESONGEN

Det nærmer seg toppsesong for inseminasjon, og da er det moro å presentere kommende okser som vi har store forventninger til. Denne gangen vil vi presentere 12384 NR Ness og 12391 NR Laupen. 12384 NR Ness vil bli distribuert over hele landet fra oktober, mens 12391 NR Laupen prelanseres i Sør-Norge fra oktober og fulldistribueres over hele landet fra desember. Begge oksene har profiler vi forventer vil bli populære i markedet. 12391 NR Laupen har blitt presentert som kalv og videre gjennom oppveksten i flere nummer av Buskap (*se buskap.no*).

Oksene representerer to veldig forskjellige slekter der en familie har utmerket seg lite i besetningen, mens den andre har bevist stor holdbarhet med tre generasjoner fortsatt på fjøset.

12391NR LAUPEN-PP

Laupen har med 55 den nest høyeste avlsverdien av oksene som er på tur ut i markedet i oktober. Oksen er homozygot kollet, og er blant oksene vi har distribuert regionvis. Oksen vil først bli distribuert i områdene som har utgangspunkt på Store Ree og Særheim på Jæren. Resten av landet vil få del i oksen i løpet desember. Oksen har en profil som gjør oksen veldig interessant i det internasjonale markedet med spesielt høge verdier på produksjon.

373 Kagura. Foto: Per Arne Løvoll

12391 NR Laupen-PP: Foto: June Witzø

SLEKT OG GEOGRAFI

Oksen er oppdrettet hos Kleivasida Samdrift Da i Eidsdal i Møre og Romsdal. Faren er 12211 NR Rem-P og med den kjente 12027 Storflor som morfar.

Mora er 373 Kagura som har en avlsverdi på 43, har hatt tre kalver, og er inseminert på nytt med 12299 NR Dal og venter sin fjerde kalv i mai 2025. Per Arne Løvoll, en av oppdretterne på Kleivasida Samdrift DA, kan fortelle at mora er ei eksteriørmessig veldig fin ku som var litt uheldig i starten på sin karriere. Hun kalva veldig tidlig ved første kalv, men er i godt driv nå på tredje kalven. Hun har godt over midlet i besetningen for fett og protein i mjølka. 373 Kagura har veldig korte kalvingsintervall. Han forteller videre at dette er ei svært god linje på fjøset, både mor, bestemor og oldemor finnes fortsatt i besetningen. Oldemora nr. 220 Eirin kalva på nytt august i år og resultatet ble en kvigekalv med 12325 NR Frislid som far. 220 Eirin har hatt sju kalver med avdråttsgjennomsnitt på 10 435 kg melk og fett på 4,05 og protein på 3,51. Her snakker vi om holdbar kulinje!

Fjord kommune i Møre og Romsdal har mønstra to supre avlsdyr – eliteoksen 12211 NR Rem og toppkua 373 Kagura som har blitt til opphavet til toppoksen 12391 NR Laupen-PP.

EGENSKAPER

12391 NR Laupen PP har total avlsverdi på 55 per dags dato og utmerker seg med svært høye verdier på mjølk. Med 134 i fettprosent og 117 i kg mjølk så vil det produseres store mengder mjølk med høy verdi på døtrene etter denne oksen. På fruktbarhet har oksen fått en god forbedring med 97 i avlsverdi mot faren 12211 NR

Rems 84. Det er gode kombinasjoner hele veien på denne oksen. Oksen legger seg mellom mor og far på de aller fleste egenskaper, men Laupen har med seg en jevnere egenskapsprofil fra mor enn fra far. Men svakhetene fra 12211 NR Rem blir godt reparert via Laupen. Oksen har flotte verdier for jur, og han skiller seg fra mange andre okser med gode verdier på speneplassering bak. Midtband på 93 har nok sammenheng med verdiene på speneplassering både framme og bak. Denne oksen kan benyttes for å reparere trang speneplassering bak på neste generasjon. Ut fra innledningen om holdbar familie i leddene bakover scorer denne godt, men ikke ekstremt på holdbarhet, med sine 116 avlsverdipoeng.

Oksen produserer både SpermVital- og REDX-sæd. Oksen vil gjøre stor karriere i det internasjonale markedet, der det allerede er stor etterspørsel. Foreløpig holdes denne tilbake i det internasjonale markedet for å prioritere den inn i det norskemarkedet først.

12384 NR NESS

Denne oksen har en super profil til å produsere kjønnsseparert sæd, noe han også har gjort. Oksen vil bli distribuert over hele landet fra oktober. Oksen har 43 i avlsverdi og utmerker seg med super holdbarhet.

SLEKT OG GEOGRAFI

Oksen er en ektefødt trønder nærmere bestemt fra Oksvoll. Den er oppdrettet hos Ness Gård Da. Far er 12192 NR Flenstad og morfar er 11948 Horvereid. Mor til oksen er 1159, hun opplevde å få to kalver før hun dessverre måtte utrangeres på grunn av en speneskade. Hun har en avlsverdi på 28, og far til kua er 24003 VR Edison som fortsatt har 35 i avlsverdi på norsk skala. Som nevnt innledningsvis ble 1159 slaktet på grunn av en speneskade rett etter andre kalv, og har derfor ikke ettlatt seg noe inntrykk i noen retning hos oppdretter.

12384 NR Ness. Foto: June Witzøe

Disse to oksene har svært forskjellige utgangspunkt, men begge har profiler som mange etterspør. Det er dette som gjør avlsarbeidet så spennende fordi 1+1 ikke alltid blir 2 i biologien.

EGENSKAPER

Oksen skiller seg ut med veldig gode verdier for jur. Ekstremt gode jurfester og fin speneplassering kan forventes på døtrene. Han har i tillegg veldig gode verdier på klauver, med 122 på korketrekkerklauv og samla hele 125 på klauvhelse. Oksen er også sterk på jurhelse med 124, men er noe svak på andre sjukdommer med 71. Holdbarheten er noe som skiller denne oksen fra mange av de andre oksene med hele 131, og dette står litt i kontrast til innledningen om kort varighet på mor. Uheldige omstendigheter har rammet mor, mens genene for å holde ut i besetningen er absolutt til stede. Med gode verdier for jur og klauver er det lagt et godt grunnlag for dette.

12384 NR Ness vil bli tilgjengelig på kjønnsseparert sæd, REDX. Oksen vil være tilgjengelig i det norske markedet i toppsesongen nå i høst og fram til februar. Oksen er foreløpig ikke interessant for det internasjonale markedet.

NESTE NUMMER AV BUSKAP KOMMER I DIN POSTKASSE CA. 11. DESEMBER.

NRF - EN GOD ØKONOMISK STRATEGI

Avlsfremgangen på NRF-kua er beregnet å utgjøre 1 200 kroner per ku per år. For en gjennomsnittlig besetning på 30 dyr, betyr det en årlig merverdi på tett oppunder 40 000 kroner. Velger du NRF, får du nyte godt av denne avlsfremgangen.

Stine Helland
Innholdsprodusent
Tun Byrå
stine.helland@tunmedia.no

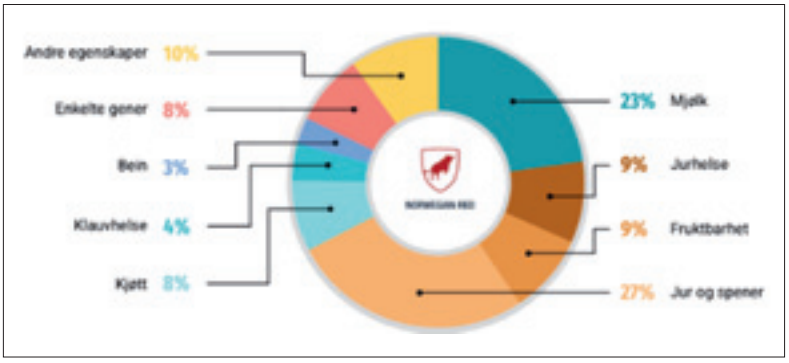
Avlsmålet til NRF er definert av de egenskapene som har størst økonomisk betydning for melkeprodusentene. Samtidig er Geno opptatt av å sikre fremgang på andre egenskaper som er viktig for produsentene.

– Skal vi bevege populasjonen i ønsket retning, må vi rangere dyrene og vite hvilke dyr som genetisk sett er overlegne i forhold til det avlsmålet som er satt. Derfor beregner vi avlsverdi på alle NRF-dyr, og bruker denne til utvalg av dyr det er verdt å avle videre på. I Geno bruker vi genomisk seleksjon, og vi har den beste og mest anerkjente metodikken for å beregne avlsverdier. Det gjør at sikkerheten i avlsverdiene våre er svært høy, forklarer Håvard Tajet, leder for avlsavdelingen i Geno.

Stort datagrunnlag

Som ansvarlig for avlsarbeidet på NRF, har Håvard hele den norske NRF-populasjonen å selektere fra.

Figur 1. De ulike egenskapene i avlsmålet vektlegges forskjellig i beregningen av den samlede avlsverdien.

Alle dyrene har kjent avlsverdi, noe som gir et enormt datagrunnlag for seleksjon. At produsentene GS-tester dyrene sine, er viktig for å få høy sikkerhet på avlsverdiene, noe som igjen har stor betydning for avlsfremgangen.

– Noe av det vi er mest stolte av, er vår kraftfulle okseseleksjon. Det fødes omtrent 100 000 oksekalver årlig. Av disse genotypes de 8 000 beste. Gjennom et omfattende system for testing og utvelgelse, ender vi opp med i underkant av 50 eliteokser. Eliteoksene blir fedre til neste generasjon, og den kraftige seleksjonen på hanndyrsiden, er en av hovedgrunnene til at NRF har så stor avlsfremgang, sier han.

Mye melk av god kvalitet

Noen av de viktigste egenskapene i avlsmålet er knyttet til melkeproduksjon. Både mengde og tørrstoffinnhold i melka har stor økonomisk betydning, samtidig legges det stor vekt på utforming og funksjon av jur og spener.

– I melkeoppgjøret premieres fett- og proteinprosent i melka med flere øre per liter, så her er det

Avlsleder Håvard Tajet viser frem tidenes beste okse i NRF-populasjonen, 12387 NR Sandbu-P. Denne fantastiske oksen er heterozygot kollet, og er spesielt sterk på melkeegenskapene. Han gir kjempeflott jureksteriør og er veldig god også på jurhelse. Foto: Tun Byrå

Geno er opptatt av å sikre at den utviklingen som gjøres gjennom forskning, raskt kan implementeres i operativ drift. Bodil Pettersen er logistikkmedarbeider, og er en av de som sørger for at produsentene får tilgang til den gode avlsfremgangen. Foto: Tun Byrå

mye å hente. Sprikende spener og dårlige jurfester kan gi problemer i roboten, da den setter strenge krav til jureksteriøret for å fungere optimalt. Dyr som trenger ekstra oppfølging, er både kostbart og arbeidskrevende, sier Håvard.

Fruktbarhet og helse

NRF har hatt et historisk sterkt fokus på fruktbarhet og helse, og scorer høyt på disse egenskapene i alle internasjonale rangeringer.

– NRF-kua melker godt, samtidig som bredden i avlsmålet bidrar til at kyrne holder energibalansen oppe. Dermed har de energi til ny brunst og ny drektighet. Vi er kjempegode på fruktbarhet, og ser lite problemer med jurbetennelser og celletallsproblematikk. Egenskaper som går på funksjonalitet og helse påvirker kyrnes levetid, og holdbare dyr er kjempeviktig for økonomien, sier Håvard.

Godlynte, kollete dyr

Utviklingen i kolletgenetikk på NRF-kua er unik i internasjonal sammenheng, med en genfrekvens på kollet-genet på nær 30 prosent. Det betyr at halvparten av kalvene som fødes i 2024 er uten horn.

– Mange opplever at avhorninga setter kalven litt tilbake, i tillegg er det både kostbart og arbeidskrevende. Produsenter har fortalt oss at de har spart 20 000 kroner på avhorning bare det siste året, forteller Håvard.

Lynne er også viktige egenskaper for bøndene, og med lynne menes egentlig tre ulike egenskaper.

– Historisk sett er lynne definert som hvordan kua er å melke, og det er fortsatt viktig å avle på dyr som står rolig og fint under melking. Med lynne kan man også tenke på hvor omgjengelige dyra er. En amper eller sky ku krever en annen håndtering enn en folkekjær og snill ku. Her spiller også røkterens sikkerhet en viktig rolle. Til sist kan man se på hvordan dyrene interagerer med hverandre. Noen dyr styrer mye og krangler med de andre. Det kan gi støy og uro i flokken, og dyrene kan skade seg, sier han.

Nye verktøy gir nye muligheter

Avlsmålet til NRF har gitt en helt unik ku med gode egenskaper

både for kjøtt- og melkeproduksjon. Ny teknologi for kjønnsseparering av sæd, har gjort det mulig å velge å få kvigekalver fra de beste kyrne, og heller bruke kjøttfesæd (eventuelt y-kjøttfesæd) på kyr det ikke skal avles videre på. Dette har gjort at kjøttegenskapene får noe mindre betydning i NRF-avlen.

– Den nye teknologien har gjort det mulig å få kvigekalver av topp NRF-kvalitet og oksekalver med enda bedre kjøttegenskaper. Det er likevel viktig å ha kontroll på kjøttegenskapene på NRF, slik at vi tar vare på det som har vært en av NRF sine store fordeler. Ikke alle bruker kjønnsseparert sæd, og kyrne skal jo også slaktes en gang. Det er viktig at NRF fortsatt kan gi et godt slakteoppgjør, sier Håvard.

Lønnsom avl

For bonden er det viktig at avlsfremgangen gir en økonomisk gevinst. Avlsfremgangen måles i avlsverdipoeng eller indekspoeng. Ett indekspoeng er verdsatt til 200 kroner. NRF har nå en samlet avlsfremgang på 6 indekspoeng i året. Det vil si at fremgangen i populasjonen utgjør 6 indekspoeng x 200 kroner = 1 200 kroner per ku per år.

I Norge er en gjennomsnittlig besetning 30 kyr. Da blir det økonomiske utbyttet av avlsfremgangen 1 200 kroner x 30 kyr = 36 000 kroner per år.

Sæd fra eliteoksene sendes ut til hele landet, slik at produsentene får nyte godt av den store avlsfremgangen de selv er med på å skape. Foto: Tun Byrå

Figur 2. Avlsframgang 2001 – 2024. Nå er avlsfremgangen på cirka seks indekspoeng per år. Det gir en god økonomisk gevinst for produsentene.

– Hvis du tenker to ulike scenarioer, der du enten holder besetningen på samme genetiske nivå som i dag, eller utnytter den genetiske fremgangen, så vil det bli en stor differanse mellom besetninger som velger ulike strategier.

Målrettet avlsarbeid er viktig, og produsenter som utnytter avlsfremgangen på NRF, kan høste betydelige økonomiske fordeler. God økonomi for produsentene er selve kjernen i det avlsarbeidet Geno gjør på den norske, røde kua.

Smått til nytte

SAMVIRKE STÅR STERKT I MEIERISEKTOREN I USA

87 prosent av melka i USA kom fra et samvirkemeieri i 2022 og det var opp fra 83 prosent i 2001 og 71 prosent i 1981. For landbruksprodukter generelt står samvirket svakere. I 2022 var det bare 25 prosent av alle landbruksvarer i USA som kom fra et samvirke, og dette var en nedgang fra 28 prosent i 2001.

Hoard`s Dairyman juni 2024

MOI A/S

Førsesongen er i gang!

Ta kontakt for gode tilbud og sikre deg utstyr til neste sesong!

- **Gjødselvogner**
- **Komplette slepeslange-anlegg**
- **Gjødselnedfellere og slangebommer**
- **Separatorer**
- **Kroktanker**
- **Pumper og miksere**

EuroPRO Agri

EuroPro AS
Pollestadveien 231, N-4343 Orre Tlf. 51 11 01 24
post@europro.no www.europro.no

EIERSKIFTEKURS

En gårdsoverdragelse er komplisert og vekker mange følelser hos de involverte. Det er derfor viktig å bruke god tid og forberede seg godt.

Jan Bangen
Advokat i Norges Bondelag
jan.bangen@bondelaget.no

Bondelaget kjører jevnlige eierskiftekurs rundt om i landet. Det er fylkeskontorene som etterspør, finansierer og arrangerer kursene, mens undertegnede og statsautorisert regnskapsfører og eierskifteekspert Martin Johnsbråten fra Bondelagets avdeling for regnskap og juridisk service, foreleser.

Begge generasjoner bør være med

Vi liker best kurs hvor begge generasjoner og gjerne hele familien er til stede, men av og til ønsker fylkene også kurs kun for kommende unge bønder som står i ferd med å overta. Fordelen med å ha begge generasjoner, og gjerne hele familien til stede, er at alle hører det samme og kan starte en dialog om de vanskelige tingene i en eierskifteprosess. Et eierskifte innebærer ofte spørsmål om fordeling av arv og da særlig rundt fastsettelse av prisen på gården. Det er ofte store verdier som skal overføres og mange følelser som skal håndteres i forbindelse med et eierskifte. Dersom junior er gift eller samboer og har en kjæreste som er tiltenkt å være med på overdragelse på en eller annen måte, bør vedkommende også være med på kurset.

Kurs over to dager

Kursene går som regel over to dager, og som regel i helgene på vinteren og våren, men av og til etterspørres også dagskurs i uka.

Kursene innledes alltid med en gjennomgang av de menneskelige sidene ved et eierskifte før vi går over på de harde fakta innen juss, skatt og regnskap. De menneskelige sidene er svært viktige i en eiendomsoverdragelse for å styre alles forventninger og få frem hva

Jan Bangen, advokat (til høyre) og Martin Johnsbråten, regnskapsfører og eierskifteekspert i Norges Bondelag foreleser på Bondelagets eierskiftekurs. Foto: Norges Bondelag

det innebærer å overta et gårdsbruk både for de som skal overta, de som skal overdra og familien ellers.

Gjennomgang av «de harde fakta»

Vi går så igjennom arveloven og odelsloven, rettsforholdene for ektefeller og samboere, konsesjon, skattereglene ved et eierskifte, regnskapsføring, merverdiavgiftssystemet, skogbeskatning, kåravtaler, trygderegler og pensjon med mere. Det er mye å fordøye på to dager for deltakerne, men vi benytter et kompendium som deltakerne får utdelt som de kan notere i. Mange velger også å overnatte på kursstedet og kan da bruke kvelden til å diskutere eiendomsoverdragelsen med hverandre og de andre kursdeltakerne over en hyggelig middag.

Kan ta kurset i annet fylke

Vi rekker ikke over alle fylkene og hele landet hvert år, men det er lov å melde seg på i andre fylker enn der en selv bor. Det innebærer da kanskje at en må reise litt, men det får en ta som en tur. Oversikt over kursene publiseres på Bondelagets nettsider, ellers er det bare å ta en telefon å spørre når og hvor neste kurs er planlagt.

Far Lars W Grøholt og datter Ellen Kristine Grøholt på eierskiftekurs i Elverum i februar. - Det er fint at far og jeg kan være sammen her på eierskiftekurs, det er mye å sette seg inn i, og vi får da litt egentid til å snakke sammen bare som far og datter, sier Ellen Kristine. Foto: Innlandet Bondelag.

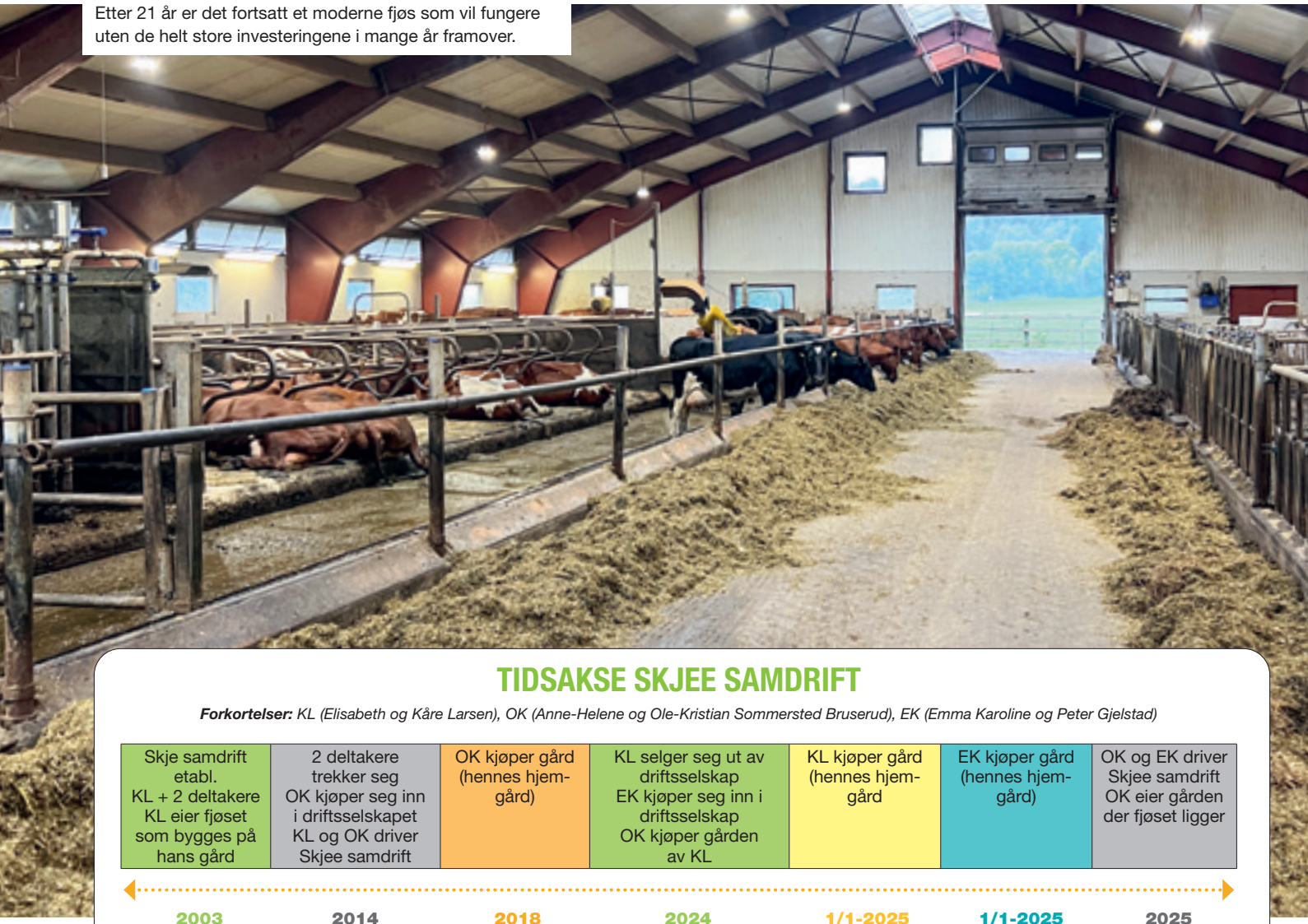
Fra eierskiftekurs på Elverum i februar. Foto: Innlandet Bondelag.

Smått til nytte

KAN GI VANN I SMOKKBØTTA

DLBR Slagtekalve i Danmark skriver i et nyhetsbrev at det er helt greit å gi vann i smokkbøttene, selv om det teoretisk er sannsynlig at bollerennen lukker seg og vannet kommer i løpen. Koaguleringen av kasein fra melk skjer hurtig slik at det ikke er noen risiko ved å tildele vann 10-20 minutter etter melketildelingen. Erfaringen er at kalvene er motivert for å drikke vann via smokk og det forenkler rengjøringen av bøttene. Men kalvene skal i tillegg hele tiden ha tilgang til rent vann i bingen fordi det er gunstig med tilførsel av vann til vomma.

Kvæg 4/2024

Etter 21 år er det fortsatt et moderne fjøs som vil fungere uten de helt store investeringene i mange år framover.

TIDSAKSE SKJEE SAMDRIFT

Forkortelser: *KL (Elisabeth og Kåre Larsen), OK (Anne-Helene og Ole-Kristian Sommersted Bruserud), EK (Emma Karoline og Peter Gjelstad)*

2003	2014	2018	2024	1/1-2025	1/1-2025	2025
Skje samdrift etabl. KL + 2 deltakere KL eier fjøset som bygges på hans gård	2 deltakere trekker seg OK kjøper seg inn i driftsselskapet KL og OK driver Skjee samdrift	OK kjøper gård (hennes hjem-gård)	KL selger seg ut av driftsselskap EK kjøper seg inn i driftsselskap OK kjøper gården av KL	KL kjøper gård (hennes hjem-gård	EK kjøper gård (hennes hjem-gård)	OK og EK driver Skjee samdrift OK eier gården der fjøset ligger

Rasmus Lang-Ree,
rlr@geno.no
Tekst og foto

UNGE BØNDER FØRER SAM-DRIFTA VIDERE

En fortsatt ung bonde satser mer og kjøper stor gård, mens to unge vil bli bønder og kjøper seg inn i driftsselskapet. Dermed lever Skjee samdrift videre.

Skjee samdrift i Sandefjord kommune i Vestfold

- Anne-Helene og Ole-Kristian Sommerstad Bruserud sammen med Elisabeth og Kåre Larsen
- Fra nyttår overtar Emma Karoline og Peter Gjelstad eierandelen til Elisabeth og Kåre i driftsselskapet
- Areal: 350 dekar til gras – 150 dekar til mais (veksler arealer med far til Anne-Helene som driver kornproduksjon)
- Kvote på 640 000 liter (grunnkvote)
- Robotkapasitet begrenser produksjon til ca. 600 000 liter
- Ca. 73 årskyr
- Avdrått på ca. 9 000 kg (ønsker å øke for å fylle kvote)
- Kraftfôrprosent 25 – 26
- Alle oksekalver fôres fram (oppstalles i det gamle kufjøset på gården)

«« frisk satsing av unge bønder »»

Emma Karoline og Peter Brevig Gjelstad er glade for at de fikk muligheten til å kjøpe seg inn i driftsselskapet og bli medeiere med Ole-Kristian Sommerstad Bruserud i Skjee samdrift.

Skjee samdrift i Stokke ble etablert i 2003. I 2014 trakk de andre deltakerne seg ut og Kåre Larsen ville ikke drive videre alene. Ole-Kristian Sommerstad Bruserud var bare 20 år den gangen. Han fikk muligheten og slo til og kjøpte seg inn i driftsselskapet til samdrifta (fjøset hører til gården). Kona – Anne-Helene – er fra en gård i nærheten og i 2018 kjøpte de denne, og der driver hun med frilandsgris.

To gårdhandler

Skrur vi klokka fram til i år er situasjonen at Kåre planlegger å trekke seg ut av samdrifta, men

har sterke ønsker om at det fortsatt blir melkeproduksjon i fjøset fra 2003. Selv om ikke alle papirer er undertegnet ligger det nå an til at Ole-Kristian og Anne-Helene kjøper gården med fjøset. Elisabeth og Kåre har kjøpt hennes hjemgård og skal flytte dit. Etter gårdshandler er det bare ny deltaker i samdrifta som gjenstår før puslespillet går opp og melkeproduksjonen på Skjee kan videreføres. For Ole-Kristian var det uaktuelt å kjøpe gården hvis det ikke ble videreføring av samdrifta.

Ole-Kristian Sommerstad Bruserud (i midten) var bare 20 år selv da han gikk inn i Skjee samdrift. Med Peter og Emma Karoline Brevig Gjelstad (med datteren Lisa på 6 måneder på fanget) får han to nye unge bønder med på laget.

Avløserne kjøper seg inn

Emma Karoline (25) har vært fast avløser på Skjee siden 2022 og hennes far var en av deltakerne som var med å bygge fjøset og starte opp samdrifta i sin tid. Hun er gift med Peter (26) som er hovslager, men også vært inne som avløser i samdrifta. Da Ole Kristian ymtet frampå til Emma Karoline slo hun og Peter til og de kjøper seg nå inn i driftsselskapet. De skal også kjøpe hjemgården til Emma Karoline der de driver med slaktegrisproduksjon. Åsetefradrag, gave og pantobligasjon til hennes foreldre reduserer behovet for banklån til det kjøpet, og det er greit å ha med seg når de skal kjøpe seg inn i driftsselskapet for 2 millioner kroner.

> «fått tatt en realitetssjekk av at de vil få til et godt samarbeid»

Fra fjøset kan kyrne ledes til tre beiteskifter. Litt utfordringer med å unngå klinete tråkkarealer, men denne veien er i alle fall nygruset og strøken.

Frisk satsing

Kjøp av til sammen tre gårder og en andel i samdrift må sies å være frisk satsing av unge bønder. Emma Karoline forteller at foreldrene drev med melk på hjemgården til hun var fire år, og Peter kan så vidt huske at foreldrene hans drev med melk til han var fire år. Siden da har begge hatt en vag drøm om å bli kubønder. Peter syntes det var en spesielt god idé å kjøpe seg inn i en veldrevet samdrift. Siden begge har jobbet i fjøset har de også fått tatt en realitetssjekk av at de vil få til et godt samarbeid med Ole Kristian. Siden de bare kjøper seg inn i driftsselskapet blir også terskelen inn i yrket lavere.

Stort løft for Ole Kristian

For Ole-Kristian ble det et større løft, og han forteller at han fikk tommelen ned av de bankene som ble kontaktet. Til tross for driftsplaner som alle viste at det ville gå bra syntes bankene at en gjeld på 30 millioner høy. De syntes også pantegrunnlaget ble usikkert siden det er vanskelig å sette verdi på en gård med stort kufjøs siden mye av verdien ligger i at fjøset utnyttes. Han forteller at han holdt på å miste motet da han fikk et tips om å kontakte SR

ØNSKER DU HØYERE MELKEYTELSE ?

DA MÅ DU STARTE 3-4 UKER FØR KALVING

Gi kyrne **VITAMINERAL LAKTOPP** fra ca 3 uker før kalving og fortsett til 2 mnd etter kalving.

VITAMINERAL LAKTOPP gir en god dose vombeskytta kolin, som har mange viktige funksjoner i stoffskiftet. I tillegg er det levende gjær og mikronæringsstoffer, som hjelper kua i overgangsfasen.

Som gjennomsnitt for mange forsøk har responsen for vombeskytta kolin vært 2,5 liter ekstra melk pr dag gjennom de første 2 måneder av laktasjonen (Sales et al. 2010. J.Dairy Sci. 93, 3746-3754). Tildelingen må starte ca 3 uker før kalving for å få god respons.

Med 150 liter mer melk pr ku de første to månedene av laktasjonen, får du dobbelt tilbake for kostnaden med VITAMINERAL LAKTOPP. Fortsetter kyrne med høyere ytelse etter toppen, er det rein netto.

Kontakt din fôrleverandør og etterspør VITAMINERAL LAKTOPP.
For mer informasjon, se: www.vilomix.no

Vilomix

Bank i Stavanger. Der ble det grønt lys og da var det bare å kjøre på videre.

Fortsette i samme spor

Det ligger ikke an til noen store endringer i driften selv om nye deltakere kommer inn. Fjøset fra 2003 er fortsatt moderne og har tålt tidens tann godt. Det eneste Kåre angrer på etter 21 år er at det ikke ble lagt spaltegulv i stedet for tett gulv. Roboten er 10 år gammel, men de regner med den går greit noen år til. Det skal derfor ikke være behov for noen store investeringer i fjøset de nærmeste årene. Siden det ikke er rom for flere kyr på roboten, er målet å få opp avdråtten slik at de kan produsere hele kvota på 640 000 kg. Med dagens avdråtten på 9 000 kg ligger leveransen på ca. 600 000 kg. Skjee samdrift var tidlig ute med GS-testing, og med aktiv bruk av avlsrådgiver Gro Knutsen synes Ole Kristian de har hatt god avlsframgang. Det brukes både REDX og hannsæd av Charolais. Selv om de også er inne på Angusavtalen synes Ole Kristian charolaiskrysninger gir vel så god økonomi.

Gått bra med mais

Skjee samdrift har dyrket mais siden 2018.

- Det har gått veldig bra i noen år og vi ser at det er flere som prøver seg med dette i Vestfold, sier Ole-Kristian. – For å lykkes med mais trenger du nok varme og at det ikke kommer ei frostnatt for tidlig. Det er et veldig bra fôr og gøy å dyrke!

Siden 2020 har Skjee samdrift leid entreprenør (Grovfôrteam) med finsnitter til grashøstinga, og bygde plansiloer med tanke på det. Det tas fire slåtter.

60/40 med gras og mais i fôrmiksen. Maisen bidrar til å holde kraftfôrprosenten nede.

Kyrne har tilgang til beite med 3 skifter rett bak fjøset. Kutrafikken er styrt slik at kyrne blir sluppet ut på beite når de er ferdig melket. Ole Kristian forteller at de har slitt litt med å få til rug/raigrasbeite. Rugen har spirt dårlig, og det er først når raigraset har kommet for fullt at det har blitt brukbare beiter.

Ukeplaner for et halvår om gangen

Fjøsarbeidet er organisert etter ukeplaner for et halvår. Det er 2 i fjøset på morgen og 1 på ettermiddag. Deltakerne skriver timer og timesatsen er 200 kroner.

- Det har vært dårlig med lønnsforhandlinger for den satsen har stått stille i 10 år, humrer Ole-Kristian.

I tillegg tar deltakerne ut overskudd, og samdrifta har alltid hatt positive tall i regnskapet. Planen er at Peter skal fortsette som hovslager på deltid. Arbeidsbehovet i samdrifta vil være to på heltid og 1 i 50 prosent.

God miljø i Vestfold

Ole-Kristian forteller at Vestfold etter hvert har blitt ett produsentmiljø. Om de ikke er så mange er de som er aktive og flinke til å komme på møter, og det er en del unge. Han synes han ble tatt godt imot da han begynte som melkeprodusent for 10 år siden, men sier det hjelper å være en utadvendt type. Og en må selv ta litt initiativ og stille opp på fagmøtermøter.

Rådet til unge som går med en bondedrøm er samstemt fra Ole Kristian, Emma Karoline og Peter. De mener det bare er å hoppe i det hvis du får mulighetene og du har interessen. Følg mageføelelsen! Det viktigste er at du har interessen og at du får slippe til tidlig. Ole Kristian ser positivt på framtida og synes økonomien er inne i en positiv utvikling med de to siste jordbruksoppgjørene. Melkemarkedet er også inne i en veldig positiv trend og de som skal føre Skjee samdrift videre er overbevist om at landet vil trenge alle melkeprodusentene framover.

HEKTNER MASKIN

SLITESTERK INVESTERING

Bunning tørrgjødselvogn er ypperlig for den norske bonden. En slitesterk flergenerasjons investering for gården. Spredemateriale: kalk, husdyrgjødsel, slam, biorest og kompost. Størrelser: 6 - 35m³.

Bunning®
AGRICULTURAL ENGINEERS

EKSPERTER PÅ GJØDSELHÅNDTERING

TA KONTAKT FOR TILBUD: salg@hektner.no Tlf: 63 83 9000 Hektner.no

GENO: DIN LEVERANDØR AV

AVLSARBEID PÅ NRF
Totalleverandør av storfegenetikk.

Genos sædrute leverer genetikk, nitrogen og inseminerings-utstyr hver 5. uke.
Bestill god genetikk i vår nettbutikk.

GENOTYPING, GENO AVLSPLAN OG AVLSRÅD-GIVING:
Kraftfulle verktøy for driftsstyring og avlsframgang i egen besetning.

Løsninger for brunstregistrering og brunst-observasjon.

GENETIKK OG FAGSTØTTE

Foto: Frida Isadåra Årseth

KURS-VIRKSOMHET:
Digital Storfe-skole, fagkurs, insemine-ringskurs, kurs for veterinærer og seminteknikere

BUSKAP
– fagbladet for norske storfe-bønder

GENOPODDEN
– fagprat og inspirasjon på øret når det passer deg.

Geno holder fagmøter og treffer deg på messer.
Vårt mål er at du skal lykkes!

Eana

Knytter inne og ute

Bestilling fra fjøset

Planlegg avlingsmålet basert på besetningen og produksjonsmålene dine.

Tilpasset gjødsling

Gjødselplan som justeres etter faktisk bruk og sikrer dokumentasjon. Gjødslet riktig? Sjekk nitrogenregnskapet.

Høste til riktig tid

Høstetidspunkt basert på varmesum, ønsket fordøyelighet og estimert avlingsmengde.

Tilpasset fôring

Oversikt over mengde og kvalitet på fôret, sammenlign grovfôranalyser og se resultat av fôringen.

Nå produksjonsmålene

Få oversikt over mengde og kvalitet på grovfôret. Gjør en utfôring og få opp nøkkeltall som norskandel, EKM og fôreffektivitet.

Eana 360 er inkludert i Kukontrollen | Eana Skifte 2080,- per år

www.eana.no

LANDBRUKSUT-DANNING FOR UNGE MED BONDEPLANER

I anledning temanummeret Ung Bonde har vi invitert de videregående skolene med landbruksutdanning til en kort presentasjon.

HVAM VIDEREGÅENDE SKOLE

Melhus kommune i Trøndelag

Vg1 naturbruk, Vg2 landbruk- og gartnernæring, Vg3 landbruk, Naturbruk med dyrekunnskap, Voksenagronom. Hvam har løsdriftsfjøs der elevene er med på de fleste daglige arbeidsoppgaver. Fokuset er å lære elevene gode holdninger til dyr og dyrestell.

Les mer: *www.hvam.vgs.no*

TOMB VIDEREGÅENDE SKOLE

Råde i Østfold

Løsdriftsfjøs med melkerobot, oppfôring av okser og fordypning i husdyr. I tillegg har vi Norges største agronomklasse, med elever fra hele landet.
Hvorfor Tomb? Vi jobber hardt for en helhet i undervisningen ved at teori og praksis henger sammen. I tillegg får man på Tomb et stort fagnettverk, med erfaringsdeling fra hele landet.

Les mer: *www.tomb.no*

JØNSBERG VIDEREGÅENDE SKOLE

Stange i Innlandet

Vg1naturbruk, Vg2landbruk - gartnernæring, Vg3landbruk og voksenagr. Har blant annet fordypning i husdyr og realfag med dyrekunnskap
60 øko melkekyr. NRF, Dølafe og Østlandsk rødkolle. Beliggenhet midt i matfatet - nærhet til store landbruksorganisasjoner

Les mer: *www.jonsberg.vgs.no*

KJELLE VIDEREGÅENDE SKOLE

Aurskog-Høland kommune i Akershus

Vg1 Naturbruk, Vg2 Landbruk- og gartnernæring, Vg3 Naturforvaltning
Vi driver både med korn og grasproduksjon, har et nært samarbeid med bedrifter og er ofte på gårdsbesøk hos blant andre melke- og ammeku-besetninger.

Les mer: *https://afk.no/kjelle-vgs/*

VAL VIDEREGÅENDE SKOLE

Nærøysund i Trøndelag

Vg1 naturbruk, Vg2 landbruk og gartnernæring, Vg3 landbruk.
Val har elever fra hele landet. De fleste bor i internatet. Skolen har moderne storfefjøs og moderne maskinpark. Det prøves stadig ut ny kunnskap og metoder i fjøs og ute på jorda.

Les mer: *www.valskoler.no*

TVEDESTRAND VIDEREGÅENDE SKOLE

Tvedestrand i Agder

Vg1 naturbruk, Vg2 landbruk og gartnernæring, Vg3 landbruk, realfagsfordypning på Vg1og Vg2. Voksenagronom.
Tvedestrand videregående skole har et moderne gårdsbruk der elevene deltar aktivt i daglige driften på gården.

Les mer: *www.tvedestrand.vgs.no*

ØYA VIDEREGÅENDE SKOLE

Melhus kommune i Trøndelag

Vg1 Naturbruk – Vg2 Landbruk og gartnernæring – Vg3 Landbruk – Vg3 Studieforberedende naturbruk
På Øya blir du en ansvarlig og selvstendig agronom gjennom aktiv deltakelse i den daglige gårdsdrifta.
Høy trivselsfaktor på internatet!

Les mer: *https://oya.vgs.no*

SENJA VIDEREGÅENDE SKOLE, AVD. GIBOSTAD

Senja kommune i Troms

Vg1 naturbruk, Vg2 landbruk og gartnerinæring, Vg3 landbruk, voksen-agronom
Senja vgs har 21 årskyr i løsdrift, melkerobot og over 100 år erfaring med storfe. Få god og innholdsrik kompetanse i arktisk landbruk hos Senja vgs!

Les mer: *www.senja.vgs.no*

TVEIT VIDEREGÅANDE SKULE

Tysvær i Rogaland

Vg1 naturbruk, Vg2 landbruk og gartnerinæring, Vg3 Landbruk

Tveit vgs er en naturbruksskole med internat midt på skoletunet. Siden 1877 har vi utdannet agronomer, og har med det en stolt landbrukstradisjon. Elevene får praksis i melke- og ammekubesetninger.

Les mer: *www.tveit.vgs.no*

FAGSKULEN VESTLAND

Sunnfjord kommune i Vestland

Mjølkeproduksjon med bruk av robotteknologi er ei linje som er spesielt retta mot de som ønsker å fordype seg innen mjølkeproduksjon. Studiet er deltid over to år og lar seg kombinere med jobb.

Les mer: *www.fagskulen.no*

ØKSNEVAD VIDEREGÅENDE SKOLE

Kleppe i Rogaland

Vg 1 naturbruk, Vg2 og Vg3 landbruk og gartnernæring / agronom, Vg1-Vg3 realfag med dyrekunnskap.

Øksnevad vgs med vårt store gårdsbruk med melkekyr og store arealer for fôrproduksjon ligger strategisk til midt på Jæren, i matfylket Rogaland.

Les mer: *https://www.oksnevad.vgs.no*

SOGN JORD OG HAGEBRUKSSKULE SJH

Aurland kommune i Vestland

Plante- og husdyrproduksjon Vg 3, Produksjon og tenesteyting Vg2 og fagskule handverksysting. SJH har landsline i økologisk landbruk (Vg2 og Vg 3). Gards-bruket ved skulen har allsidig økologisk dreven produksjon og er det viktigaste klasserommet vårt.

Les mer: *www.sjh.vgs.no*

GJERMUNDNES VIDEREGÅENDE SKOLE

Vestnes kommune i Møre og Romsdal

Vg1 naturbruk, Vg2 Landbruk- og gartnernæring, Vg3 Landbruk, Vg3 studieførebuande naturbruk

Gjermundnes vgs opna i vår ein heilt ny undervisningsfjøs. Det er ein lausdriftsfjøs med moderne teknologi som mjølkerobot, fôringsrobot og skraperobot. Elevane får her undervisning som rustar dei til å møte framtida.

Les mer: *www.gjermundnes.vgs.no*

SKJETLEIN VIDEREGÅENDE SKOLE

Trondheim i Trøndelag

Vg1 naturbruk, Vg2 landbruk og gartnernæring, Vg3 landbruk (agronom) og Vg3 landbruk for voksne (agronom).
På Skjetlein kan vi på skolegårdsbruket tilby opplæring i 4 husdyr-produksjoner, økologisk sau, økologisk storfe/melk/kjøtt, egg og gris. Vi har 40 melkekyr og melkerobot. Skolegårdsbruket driver 930 dekar med økologisk produksjon av gras/plansilo/høy, korn/halm og grovforvekster.

Les mer: *https://web.trondelagfylke.no*

SØGNE VIDEREGÅENDE SKOLE

Søgne/Kristiansand i Agder

Vg1 naturbruk, Vg2 landbruk og gartnernæring, Vg2 hest og dyrefag, Vg3 naturforvaltning med realfagsfordypning. Ammekuproduksjon med Vestlandsk raukolle. Skolen ligger i naturskjønne omgivelser og drives økologisk, hvor våre elever tar en stor og aktiv del av driften.

Les mer: *www.sogne.vgs.no*

MELSOM VIDEREGÅENDE SKOLE

Stokke i Vestfold

Vg1 naturbruk, Vg2 landbruk og gartnernæring, Vg3 landbruk, voksenagronom.
Melsom har en stor landbrukseiendom med moderne melkeproduksjon. Elevene har en fast praksisdag i uka, i et høyt landbruksfaglig miljø.

Les mer: *www.vestfoldfylke.no/no/skoler/melsom-vgs*

KALNES VIDEREGÅENDE SKOLE

Sarpsborg i Østfold

Naturbruk på Vg1 – både yrkesfag og studieforberedende, også med realfagsfordypning, Vg2 landbruk og gartner, Vg2 hest og dyrefag, begge Vg2 – løpene er yrkesfaglig eller studiespesialiserende og Vg3 agronom-utdanning
Kalnes vgs.har et variert utdanningstilbud, et godt skolemiljø og vi har et tett samarbeid med skolegårdsbruket.

Les mer: *kalnesvgs@ofk.no*

MENY

NORSK ANGUS

TUSEN TAKK!

Norske forbrukere vil, mer enn noen gang, ha norsk kvalitetskjøtt. Satsingen vi gjør sammen på norsk angus er blitt en kjempesuksess takket være en felles strategi og innsats. Sammen har vi klart å snu fokuset fra lav pris, til økt spisekvalitet, utvalg og matglede. Vi lever av fornøyde kunder, og det gjøres en særdeles god jobb i hele verdikjeden, fra bonden, til kjøttet klassifiseres og kvalitetssjekkes, til det ligger i disk. Vår erfaring er at kundene gjerne betaler det biffen koster så lenge spisekvaliteten er på dette høye nivået.

SÅ TUSEN TAKK TIL DERE ANGUSBØNDER SOM LEVERER TIL MENY, VÅRE MATARBEIDERE ER STOLTE OVER Å VÆRE PÅ SAMME LAG!

Vegard Kjuus - MENY-sjef

Espen Schøning Lie - Leder av MENY-Lauget

MÆRE LANDBRUKSSKOLE

Steinkjer kommune i Trøndelag

Vg 1 naturbruk, Vg2 landbruk og gartnernæring, Vg3 landbruk, voksenagronom

Mære har et moderne skoleanlegg, med nytt melkefjøs fra 2016, samt ammeku, gris, sau og hest. Det er ca 180 elever ved skolen, og skolegårdsbruket brukes aktivt i undervisningen. Mære er kjent for et godt skolemiljø.

Les mer: *web.trondelagfylke.no/mare-landbruksskole*

KVS-LYNGDAL

Lyngdal i Agder

Vg1 Naturbruk, Vg2 Landbruk og Gartnernæring, Vg3 Landbruk

KVS-Lyngdal er en levende skole med et stort internat med plass til over 300 elever. Her treffer du medelever fra hele landet.

Les mer: *www.KVS-Lyngdal.no*

LENA-VALLE VIDEREGÅENDE SKOLE

Østre Toten i Innlandet

Vg1 naturbruk, Vg2 landbruk, skogbruk, hest og dyrefag og anleggsgartner. Vg3 landbruk og studieforberedende naturbruk. Voksenagronom på deltid. Skolen har internat.

Lena-Valle vgs er Innlandets største naturbruksskole.

Les mer: *www.lena-valle.vgs.no*

NOME VIDEREGÅENDE SKOLE, AVD. SØVE

Nome kommune i Telemark

Søve har Vg1 naturbruk, Vg2 og Vg3 landbruk og voksenagronom. Søve har gårdsbruk med ku, gris og sau og 700 da innmark med gras, korn og potet

Søve er kjent for veldig godt elevmiljø med mye praktisk undervisning fra dyktige lærere.

Les mer: *www.nome.vgs.no*

VOSS VIDEREGÅANDE SKULE

Voss i Vestland

Vg1 naturbruk, Vg2 landbruk og gartnarnæring, Vg3 landbruk

Voss vgs driv mjølkeproduksjon i robotfjøs og storfekjøtproduksjon

Ein attraktiv og framtidsretta skule, med fokus på praktisk læring og utnytting av lokale ressursar på Vestlandet.

Les mer: *www.voss.vgs.no*

STORSTEIGEN VIDEREGÅENDE SKOLE

Alvdal i Innlandet

Vg1 Naturbruk, Vg2 landbruk, Vg3 landbruk, Vg3 naturbruk SF, Voksenagronom, Fagskole Grovfôrbasert husdyrproduksjon for fjellandbruket.

Ved å gå hos oss får du en allsidig opplæring innen fjellandbruk. Grovfôrbasert husdyrhold, setring, beiting, jakt/fiske/friluftsliv og naturbasert entreprenørskap - ungdomsbedrift.

Les mer: *www.storsteigen.vgs.no*

FØRDE VIDEREGÅANDE SKULE, SKULESTADEN MO

Sunnfjord kommune i Vestland

Geografisk todelt, med skuledrift på Mo og i nybygget i Førde sentrum.

Vg1 Naturbruk, Vg1 Naturbruk hest, Vg2 Landbruk og gartnarnæring, Vg3 Landbruk, Vg3 og Vg4 påbygg til generell studiekompetanse, vaksenagronomutdanning, fagskuletilbod med fokus på robotisering av mjølkeproduksjon.

Vi har høge ambisjonar for læring og utvikling, og vi ønskjer å legge til rette for eit trygt og godt læringsmiljø der elevane får høve til å utvikle seg både fagleg og sosialt.

Les mer: *www.forde.vgs.no*

En sunn kalv blir ei produktiv ku

SenseHub Dairy Youngstock er den eneste løsningen som overvåker dyret helt fra fødselen, slik at du kan sikre god helse og optimal ytelse gjennom hele livsløpet.

Med SenseHub får du grundig innsikt i hvert dyrs status og behov. Du får også varsler, rett på mobilen, som forteller deg hva du bør gjøre. På den måten får du brukt tida di mer målretta – på de dyra som behøver ekstra oppmerksomhet.

Kontakt Geno eller oss for å få vite mer om hva SenseHub kan tilføre din produksjon.

Nå kan du abonnere på SenseHub! Du betaler ingen oppstartskostnader; alt av hardware, software, oppdateringer, forbedringer og support er inkludert. For alt dette betaler du bare en lav sum per måned per dyr. **Enkelt, ikke sant?**

Mer om aktivitetsmåleren SenseHub

geno.no
osid.no

Dette produktet er ikke ment for å diagnostisere, behandle, kurere eller forhindre sykdom hos dyr. For diagnostisering, behandling, kurering eller forebygging av sykdom hos dyr, bør du konsultere veterinær. Nøyaktigheten av dataene som samles inn og presenteres via dette produktet er ikke ment å tilsvare presisjonsnivået til medisinsk utstyr eller vitenskapelig måleutstyr. **Copyright © 2024 Merck & Co., Inc., Rahway, NJ, USA and its affiliates. All rights reserved. NO-SHB-240900002**

SenseHub™ DAIRY

MSD Animal Health

OVERLATER GÅRDEN TIL NESTE GENERASJON

Leif Hummervoll er Genos nye mann på Særheim. Han valgte å overlate gården til neste generasjon og søke seg jobb selv.

Cedric Øglænd
Prosjektleder og regionleder
cedric.oglaend@geno.no
Tekst og foto

Leiv Hummervoll er en 49 år gammel bonde fra Rennesøy i Stavanger. Han har nylig besluttet å overlate drifta på gården til neste generasjon. I den anledning har han søkt nye utfordringer og har blitt ansatt i Geno som sjåfør og selger. Leiv skal erstatte Gøran Christiansen som avslutter sin mangeårige rolle som sjåfør og selger på sædruta i sørvest. På spørsmål om hva han har drevet med på fritiden svarer Leiv at den har gått med til gårdsdrift. Men, han innrømmer at han også følger lokallaget Viking og han ofte går på kamper for å se laget sitt spille.

Etter 24 år som melkebonde overlater Leiv Hummervoll gården til eldste sønnen og begynner som selger og sjåfør for Geno på Særheim.

Slektsgård med melk

Gården Leiv kommer fra er en såkalt «slektsgard», men hvor mange generasjoner bakover den går vet han ikke. Her har Leiv og familien drevet med melkeproduksjon i samdrift, slaktegris og sau. Kvoten er på ca. 300 000 liter.
- Jeg var 25 år da jeg startet i driften. Da drev jeg sammen med far og forpaktet en gard. Det var aldri et problem å samarbeide sammen med far, sier Leiv.

På spørsmål om suksesskriterier, og hva han er stolt av med driften, svarer Leiv slik: – Jeg kan ikke sette fingen på noe jeg er stolt av med drifta, men vårt fokus har alltid vært å ha et godt forhold til dyra og hvordan vi behandler de. Selve produksjonen og håndtering av dyra har også vært det jeg har trivdes mest med.

I 2007/2008 gjorde Leiv det han beskriver som viktige investeringer i driften da fjøset ble bygd om til løsdriftsfjøs. I 2012 kom det også et nytt sauehus.

En ny generasjon tar over

- I 2023 sa eldste sønnen min, Krister at han var klar til å overta gården, forteller Leiv. – Jeg har alltid sagt at han kan overta når han var klar for det. Nå er han 23 år, og planen er at han skal overta fra og med 1. januar 2025. Datteren i midten har vært interessert i driften, men har vært tydelig på at hun ikke ville bli bonde. Den yngste datteren er fremdeles ung og vet ikke hva hun vil enda. Alle barna er med og jobber og bidrar på gården. Når sønnen min først

sa han var klar tenkte jeg at det var litt tidlig. Men, etter å ha tenkt litt over det så ga det mer mening. Jeg er fortsatt ung nok til at det er enklere å finne seg noe annet, så slik sett passer det fint. Jeg er stolt over å ha klart å formidle at yrket er kjekt og at noen ønsker å overta, avslutter han.

Grei prosess

Krister som skal overta er eldst og har odel, og med det førsteretten, så prosessen på dette har vært grei. – Han har alltid vært med, så det er ikke slik at han har vært med noe mer de siste årene enn tidligere. Dette kan han.
Leiv forklarer at han ikke har fått noe inntrykk av hva sønnen tenker rundt videre drift og strategi, men stoler på at han løser dette fint.
- Alt jeg vet er at han har sagt at han vil drive med melk. Jeg håper og tror at det kan bli en bedre økonomisk situasjon for fremtidens bonde, og med det min sønn, selv om det ikke har vært et problem for meg. Men, man må legge ned mange timers arbeid, det er det ingen tvil om, slår Leiv fast.

Neste generasjon må få styre selv

Leiv tror ikke at driften på gården forandrer seg nevneverdig de neste fem til ti årene, men er usikker på hva sønnen tenker om dette. – Jeg har gjort store og langsiktige investeringer for flere år siden, og slik sett er det ikke store investeringsbehov fremover.

Når Leiv får spørsmålet om han har noen gode råd til neste generasjon gardbrukere, blir han umiddelbart litt mer reservert.
– Jeg ønsker ikke å dele råd videre, fordi hver gård har forskjellig utgangspunkt. Det som er rett for noen er ikke nødvendigvis rett for andre. Neste generasjon må få

Det er litt overgang fra melketank til sædtank – men begge skal fylles.

styre selv og jeg har verken tanker om, eller ønsker å legge føringer for hva som bør videreføres eller ikke.

Refleksjoner etter 24 år som melkeprodusent

- Det jeg kanskje sitter igjen med, og som jeg har lært mest om ved å drive så lenge med gårdsdrift er at man får igjen for den innsatsen man legger ned, sier Leif. – Kanskje ikke på samme måte som i andre yrker, men man får det igjen i fine og friske dyr, bedre økonomi og trivsel i arbeidet.

Ny rolle

Fra og med nyttår trer Leiv inn i sin nye rolle som sjåfør og selger i Geno.
- Jeg ser fram til å prøve noe nytt og få nye utfordringer i Geno. Det å treffe flere forskjellige folk er en stor motivasjonsfaktor. Ikke minst det å få kollegaer. Jeg liker også godt å kjøre bil, som er avgjørende i rollen. Det å få se mer av Norge ser jeg også fram til.

Han synes også det er spennende å få være med på nytt prosjekt for hjemlevering av sæd og nitrogen.
- Ja, det blir spennende å se hva vi får til. Dette vil kunne spare flere

FAKTA

NAVN:
LEIV HUMMERVOLL

Alder: 49 år

Utdannelse: Ryfylke Vinterlandbruksskule

Yrke: bonde og sjåfør i Geno

Arbeidsgiver: Geno SA

Bosted: Rennesøy, Stavanger

Gøran Christiansen (til venstre) overlater roret til Leiv Hummervoll etter en mannsalder som selger og sjæfør for Geno.

bønder med egen beholder for mye tid, og gi bedre service. De vil også i større grad få rett produkt til rett tid. Det å ha en mindre ting å tenke på er verdt mye for mange.

Gøran Christiansen deler også sine tanker om hva som blir viktig fremover, etter en mannsalder i rollen som selger og sjåfør: – Fremover tror jeg det er tilgjengelighet og service som gjelder, for produktene har vi jo og kvaliteten er topp. Også gjelder det å lære seg «å lyge litt». Nei da, spøker han.

FJØSSKOLEN – BÅDE EN FAGLIG OG SOSIAL ARENA

Vi har lært mye i Fjøsskolen, men like viktig er at vi også har fått et utrolig godt og trivelig nettverk av produsenter rundt oss.

Maren-Christine Grini
Melkeprodusent
marenaalborg@hotmail.com

Året er 2015 og jeg, sammen med mannen min Hans Olav, befinner oss på kjøkkenet hos en melkeprodusent på Nes i Ringsaker, sammen med en gjeng andre, for meg ukjente, drivende og kommende melkeprodusenter. Det jeg vet om storfe var på det tidspunktet ikke så mye mer enn at de spiser gras, driter mye og gir oss melk. Men det jeg også vet er at vi at i løpet av noen år, skal overta Hans Olavs familiegård med en melkeproduksjon på 200 000 liter i kvote.

Tilbud til unge melkeprodusenter

Årsaken til at vi befinner oss på dette kjøkkenet, med denne gruppa mennesker, er at vi gjennom svigerfar, har blitt invitert med på et prosjekt kalt Fjøsskolen, siden vi snart skal ta over drifta av gården. Prosjektet er driftet av Tine, gjennom rådgiver Solveig Goplen, og skal være et tilbud til unge melkeprodusenter som akkurat har startet opp eller skal overta melkeproduksjon på sikt.

Dele erfaringer – høste kunnskap

Opplegget på fjøsskolen går ut på å bli kjent med andre produsenter i nærområdet, dele erfaringer, høste kunnskap, stille spørsmål, drøfte problemstillinger, se på ulike fjøs og ulike driftsopplegg og ta dypdykk ned i ulike relevante temaer sammen, alt organisert av Tine, gjennom rådgivingsapparatet.

Befaring i nytt fjøs på Bokrudstad i Veldre. Foto: Privat

Det er mange spennende temaer vi tar opp i fjøsskolen. Avl og bruksdyrkrysning er et tema vi ofte er innom. Foto: Privat

Temaene på møtene varierer ut ifra gruppas behov og ønsker. Faktisk er det takket være fjøsskolen som vi endte opp med det fjøset vi har i dag! Uten utenforstående blikk på fjøstegningene våre, hadde vi neppe klart å se nåværende løsning selv.

Fjøsskolen oppleves for oss å være en viktig brikke i å trives i yrket. Det har gitt oss sosiale og faglige samlingspunkt i en ellers travel hverdag, hvor alt ifra genotyping og mineraltilskudd til lure middagstips og «oppbevaring» av unger i fjøset har blitt diskutert og delt.

Fjøsskolen har nærmest fungert som en barselgruppe da det stadig kommer nye tilskudd til gruppa. Det er veldig stas at alle kan bli med for litt faglig og sosialt påfyll! Foto: Privat

Så har konseptet med fjøsskolen lykkes?

Nå viser kalenderen september 2024 (og heldigvis har ku-kunnskapen hos undertegnede blitt styrket betraktelig!). I løpet av disse årene har det skjedd utrolig mye hos de ulike deltagende produsentene. Gårder har skiftet eiere, driftsopplegg har endra seg, det har blitt født en haug med unger, strategier har endret kurs, noen brukere har falt fra, men heldigvis har enda flere kommet til i gruppa. Vi har besøkt hverandre flere ganger og dratt på studieturer og sett på helt andre driftsopplegg utafor fjøsskolens deltagere.

Så har fjøsskolen lykkes med sin misjon? Jeg vil utvilsom svare ja på det spørsmålet. Ikke bare har jeg og Hans Olav lært utrolig mye, om både hva vi vil (og absolutt ikke vil!) som et resultat av alt vi har fått muligheten til å se og lære. Men like viktig som kunnskap har vi også fått et utrolig godt og trivelig nettverk av produsenter rundt oss. Produsenter som er fremme i skoa, fulle av gode ideer, tanker og løsninger. Produsenter som ønsker hverandre suksess og klapper deg på skuldra. Produsenter som ikke bare er kollegaer, men også har blitt gode venner.

Så kort oppsummert, ja takk til Fjøsskolen, og vi satser på mange flere år med kunnskapsdeling, vennskapsbygging og erfaringsutveksling - ikke sant Solveig?

Vi møtes ikke kun på gårdene til hverandre i fjøsskolen, men det arrangeres også noen spennende og inspirerende utflukter til andre gårder. På bildet har vi tatt turen til Gausdal. Her var grovfôr med spesielt fokus på strandsvingel hovedtema. Foto: Privat

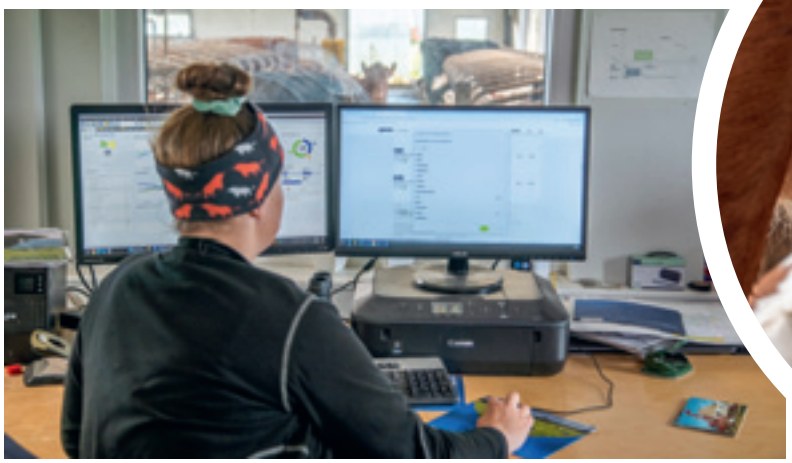
Stine Helland
Innholdsprodusent
Tun Byrå
stine.helland@tunmedia.no

DRIFTIGE DAMER MED STYR PÅ AVLEN

Elin Hobberstad og svigerdatteren Amalie Ravndal bruker avlsarbeidet bevisst for å sikre god økonomi på gården. Gode avlsverktøy og god avlsfremgang på NRF er viktig for resultatet.

Elin planlegger å gi seg om noen år, og da står sønnen og svigerdatteren klare til å overta gårdsdrifta. Foto: Tun Byrå

Amalie bruker mange timer på avlsarbeidet. Det gjenspeiles i de gode resultatene. Foto: Tun Byrå

Gode jur er viktig både for melkeproduksjon, holdbarhet og helse. Foto: Tun Byrå

– Helt fra jeg var liten har jeg fått innprentet viktigheten av å avle på protein, men tidene forandrer seg og nå som jeg driver selv, har jeg jo skjønt at det også er andre egenskaper som er viktige for økonomien, sier melkebonde Elin Hobberstad fra Varhaug på Jæren.

Med en kvote på 450 000 liter og fjøset fullt av høytytende NRF-kyr, er Elin klar på at avlsarbeid er viktig. Derfor er hun glad for at svigerdatteren Amalie Ravndal er lidenskapelig opptatt av avl.
– Amalie bruker mye tid på avlen, og har god kontroll både på hvilke dyr vi skal avle videre på. Hun har også tatt eierinseminørkurs, og det er jo veldig praktisk å ha inseminøren boende på gården, sier Elin.

Kropp, jur og melkeytelse

Kyrne på Hobberstad ligger høyt på melkeytelse, med over 11 000 liter energikorrigert melk i snitt. Amalie setter gode egenskaper for melk og holdbarhet som absolutte krav i avlen.
– Vi har høye krav til kvigene, og en gjennomsnittlig kvige hos oss melker 9 500 liter. Noen ligger på godt over 10 000 liter, forteller hun.

– Både mengde og innhold i melka er viktig. NRF gir mye melk av god kvalitet, og både fett- og proteininnholdet synes på melkeoppgjøret. Dessuten gjør høy melkeytelse at vi trenger færre dyr for å fylle kvoten. Det har mange fordeler og bidrar positivt til økonomien på gården, supplerer Elin.

Avle dyr slik at de kan ha i mange laktasjoner

Holdbarhet settes høyt, og både kropp og jureksteriør er viktige egenskaper. Amalie er opptatt av å avle frem dyr de kan ha i mange laktasjoner uten at de får problemer med bein eller jurfester. For at det ikke skal bli for stort trykk i roboten, har hun også et øye på utmelkingshastigheten.
– Vi har bare en robot, og da er utmelkingshastigheten viktig. Jeg synes NRF generelt er god på dette, men forskjellene kan være store. Den dårligste kua vår melker 1,5 liter i minuttet, mens den beste melker 6,5 liter i minuttet. Det sier seg selv at for mange dyr som trenger lang tid i roboten, vil gi problemer, forklarer Amalie.

På Hobberstad er de kjent for å ha veldig rolige og lett håndter-

Elin Hobberstad (til venstre) og Amalie Ravndal trives godt sammen med dyra på Hobberstad. Foto: Tun Byrå

Det har vært NRF på Hobberstad i flere generasjoner. Foto: Tun Byrå

bare dyr, og Elin påpeker at også lynne er en viktig egenskap.

GS-testing og godt utvalg

Amalie GS-tester alle kvigekalvene så snart de er gamle nok. Hun er godt fornøyd med at det kan gjøres enkelt i forbindelse med øremerkingen, og mener resultatene gir god støtte ved utvalg av avlsdyr. I tillegg legger hun sterk vekt på fenotypen og har eksterne avlsrådgivere som hun diskuterer både eksteriørbedømmelse og utvalg av avlsdyr med.

– Det handler om å bruke okser som er gode på å de egenskapene som kua er dårligst på. En fordel med NRF er det store okseutvalget, slik at man alltid finner kombinasjoner som utfyller hverandre. Det er fint å ha noen å sparre med, og det er også mye å lære i å se om de ser det samme som meg, sier Amalie.

REDX til de beste

Dyr de ikke ønsker å avle videre på, insemineres med sæd fra kjøttferasen Angus. Det gir kalver med ekstra gode kjøtt- og slakteegenskaper, noe som betaler seg godt. Elin selger alle oksekalver ved en ukes alder til en fast mottaker.

Med høyt snitt på både eksteriør og ytelse, må dyra gjennom et trangt nåløye for å bli avlsdyr. Gode dyr de ønsker å rekruttere fra, insemineres med NRF.

– Vi bruker både kjønnsseparert sæd (REDX) og konvensjonell sæd, alt etter hvilke okser som passer best og hva vi har på sæddunken. REDX er forbeholdt kyr som tidligere har vist seg å være enkle å få kalv i, for da synes vi det fungerer best, sier Amalie.

– En av fordelene med NRF er jo at de gir godt slakteoppgjør, så da er det ikke så farlig om det kommer noen oksekalver. Det er viktigere at dyra blir raskt drektige og leverer friske og fine kalver, og der er NRF god, sier Elin.

To generasjoner

Elin har drevet gården i mange år og er snart klar for å gi den videre til neste generasjon. Hun mener det er gull verdt at svigerdatteren allerede nå tar mer og mer ansvar for drifta.

– At Amalie har så god innsikt i avlsarbeidet og kjenner dyra så godt, er lovende for fremtiden. Jeg har ikke lenger kontroll på hvilke kalver som har hvilken far, men trenger heller ikke å ha det. Jeg er sikker på at neste generasjon vil drive gården videre på en god måte, og at det vil finnes NRF på Hobberstad også i fremtiden, sier Elin fornøyd.

Smått til nytte

STOR VARIASJON I MELKEPRISENS UTVIKLING I EU

Mens melkeprisen fra juni i 2023 til juni 2024 økte med 4 prosent i EU, er det stor variasjon mellom landene. Mens prisen økte med 22 prosent i Sverige og 13 prosent i Danmark, gikk den ned med 12 prosent i Finland i denne perioden. Finland er dermed det EU-landet som opplevde svakest utvikling i melkeprisen, mens Sverige hadde den mest positive utviklingen. I gjennomsnitt lå melkeprisen i EU på 43,4 euro pr. 100 kg melk som tilsvarer ca. NOK 5,12 pr. kg melk.

Husdjur 8/2024

DIN VIRKSOMHET, DIN TILGANG

Automatiser med presisjon, administrer med ekspertise!

Møt oss på Agroteknikk 14.–17. november, Lillestrøm

Gemini UP • Melkerobot

Buttler Gold Pro • Fôrskyver

Shuttle Eco • Fôringsrobot

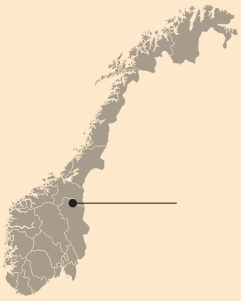

FlyPit • Strørobot

BVS • Skraperobot

OPPDAG MER

Midtdal Søndre i Os kommune i Innlandet
- Mette og Ivar Midtdal
- 340 000 liter i kvote
- 700 dekar jord (derav 305 egen)
- 8 500 kg EKM siste 3 år
- 80 MJ i grovfôropptak
- Dyrevelferdsindikator: 125

Aktuelle for tips i forbindelse med endring i driftsledelse

FRA UTBYGGING TIL DRIFT

Tett på parametere som avdekker nok til at det er mulig å snu uønsket utvikling.

Solveig Goplen
solveig.goplen@tine.no
Tekst og foto

For 3 ½ år siden laget Buskap en reportasje fra Mette og Ivar Midtdal i Tufsingdalen. De hadde da vært gjennomen en større ombygging av fjøset til robotfjøs. Til tross for begrenset plass hadde de lagt vekt på mange smarte detaljer som gjorde en forskjell.

Denne gangen tar Buskap en aleneprat med Mette som siden sist er «forfremmet» til driftsleder etter at Ivar brått ble ordfører i Os kommune ved forrige valg. Uten erfaring fra kommunestyrearbeid har det siste året vært krevende for både Mette og Ivar i nye roller og med ansvar for to små, Mikkel på 4 ½ og Mali på 3.

Endringskompetanse

Mette opplevde endringene sist høst som overveldende. Det å ta over Ivar sine oppgaver var alt oppslukende selv om hun gjennom mange år hadde vært svært delaktig i det praktiske arbeidet og hatt ansvar for oppfølging av dyrevelferd og fôringsstrategier.

Den nye situasjonen krevde endringer i form av at avløser sto mer og mer for det praktiske arbeidet, mens hun måtte slippe litt mer tak og finne måter å overvåke drifta på.

Det å være en del av et ungt produsentmiljø får hun ikke fullrost.
- Pågangsmot er smittsomt i ei bygd som Tufsingdalen. Med langt til andre arbeidsplasser er det utvikling av gårdene som er muligheten, sier Mette.

Derfor er det påfallende at det ser ut til at her overlever familiejordbruket. Investeringene må gi grunnlag for en realistisk familieøkonomi.

Driftsledelse med en varm kopp kaffe

Mette sitt helt konkrete tips i forbindelse med ajourhold av alt fra oversikt over økonomi til bestilling av driftsmidler er å sette av tid. En rutine som hun gjerne vil dele med andre er å starte uka mandag morgen med å gå gjennom ukas oppgaver, sjekke EHF- fakturaer som ikke har gått gjennom og så videre.

Pushvarsler på telefon er vel og bra, når det kommer meldinger fra Duett som du kan attestere underveis, men det er viktig å ta seg tid til å sette seg ned i kontorstolen og rett og slett tenke at nå er jeg opptatt et par timer med driftsledelse for å holde oversikt.
- Varm kaffe, fyr i ovnen og ro i huset hjelper, sier Mette.

Si ja takk når du blir invitert

Mette vil oppfordre kollegaer til å rydde plass til å delta på fagmøter

Mette Midtdal har hovedansvaret for driftsledelse. Hun deler i denne saken sine erfaringer.

og sosiale arenaer. Det er godt både for bondehelsa og for drifta.

Bondelaget arrangerer bondefrokost stort sett en gang i måneden. Frokosten dekkes av Bondelaget, men arrangeres hjemme på de ulike gårdene. Frokostene er uformelle, ingen agenda, en prat om hva som opptar den enkelte. Ofte er det 15-20 bønder og nesten alltid flere fra samme driftsenhet. I Tufsingdalen er det ni enheter med melk, en med ammeku og en med melkegeit.

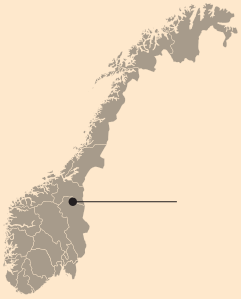
Os produsentlag er også flinke til å arrangere jevnlige møter med aktuelle tema. Som regel er møtene på Trollkroa på Os 4 mil unna, men for Mette er ikke det langt. Det som oppleves som mere trasig er småbarnsperioden med 4 mil til nærmeste barnehage. Foreløpig er det ingen babyboom i Tufsingdalen, og med 5 barn i barnehagen ble tilbudet flyttet 4 mil unna.

Hva bidrar Mette med i fagmiljøet?

Mette kvier seg litt for å svare. Det er et vanskelig og kanskje litt ubehagelig spørsmål. I 10. klasse skrev hun oppgaven «Drømmeyrket» som staket ut kursen. Mette er fra Telneset, og første stopp ble Storsteigen og deretter Nord Universitet i Steinkjer. Dermed står hun støtt faglig, men innrømmer at i møte med bønder med lang fartstid kan det være vanskelig nok å ta ordet som ung dame. Heldigvis har hun flere kvinnelige kollegaer i Tufsingdalen som også driver gård. Mette innrømmer at hun kan være litt konfliktsky. Likevel Mette liker ikke å skryte, men må hun si noe positivt om seg selv så er det faglig ballast, kombinert med relativt mange års gårdsdrift til tross for at hun så vidt har passert 30 og at hun er energisk og liker å jobbe systematisk.

Bruker rådgivere

Et råd til andre kollegaer er å bruke rådgivere som sparringspartnere. Også på det fagfeltet der du har kompetanse. Det å bryne argumentasjonen og finne ut om du har gjort rette gode vurderinger. Bekreftelse er viktig også for voksne mennesker. Viktige parametere for god drift er slik Mette vurderer det: Friske kalver, god melkepris og høgt grovfôropptak. Det å følge med på SMS fra Tine kvalitet er den viktigste tilbakemeldinga i daglig drift. Den kommer flere ganger i uka.

Mikkelsgarden i Os kommune i Innlandet

- Sina Joten Søndmør og Tobias Hodøl
- 580 dekar dyrket mark derav 330 leid
- 350 000 liter melkekvote derav 170 leid
- 10 000 kg EKM
- 40 årskyr
- Innkalvingalder 23,5 måneder
- 26 kg kraftfôr per 100 kg EKM
- Slaktevekt NRF okser 350 kg ved 16 måneder
- Tilvekst 670 gram slaktevekt/dag

Aktuelle for å dele erfaringer etter 8 år som mjølk og kjøtt produsenter

Solveig Goplen
solveig.goplen@tine.no
Tekst og foto

ERFARINGER Å DELE FRA OVERTAKELSE OG BYGGING

Sina og Tobias viser stolt fram avlsdiplomene. Grunnlaget er lagt av besteforeldrene til Tobias. Legg merke robotstøvsugeren på fjøskontoret, et lite signal om at her tas nye hjelpemidler i bruk.

Vær tydelig og ta egne valg - det er du som er driftsleder og ansvarlig.

Sina Joten Søndmør og Tobias Hodøl har begge vokst opp på gård. Sina er odelsjente på gård i Sømådalen. Yrkesvalget tok hun som 4 åring da hun fikk et insemineringsrør. Fra da skulle hun bli dyrlege. Nå er hun inne i siste studieår på veterinærutdannelse i Danmark. Insemineringsarbeid har hun fått mengdetrening på i egen besetning.

Tobias har vokst opp i fjøs og traktor med morfar. Han tok over gården etter besteforeldrene i 2016 som 21 åring og innrømmer at han nå er litt lei ungbonde stemplet. Med 8 år i jobben så er han absolutt over «prøvetida». Men en viktig ballast han har tatt med seg fra besteforeldrene er at en skal drive ordentlig og ikke ta noen snarveier. Da kommer resultatene av seg selv. Besetningen som han tok over var i ytelsestoppen og er nå stammødre til to avlsdiplomer utdelt i 2021 og 2023.

Utslitt fjøs

Tobias var aldri i tvil, det skulle fortsatt være melk og kjøttproduksjon på gården. En kartlegging av gjødselkjelleren fikk fart på planlegging med mål om fjøsbygging. Innen 5 år måtte det skje en utbedring. Det ble sett på ulike alternativer. For å kunne realisere et nytt fjøs måtte produksjonsomfanget økes og mer grovfôrgrunnlag skaffes til veie. I påvente av å få løst saken om dyrking i Statsalmenninga dukket det opp et alternativ i forbindelse med nedleggelse av melkeproduksjon på en gård i bygda. Dermed ble både jord og kvote tilgjengelig. Trist, men det ble muligheten for Sina og Tobias. På hjemgården til Sina har de og avsluttet melkeproduksjon, så nå leier de og den kvota.

All råmelk måles med refraktometer, i dag har det kalvet ei ku med lekkasje der verdien bare var på !6. Det krever at det settes i verk tiltak med bedre råmelk eller mengde. Bruk av kalvedekken er et must i besetningen. - Det er kanskje det rimeligste tiltaket for å holde de små friske, sier brukerparet.

> «spør om du kan få jobbe litt sammen med bønder som har bygd»

Sluttsummen på kassalappen

Nybygget ble realisert i 2020, i Covid året, med priser før den store prisveksten. Et tilsvarende bygg i dag vil kanskje ha en prislapp som har økt med 40 prosent Det betyr at Tobias er fornøyd med investeringsstøtte på 2 millioner. Bygget kom på ca. 10 millioner.

Bygget har plass til 350 tonn kvote med full framfôring av alle okser. Etter fire driftsår settes det nå inn en elektrisk fôrblander med takutlegger. Per nå er det bare kraftfôrtildeling i robot og når takfôringa kommer i gang er planen at det i tillegg skal tildeles en grunnrasjon på bandet til kyrne. Per nå er det ingen planer om å lage en grunnmiks, årsaken er at kviger som er eldre enn 8 måneder og sinkyr ikke bør ha tilgang på en slik miks.

Bygging av arbeidsplassen (fjøset)

- Har du mulighet så spør om du kan få jobbe litt sammen med bønder som har bygd er Sina og Tobias sitt råd. Selv besøkte de et 30 talls fjøs, det var svært få som delte noe de ikke var helt fornøyd med.

Det er først når du jobber du ser styrker og svakheter…

Sina og Tobias er svært forhøyd med ungdyrrekka. Slakteokser på liggebås, der oksene fikseres ifb

med skraping er gull. I tillegg muligheten til å flytte dyr mellom bingene er en optimal løsning. Kalvebingene med liggeplatting som skrår 12 prosent fungerer godt. Det de savner ifb med kalv er en binge på djupstrø som kalvene kan flyttes til når de flyttes fra kalvekassene. Sina legger vekt på at en slik binge er mye lunere og mer skånsom ifb med knær og navle. Dette har de løst midlertidig ved å lage en ekstra binge i tilknytning til kalveavdelinga. Det som er problematisk med den bingen er at det er ikke lettvint å få ut djupstrø/halm.

Fôrsentralen er planlagt med tanke på mikser med reservoar. Derfor skal det bli mulig å starte traktoren bare hver 3.dag.

Fjøset har tilsammen 56 liggebåser (32 i hovedavdeling, 8 i velferd, 16 i sinku/kvige) og er bygd med en fleksibel velferdsavdeling(8 liggebåser), som lett kan gjøres om til kalvingsbinger og sjukebinger. Det betyr at en da har mulighet til å fôre på et tverrgående fôrbrett som betjener disse bingene. Nærmest smittesluse er det avdeling for sinkyr/ drektige kviger (16 liggebåser)

Grovfôrdyrking er en viktig kompetanse

Tobias forteller at han liker å utfordre seg sjøl. Små detaljer som høstetid og riktig mengde og type ensileringsmiddel er avgjørende for et godt grovfôropptak. Kraftfôrforbruket per kg kjøtt og per kg EKM er relativt lavt, og Tobias forventer at grovfôropptaket øker ytterligere når det blir mikser. Det å være på og få utført arbeidet til riktig tid er avgjørende for å lykkes med godt grovfôr.

> «Det er viktig å avklare boforhold og ha god kommunikasjon»

Lyst trivelig fjøs til en pris det går an å leve med…

Okser som vokser raskt og kan leveres unge er viktig. Nå krysser de inn noe Blonde og Angus- arti å prøve litt forskjellig.

Viktige avklaringer i forbindelse med gårdsoverdragelse

Tobias sier at når en tar over en gård som svært ung er det lett å legge til side viktige framtidsspørsmål. Du er så hekta på selve produksjonen, så det å se inn i glasskula om hvordan gårdslivet vil fortone seg om 10 år blir gjerne skøvet tilside. Da ser du rett og slett bare drømmefjøset… Som 20 åring kan du fortsatt bo på «gutterommet». Det er viktig å avklare boforhold, og ha god kommunikasjon.

En annen utfordring er «å ta plassen som driftsleder og tørre å stole på egen vurderingsevne». Du er så full av «ungdommelig mot og med stor fysisk arbeidskapasitet og har stor respekt for tidligere driver.

Overføring av kunnskap er og et annet viktig tema. Nå er det mulig å drøfte problemstillinger via sosiale nettverk, youtube gir deg raskt overblikk fra alt fra montering av innredning til silolegging i Belgia. Dette er noe som mange kan kjenne seg igjen i…

Det er viktig «å ta plassen som driftsleder», det er helt naturlig at de unge ser andre måter å løse oppgavene på.

Får du inte heller nog av mjölkkor?

I så fall kan en prenumeration på Husdjur vara något för dig. Med elva nummer per år får du extra mycket kunskap och inspiration i arbetet med dina mjölkkor.

Välkommen!
Marianne Lindberg
Tf. Chefredaktör Husdjur

Husdjur - den oberoende facktidningen för mjölkproducenter

I varje nummer:

- Fördjupade temaartiklar
- Gårdsreportage
- Branschnyheter
- Aktuell forskning
- Ekonomi

Detta ingår: 3 nr av tidningen, direkt i din brevlåda, porto ingår. Tillgång till e-tidningen med alla utgåvor sen 2014.

Kommer du till Elmia lantbruk i Jönköping 16-18 oktober?

Kom och besök vår tidningskiosk vid utställningsringen, Hall D.

Beställ Husdjur

Erbjudandet gäller nya prenumeranter. För helårsprenumeration se våra erbjudanden på https://preno.se/vaxa/order.php?id=1113

www.husdjur.se

Husdjur.

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no

10 RÅD OM GOD SMITTE-BESKYTTELSE AV KALVENE

Kvægbrugsrådgiverne Vibeke Fladkjær Nielsen fra KvægXperten, Søren Knudsen fra Syddansk Kvæg og Lars Bach Poulsen fra Vestjysk har formulert de 10 rådene som ble brakt i Kvægnyt nr. 8 i 2024

Hvis du ikke har kontroll på smittebeskyttelsen kan det koste deg mye hvis uhellet først er ute. Foto: Rasmus Lang-Ree

GRUPPER OG AREAL

1) Lag små grupper.

Grupper med 4-6 kalver er optimalt. Jo flere kalver som er sammen, jo flere smitteveier. Og i små grupper er det lettere å fange opp en kalv med begynnende sjukdom.

2) Behold stabile grupper

Med stabile grupper utsettes kalvene for et minimum av nye bakterier og smittestoffer som immunforsvaret skal bekjempe. Stabile grupper gir dessuten mindre stress og dermed kalver med sterkere immunforsvar.

3) Flytt sjuke kalver straks

Sjuke kalver bør straks flyttes til sjukeboks med ekstra tilsyn og stell. Det er viktig at disse kalvene blir i denne gruppa inntil de skal videre i produksjonssystemet.

4) Flytt så lite som mulig

Vær lat og la være å flytte kalvene uten grunn. Så utsettes de ikke for nytt miljø og nye smittestoffer.

5) Få til så mye plass som mulig

Jo mere plass, jo bedre. Så kort kan det sies i smittebeskyttelsessammenheng. Lag fellesbokser så store som mulig. Lag plass til ekstra bokser som står klar til panikksituasjoner. Og ha alltid så mye plass at det er tid til grundig vask og desinfeksjon mellom hver gruppe.

6) Unngå dyr på fôrbrettet

Dyr bør ikke krysse fôrbrettet da det alltid vil utgjøre en potensiell smitterisiko. Hvis det er umulig å unngå er det viktig å gjøre grundig rent etterpå.

RUTINER

7) Stell friske dyr før sjuke

Da minimeres risikoen for å dra med smitte rundt. Husk alltid å skifte hansker mellom hver gruppe, også om hanskene ser rene ut da bakterier og smittestoff ikke kan ses.

8) Håndter de yngste kalvene først

Jo yngre en kalv er, jo mer sårbar er den. Hvis du bare har friske dyr er det derfor viktig å stelle de minste kalvene først. Overvei også om de minste kalvene er plassert på riktig sted. Er det lett å ofte observere dem? Og holdes de vekk fra vaskeplass og gjødsel og steder med mye trafikk og dermed smitterisiko?

9) Gi hver avdeling sin egen kost

Husk at redskaper og utstyr også kan flytte smitte. Derfor bør hver avdeling og aldersgruppe ha egne redskaper og utstyr. merk det, så du vet hva som hører til hvor.

10) Husk at ansatte kan være en vesentlig smittekilde.

Hvis ambisjonen er at ansatte skal komme seg rene rundt på gården bør det være lett å vaske støvler og til og med skifte tøy. Overvei derfor om det kan være bra for gårdens smittebeskyttelse å etablere flere steder for støvlevask.

Optimal innredning til storfe

LIGGEBÅS

2 delt vannmadrass

Utviklet for å gi optimale forhold for både bonde og ku.

Den 2 delte vannmadrassen har en avrundet form som lar kua " flyte på vannet", reduserer trykkpunkt og hårløse eller hovne haser, gir ekstra komfort når kua legger seg ned, er hygienisk og tørr.

- Egnet for alle typer fritthengende båsskiller

LIGGEBÅS

Fitbox

Å være i god form er viktig, også for kua. Fitbox er et fleksibelt båsskille laget av slanke glassfiber stenger, er vennligere for kua og bidrar til et lengre produktivt liv.

Bonden som velger Fitbox, vil få bedre oversikt i fjøset og merke at dyrene får mer plass i båsen og bedre komfort.

FORFRONT / FANGFRONT

Fangfront

Highline-sikkerhetsforingsfront gjør mye mer enn bare å gi tilgang til grovfor. Fangfronten gir større bevegelsesfrihet for kua og sikrer fred og ro under foring.

Det er lagt stor vekt på dyr og menneskers sikkerhet, driftskomfort og effektivt arbeid.

- Mulighet for individuell tilpasning

Se mer på vår Facebook side

spinder DAIRY HOUSING CONCEPTS Dealer

+47 900 45 775
Finnøyvegen 296
www.gladq.no

Med kurs mot eliten

PROFF PÅ SÆD-BEHANDLING!

Det er ikke mange som kan skilte med dette på cv'en! De som er ansatt i oksefjøset og på Genos laboratorier, har kunnskapen som trengs for å sørge for at sædcellene har nok energi til å gjøre jobben sin selv etter opptining!

Anne Hege Hunskaar Tajet Veterinær/kursansvarlig i Geno **anne.hege.hunskaar.tajet@geno.no**

12391 Laupen har blitt husvarm på Store Ree og trives godt med folk, rutiner og omgivelser. Han vet akkurat hva som er forventa og leverer nok sæd både til konvensjonelle doser, SpermVital og REDX. Laupens gull-genetikk er allerede tilgjengelig i deler av landet! Riison, som vi har hatt store håp til for globalmarkedet, sliter med å tilfredsstille kravet til sædkvalitet selv om han har fått noen ekstra måneder på Øyer. En så fin okse skulle vi gjerne hatt med videre, men slike ting kan skje, og nye, gode kandidater er snart klare til dyst.

Mengde pr. sprang

Laupen produserer godt, men antall aktive sædceller pr. sprang kan variere både mellom okser og med blant annet tappehyppighet, årstid, trivsel og genetiske forhold. Det er ca. 5 g i et sprang, og ett sprang kan gi opptil 1000 sædstrå!

12391 Laupen på jobb. Foto: Marius Grinden

Marius Grinden – sørger god oksetrivsel og nøyaktig håndtering av produktet. Foto: Anne Hege Hunskaar Tajet

Marius Grinden og noen flere røktere håndterer dyr og råsæd i oksefjøset, og det er ikke rom for slinger i valsen. Alt utstyr må være reint og temperert, og de edle dråpene må være riktig merket når de sendes videre til laboratoriene.

Nøyaktig produksjonsplan

Produksjonen er nøye planlagt, og det gjelder at Laupen og de andre oksene leverer til tida. Tar en okse «ferie» en tappedag, må «plan B» iverksettes så det blir minst mulig venting for de som står klare på laboratoriene. Det er jo kun ferskvare som gjelder, og

både okser og ansatte må være klare og punktlige slik at neste ledd får gjort jobben sin.

Kvalitetskontroll x 3

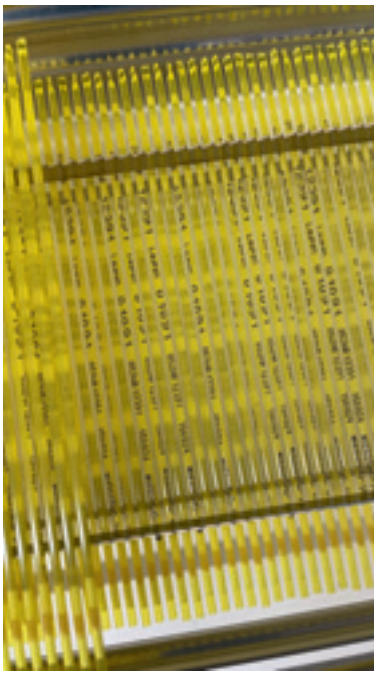
Sæden kvalitetssjekkes før og etter fortynning til riktig konsentrasjon, og så fylles dosene på plaststrå under nøye overvåkning. Stråfargen er basert på oksenummer, rase eller sædtype, så det skal være enkelt å finne fram i sædbeholderen. Strå som ikke fylles ordentlig eller har uleselig trykk, må plukkes ut og kastes, og det er litt av en jobb å sjekke flere tusen doser hver dag. Dagen etter frysing kvalitetssjekkes sæden igjen, så du kan være sikker på at sædcellene er i toppform når du trenger en dose til ei brunstig ku.

Følg med videre!
Neste gang blir vi med på oksefotografering.

Her er ingen ting overlatt til tilfeldighetene, altså! Se etter 12391 Laupen i nettbutikken, og følg med videre!

De lab'ansatte er proffe på sædbehandling og sørger for at dosene som sendes ut fra Store Ree er tipp topp! Radmila Stojkovic og Anette Lundin. Foto: Nina Hårdnes Tremoen.

SpermVital-doser av 12391 Laupen. Her er det 20 mill sædceller i hvert strå. Foto: Anette Lundin

Smått til nytte

ARVBARHET KALVESJUKDOMMER

En canadisk undersøkelse har kommet fram til en arvbarhet på luftveissjukdommer og diaré ho skalv på 2–7 prosent. Forskerne fant at kalvene som var født etter de 10 prosent dårligste oksene for egenskapene hatt 1,8 ganger høyere risiko for å utvikle luftveissjukdom og 1,9 ganger høyere risiko for å utvikle diaré. Isaac Haagen ved University of Minnesota i USA har analysert totalt serumtprotein hos kalver som en helsegenskap. Han har funnet at kalvenes evne til å tilegne seg passiv immunitet via råmelk varierer og at dette også er en arvelig egenskap. Kalver som scorer høyt på totalt serumprotein har større sjanse til å overleve i besetningen.

dairyherd.com

Enger Agri Service AS
Din forhandler innen melke og foringsutstyr til storfe

Vi forhandler en rekke produkter for den norske bonden. Vårt hovedfokus er på melkeutstyr og innendørsmekanisering til storfé, men vi tilbyr også mye annet annet utstyr.

Vi ordner det meste!

eas.as 954 81 368 Bjørnstadveien 21 - 1866 Båstad

SAMMEN SKAPER VI
VARIGE VERDIER

Norsk landbruk bygger på stolte tradisjoner og generasjoners kunnskap og erfaring.

I BRI Agri jobber vi hver dag for å gi familiebruket de beste forutsetninger for å drive lønnsomt og fortsette med å levere råvarer og produkter i verdensklasse.

Et trygt valg for fremtiden.

BRI LANDBRUKSBYGG · AGRIPRO I-MEK SERVICE BIOGASS · NORDISK BIOGASS · Reime · Underhaug

BRI Agri. Komplette kvalitetsløsninger til landbruket.

BRUK GENO-STEMMERETTEN DIN

Høsten er her, og det er igjen tid for digitalt valg av årsmøte-utsendinger til Geno. Valget foregår digitalt i slutten av november, og vi håper DU vil bruke Geno-stemmeretten din! Oppfordre gjerne også andre produsenter til å avgi sin stemme!

Valget foregår som vanlig digitalt, i slutten av november. Valgdeltakelsen har vært grei de tidligere årene, men vi har fortsatt mye å gå på. Så husk å stemme, prat med naboen om det, og ta opp temaet på produsentlagsmøter. Halvparten av årsmøteutsendingene er på valg innenfor hvert eierområde, og dere ser en presentasjon av kandidatene som er på valg her.

Enklere blir det ikke

Med kun noen få tastetrykk skal du kunne gjennomføre valget enten på PC'en, nettbrettet eller mobiltelefonen. Valget foregår over to uker, fra 16. november til 1. desember. Hvert foretak har én stemme, og det stemmes over årsmøteutsendinger med vara som er på valg i ditt eierområde.

Alternative forslag

I denne saken kan du lese en presentasjon av alle årsmøteutsendingene som er på valg. Alternative forslag vil ikke være presentert i Buskap, da fristen for å melde inn det var 1. oktober, altså etter at Buskap gikk i trykken. Se *www.geno.no* for oppdatert informasjon.

Årsmøteutsendingenes oppgaver

Årsmøteutsendingene representerer hele sitt eierområde i Geno SA. Deres ansvar er å ta opp aktuelle saker fra sitt eierområde inn til organisasjonen. Saker som tas opp i årssamlingene i Tine oversendes årsmøteutsendingene, slik at aktuelle ting også kan tas opp i årsmøtet i Geno SA som er i mars hvert år. Du kan også ta kontakt med den enkelte årsmøteutsending for å gi din tilbakemelding. Gjennom året er årsmøteutsendingene en del av Geno-utvalget i sitt eierområde, hvor de sitter sammen med andre tillitsvalgte. De er også fadder for Geno-kontakter i produsentlagene.

Godt Geno-valg!

Agnete Børresen
Organisasjons-konsulent i Geno
agnete.borresen@geno.no

SLIK GJENNOMFØRER DU VALGET

1. Les mottatt mail fra Geno SA om valget (sendes ut 16. november)
2. Klikk på lenken i e-posten for å avgi din stemme
3. Kryss av på årsmøteutsendinger for å stemme. De du ikke haker av på regnes som en blank stemme. Ønsker du å stemme blankt på alle, er det en egen hake for dette.
4. Mulighet for å gi tilbakemeldinger på hvordan valget er gjennomført. Dette er frivillig.
5. Du er ferdig – takk for at du har brukt Geno-stemmeretten din!

Det vil komme en del påminnelser underveis i valgperioden, så vi håper flest mulig går inn og stemmer!

ÅRSMØTEUTSENDINGER PÅ VALG 2024
DIGITALE VALG PÅ ÅRSMØTEUTSENDINGER HØSTEN 2024

NORD

INGEBJØRG GRINDHAUG (gjenvalg for 2 år)
Alder: 54 år
Bosted: Vega
Produksjon: Melk og sau
Motivasjon: Utrolig lærerikt og givende, både faglig og sosialt.

GEIR OVE MANNSVERK (gjenvalg for 2 år)
Alder: 38 år
Bosted: Tverrelvdalen i Alta
Produksjon: Melk og kjøtt
Motivasjon: Lære mer om avl, være med å påvirke slik at vi kan få en enda bedre ku tilpasset morderne landbruk.

ANNE MERETHE TOFTEBAKK, 8100 Misvær (ikke på valg)
ØYVIND LEHN, 8404 Sortland (ikke på valg)
STINE MARI JELTI, 9845 Tana (ikke på valg)

Vararepresentanter NORD:
1.vara: Per Ivar Skaanevik, 9443 Myklebostad (gjenvalg)
2.vara: Tommy Sivertsen Jakobsen, 8860 Tjøtta (ny)
3.vara: Trygve Ballo, 9845 Tana (gjenvalg)

MIDT

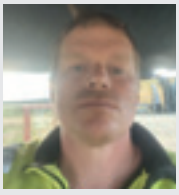
ERLEND LYNUM (ny, velges for 2 år)
Alder: 57 år
Bosted: Sandvollan, Inderøy kommune i Trøndelag
Produksjon: Melk og kvigeoppdrett
Motivasjon: Har en veldig sterk avlsinteresse og har alltid hatt et glødende engasjement for avlsarbeidet på NRF. Som tillitsvalgt vil en få god mulighet til å være «tett på» det som foregår i Geno generelt - og i avlsarbeidet spesielt. Det vil også gi god anledning til å treffe andre avlsinteresserte produsenter, og ikke minst kunne bidra med innspill til det videre avlsarbeidet i Geno framover.

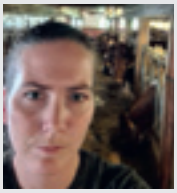
KARI HELENE SKATLAND SJØMARK (ny, velges for 2 år)
Alder: 30 år Bosted: Namdalseid, Trøndelag
Produksjon: Melk og kjøtt
Motivasjon: Treffe flere som er interessert i ku og avl. Avl er en del av framtiden og få være med å påvirke det og utvikle produksjonen på egen gård er min største motivasjon!

HÅVAR FLØNES (gjenvalg for 2 år)
Alder: 42 år
Bosted: Fløthings i Selbu
Produksjon: Melkeku, ammeku og litt korn
Motivasjon: Meget interessert i avl. Jobbe for å få NRF-kua til å bli ei holdbar ku, og å få Geno til å bli bondens nr.1.

ANNE DAHLE KLEVER
(ny, velges for 2 år)
Alder: 34 år
Bosted: Isfjorden, Møre og Romsdal
Produksjon: Melk- og kjøttproduksjon
Motivasjon: Interessen for NRF-kua, avl og Geno har økt for hvert år etter flere år som Geno-kontakt. Møte andre avlsinteresserte og få være med å påvirke og si min mening.

BERIT HAARSTAD FOSS (gjenvalg for 2 år)

Alder: 48 år
Bosted: Oppdal
Produksjon: Melkeproduksjon med 300 tonn i kvote, robotfjøs, full oppforing av alle ungdyr
Motivasjon: Å få være med i avlsarbeidet for å få frem ei funksjonell og holdbar ku tilpasset norske forhold. NRF er en god rase for dette formålet, og det er viktig å fortsette det gode arbeidet som er gjort. Geno er en aktiv og framoverlent organisasjon både på nasjonalt og internasjonalt nivå, og som det er spennende å få være en del av.

EIVIND DAVIK, 6294 Fjørtoft (ikke på valg)
IVER FOSSUM, 7288 Soknedal (ikke på valg)
INGUNN TORVIK, 6639 Torvikbukt (ikke på valg)
ANNE STINE FOLDAL AAM, 6150 Ørsta (ikke på valg)

Vararepresentanter MIDT:
1.vara: Ole Sivert Bomo, 7760 Snåsa (gjenvalg)
2.vara: Julie Haugen, 7180 Roan (gjenvalg)
3.vara: Ole Otterstad, 7357 Skaun (gjenvalg)
4.vara: Britt Iren Bjørhusdal, 7890 Namsskogan (ny)

ØST

LEIF EINAR BRATENGEN (gjenvalg for 2 år)

Alder: 56 år
Bosted: Brumunddal, Innlandet
Produksjon: Melkeproduksjon i samdrift
Motivasjon: Moro med ku og avl. Vil være med å dra i riktig retning.

MONA HVAALE FRETLAND (gjenvalg for 2 år)

Alder: 50 år
Bosted: Skollenborg, Kongsberg kommune
Produksjon: Melk og kjøtt
Motivasjon: Lære mer om avl. Være et bindeledd mellom Geno og produsentene i mitt område. Være med å påvirke og ta valg for å avle frem gode og robuste melkekyr og okser. Bidra til at den norske kombinasjonskua (melk/kjøtt) er konkurransedyktig og unik.

HALVOR GAUTEPLASS, 3580 Geilo (ikke på valg)
HANS MARTIN GRAFFER, 2685 Garmo (ikke på valg)
NINA ROKVAM, 2651 Østre Gausdal (ikke på valg)
ASTRID STRAMRUD-TORSÆTER, 2386 Brumunddal (ikke på valg)

Vararepresentanter ØST:
1.vara: Sara Bråten Asbjørnsen, 2890 Etnedal (gjenvalg)
2.vara: Ivar Meen, 3711 Skien (gjenvalg)
3.vara: Hanne Synnøve Rusten, 2687 Bøverdalen (ny)
4.vara: Svein Harald Tveit, 1923 Sørum (gjenvalg)

LISABET HEISTAD GÅSMO (gjenvalg for 2 år)

Alder: 35 år
Bosted: Hølera i Valdres
Produksjon: Melk og kjøtt
Motivasjon: Lære mer om Geno og hvordan å avle ei god og holdbar melkeku. Møte andre avlsinteresserte. Være med på å øke interessen for avl i nærmiljøet.

LARS EGIL LAUTEN (gjenvalg for 2 år)

Alder: 53 år
Bosted: Kløfta i Ullensaker, Akershus
Produksjon: Melkeproduksjon i løsdrift med melkerobot. Eierinseminør. Setter på alle kviger, og selger alle okser til oppfôring.
Motivasjon: Geno skal være et demokrati der bønder fra hele landet er representert. NRF og patent på genene er, og skal være, eid av norske bønder i samvirke også i fremtiden. Geno skal drive fremtidsrettet avl med videreføring av de særegne egenskapene som NRF har. Kombinasjonen melk og kjøtt er klimasmart. Vekt på faktorer i avlen som gir god økonomi og dyr med gode bruksegenskaper hos bonden.

SØR-VEST

TOMAS KJØRLAUG (ny, velges for 2 år)
Alder: 41 år
Bosted: Luster i Sogn
Produksjon: Melkeproduksjon på ca. 10 årskyr. Aktivt beitebruk.
Motivasjon: Det jeg ser fram til med å bli tillitsvalgt i Geno er å få være pådriver for å skape engasjement rundt norsk storfeavl. Friske og holdbare kyr som avles fram i Norge er ikke bare viktig for enkeltbonden, men for alle nordmenn. Spesielt med tanke på mattilgang, ernæring og helse. Et godt produsentmiljø mellom bønder skaper motivasjon og glede i hverdagen. Dette vil jeg være med å skape.

NILS MAGNE GJENGEDAL (gjenvalg for 2 år)
Alder: 63 år
Bosted: Hyen i Gloppen kommune, Sogn og Fjordane
Produksjon: Melkeproduksjon, ca. 160 000 liter i kvote. Om sommeren driver vi stølsdrift på Gjengedal stølen. Har tidligere drevet med sau og pelsdyr med rev.

Motivasjon: Jeg er genuint interessert i avl. Er veldig glad i NRF-kua og er svært interessert i det Geno driver med. Liker å profilere hele samvirkeselskapet vårt. Et selskap som har gjort gode valg i avlen, og som vi nå ser at genetikken vår er etterspurt i hele verden.

INGVILD BERGE, 6799 Oppstryn (ikke på valg)
IVAR EIKELAND, 4536 Bjelland (ikke på valg)
FRANK KVAMMEN, 5936 Manger (ikke på valg)
ANDERS SÆLESET, 5600 Norheimsund (ikke på valg)
MAGNAR TVEITE, 5713 Vossestrand (ikke på valg)

Vararepresentanter SØRVEST:
1.vara: Ingunn Anita Rørvik, 6818 Haukedalen (gjenvalg)
2.vara: Elling Aarsland, 4362 Vigrestad (ny)
3.vara: Øyvind Eidså, 4715 Øvrebø (gjenvalg)
4.vara: Nils Kristian Frafjord, 4335 Dirdal (gjenvalg)
5.vara: Eldrid Førde, 5962 Bjordal (gjenvalg)

TORGEIR KINN
(gjenvalg for 2 år)
Alder: 52 år
Bosted: Stavanger
Produksjon: Melk med kvote på 420 000 liter, mellomkalv, litt livdyrsalg og kornproduksjon
Motivasjon: Ved siden av at jeg har interesse for ku og avl, er Geno et spennende selskap som jeg gjerne vil være med å påvirke. Først og fremst for å få ei god ku for den norske bonden, men eksportsatsinga er også viktig.

SIMON ANDRE SIMONSEN
(gjenvalg for 2 år)
Alder: 35 år
Bosted: Rødberg i Lindesnes kommune, Agder
Produksjon: Melk og kjøtt
Motivasjon: Er interessert i avl, da dette har stor innvirkning på det daglige stellet i fjøset. Ønsker å bli bedre kjent med Geno som organisasjon. Håper at avlsarbeid skal bli så enkelt at alle storfegårder har sin egen avlsplan.

INGA SKRETTING TIMPELEN
(gjenvalg for 2 år)
Alder: 48 år
Bosted: Sola kommune, Rogaland
Produksjon: Melkeproduksjon i løsdriftsfjøs, kvote på ca 500 tonn. Oppdrett av kviger for salg.
Motivasjon: Min motivasjon for å være årsmøteutsending er sterk interesse for avl. I tillegg vil jeg være med å påvirke Geno til å arbeide for det beste for norske melkeprodusenter. Mener det er viktig at styret og administrasjonen hører på og tar oss på alvor, som satser på NRF-kua.

Scan QR-koden og snurr film!

Plansilo kutter kostnader i Lom

I Lom har Espen Kvålshagen bygget plansilo for å redusere grovfôrkostnadene. Ved å gå over til plansilo har han redusert antall rundballer betydelig, fått finere gras til utfôring og økt kvaliteten på grovfôret. Kalkylene for drift og pris per dekar høstet gress var tydelige på at plansilo ville gi billigere grovfôr. Første gangs fylling av siloen gikk som planlagt. De startet med å henge plast på veggene for å håndtere regnvann. Deretter kjørte de inn med to tilhengere og la ut graset jevnt i tynne lag før de avsluttet med å legge på vakuum-film og dekk for å sikre god lagring. **Scan QR-koden og se filmen. Du finner den også på vår nettside og YouTube-kanal.**

Fjøs fra A til Å

SMART FÔRING FJØSSYSTEMER

Telefon 02634 fjossystemer.no

FJØSSYSTEMER
Bonden og dyrenes førstevalg

0891 Anneli er mor til 12222 Skoien. Hun er 235 dager ut i fjerde laktasjon da bildet ble tatt hos oppdretterne Line Borgerud Skøien og Ole Hjerpaasen i juni i år. Foto: Els Korsten.

LESERNES SIDE

Buskap vil gjerne ha bilder fra leserne vi kan bruke på denne siden. Bilder kan sendes som vedlegg i e-post til *rlr@geno.no* eller lastes opp på *www.filemail.com*

Tre hundretonnere på morsida
Morlik kommer fra Ole Bjørner Flittie på Lesja. Kviga har fått GS-avlsverdi på 31 og Ole Bjørner kan fortelle at det er tre hundretonnere og ei på 90 tonn på morsida. Kviga er etter 24076 Floss x 12114 Hagemoen x 10462 Sørmarka × 6619 Nystrand × 4570 Gjønnes x 4075 Torlandx 3454 Stensvik x 3131 Okkelberg. Godt lynne er på kviga også. Foto: Privat

GLED DEG TIL NESTE NUMMER AV BUSKAP!

- *Økonomi i lys av genetikken*
- *Misdannelser på kalv*
- *GS 10 på topp*
- *Ny oksekatalog*

Gårdsreportasjer pluss mye, mye mer

Nå i Norge — effektivt deteksjonssystem for brannalarm i driftsbygninger og veksthus.

SecuriSmoke ASD 535 HD aspirasjonssystem
- Godkjent etter FG 740:3 og NS 3960:2019
- Lakkerte printkort for ekstra høy beskyttelse i korrosive omgivelser
- Spesial filter for extreme omgivelser og bruk

Våre distributører i Norge:
Nortek Security & Technology AS
www.nortek.st, 314 15 140

Securiton AG, Alarm and Security Systems, Alpenstrasse 20, CH-3052 Zollikofen
www.securiton.ch, info@securiton.ch

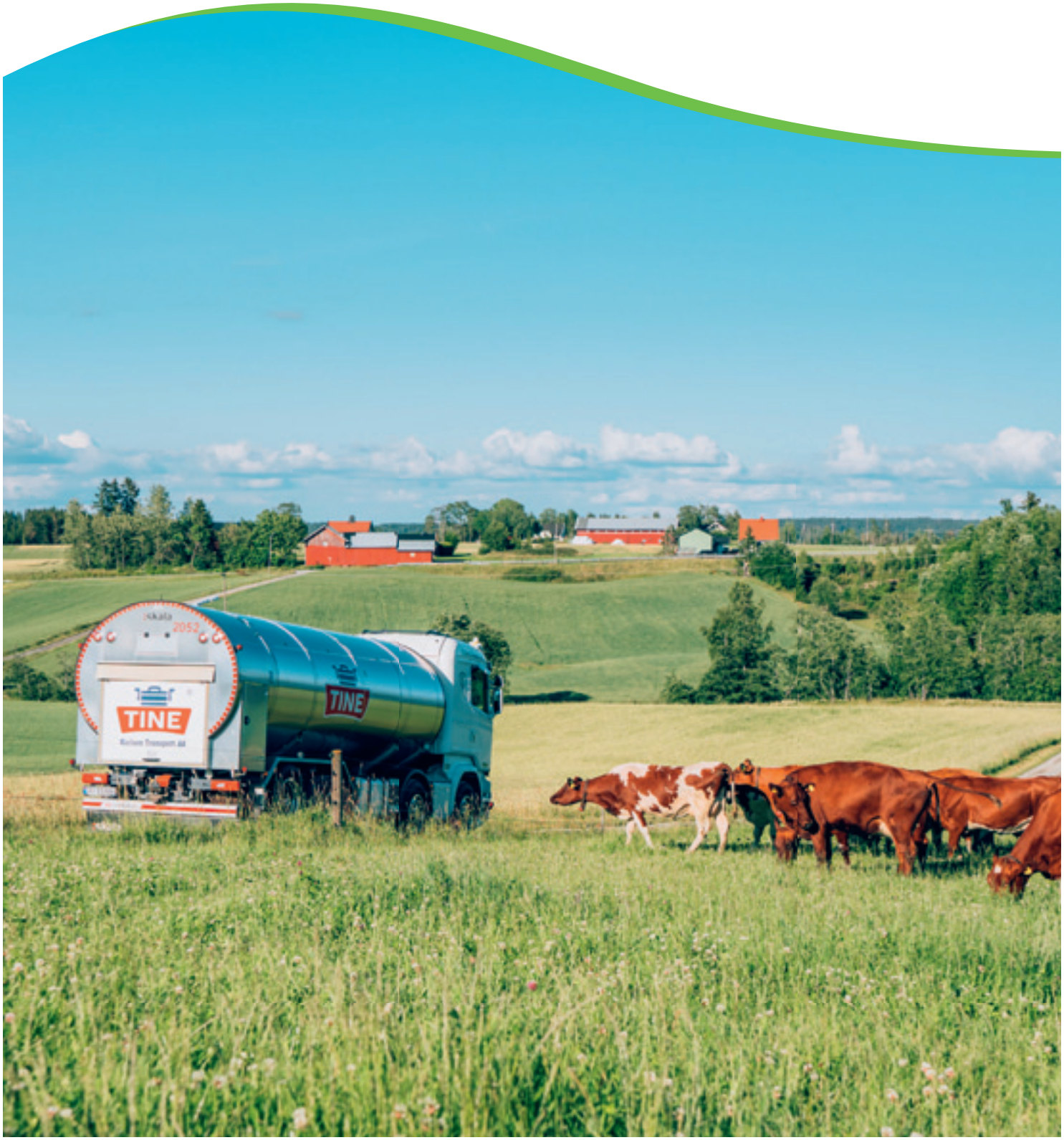
A company of the Swiss Securitas Group

SECURITON

Spennende nytt om GS!

Ta ut øreprøve når du merker kalven! Dette vil gjøre det enklere og billigere å rutinemessig GS-teste alle kvigekalvene så fort de er født!

Vi har åpnet for de lenge etterspurte elektroniske GS-merkene samt transport av prøvene med melkebil. Mer informasjon på **geno.no/gstest**.

www.geno.no

geno

DAGBOK FRA MELSOMKYRA

MENNESKET DEN VIKTIGASTE FAKTOREN

Samarbeid.

Kari Lise J. Dybo
Mjølkeprodusent
kari.dybo@gmail.com
Tekst og foto

Trass i all ny teknologi som utviklast er det mennesket med dets interesse, kunnskap, evner, vilje og drivkraft som er avgjerande for resultatet.

Det er ikkje så lett å skrive ein tekst til «Dagboka». Når eg skriv i mi eiga dagbok blir det som regel bare korte tekstar. Når eg skriv på FB-sida til Melsomkyra er ikkje tekstane så lange dei heller. Å skulle sammenfatte alle desse mindre tekstane, som er kvardagen, til ein lenger og sammenhengande tekst er litt utfordrande. For ei tid tilbake fekk eg eit tips om at denne utgåva skulle handle om det å overta ein gard. Eg syns det var fint med eit slikt tips, for då hadde eg noke å arbeide utifrå. Men så er det slik at me sjølv ikkje har noken erfaring med overtakelse. Me er forpakterar. På 21. året. Avtala vår legg til rette for at ungane våre har mogleghet til å overta den, men ein overtagelse i tradisjonell forstand vil det eventuelt ikkje bli. Uansett er det noken år til før det blir eit tema. I mellomtida er det me som driv. Vår drift. På best moglegt vis.

Kva vil ein med drifta?

Kva framtida ber med seg er så mangt. Det ein i fjor trudde var framtida er i dag fortida. Så som fjoset. Nytt i 2013. Det kjennest ennå ut som om det er nytt. Heilt til ein ser at frontar må bytast, matter har sprekt opp og at traktoren snart er brukt opp. Kva gjer ein så? Kva vil ein med drifta? La det tusle og gå fram til ein har nådd pensjonsalderen, eller drive som om ein har heile livet framom seg?

Avlsdiplom i glass og ramme.

Nysgjerrig og leiken.

Hauste godene av alt arbeidet me har lagt ned

Me blir stadig overraska over det faktum at me er halvvegs i eit yrkesaktig liv. Det er så mykje ein skulle ha gjort! Nå må me begynne å sortere i kva me faktisk får gjort. Etter 20 år som bøndar ser ein resultat av alt arbeidet ein har lagt ned. Skal me då gå ifrå det og begynne på nytt? Med noke ana? Nei. Livet vårt ligg i den drifta me har. Dyra i fjoset og vekstene på jordet. Det er nå me kan hauste godene av alt arbeidet me har lagt ned. Halde det oppe og bli med på utviklinga som skjer. For det skjer mykje. Teknologien i landbruket er heilt i toppen. Maskiner, redskap, plantemateriale og avl. Tenk på alle mogleghetane som finns! All data ein kan hente ut. Alle dei dyktige forskerane som arbeider for landbruket. All ny teknologi og ulik fagkunnskap som er tilgjengelegt. Om me bare klarar å ta imot.

Klare å implementere ny kunnskap

Det er ikkje alltid så lett å ta imot ny kunnskap. Dagane er fulle nok som dei er. Samtidig så gjer mykje av den nye kunnskapen kvardagen lettare. Og litt meir interessant. Når ein bare har klara å implementere den. Mentalt og i praksis.

Her på garden har me mjølkerobot. Då me flytta frå båsfjoset og opp i nyfjoset var eg litt bekymra for om me ville klare å sjå dyra. Nede i gamlefjoset såg me jau kyra to gonger fast om dagen; ved mjølkinga. Sjølvsagt såg med dei fleire gonger om dagen òg. Men ved mjølkinga var me burtpå kvar kyr. Det viste seg å bli motsett. Nå fekk me tid til dei som faktisk trong å bli sett. Dei som var friske fungera. Og det viste seg òg at me før på eit vis kun hadde sett juret. Nå opplevde me at me såg heile kyra. Frå roboten fekk me mykje informasjon. Mjølkemengde både her og nå og over tid, celletall, kraftfôrforbruk, brunstmåling og så vidare. Og det var eit utall av rapportar. Me kan legge dyr i ulike grupper, lage fôrtabellar, kalvingslister, og ellers dei listene me sjølv syns me har behov for. Som med alt ana så er roboten og dens mogleghetar under stadig utvikling. Nå finns det holdvurderingskamera, ein kan måle progesteronnivået i mjølka, roboten lærer opp kviger sjølv. Blant anna. Tenk på alt ana som er under utvikling.

Mennesket den viktigaste faktoren

Ute på jordet har me teke i bruk GPS-styring. Dette gjer at me har lagt opp til faste kjøyrespor. Det gjev mindre kjøyreskader. I tillegg har me opplegg for å registrere kvaliteten på avlinga fortløpande. I sammen med rutinemessig jordprøvetaking og oppsett av gjødslingsplan får me gode forutsetningar for høg kvalitet på det me dyrkar.

Men det er ikkje bare robot og traktor som er avgjerande for gode resultat. Det er mennesket som er den viktigaste faktoren. Mennesket, dets interesse, kunnskap, evner og vilje. Drivkrafta. Denne drivkrafta har påvirka oss blant annet i avlen.

Framtida i fjoset ligg i strået

Grunnlaget for gode dyr er god avlsplanlegging. Det har vore ein enorm utvikling i korleis ein gjer dette arbeidet. Då me fyrst starta opp som bøndar fekk me bare ei utskrift av rådgjevaren. Som nye

og uerfarne var me nok ikkje heilt klar over mogleghetane som låg i å aktivt sette opp ein avlsplan.

Lysta til å inseminere sjølv vaks fram. Men det var noken ting som stoppa meg litt. Ein ting var om eg ville få det til. Hos oss er det dyrlegen som inseminerar. Så ein anen ting er at inseminering er ein av dei faste inntektene til dyrlegane. Har ikkje dyrlegane inntekt forsvinn dei. Dyrlegane har sjølvsagt òg vakt kvelder og helger. Og er det noke me er avhengig av så er det ei oppegåande dyrlegevakt. Dermed blei inseminasjonskurs lagt på is. Eg var ikkje klar. Men i 2015 hoppa eg i det og tok kurs. Med egen dunk blei det både lettare å fylgje oppsett avlsplan fordi eg nå hadde mine doser. Og med mine doser blei avlsplanlegging endå meir interessant.

Tidspunkt for inseminasjon er alltid eit spørsmål. Når dyrlegane skulle inseminere måtte me bestemme oss før halv ti. Nå kunne me avvente avgjerelsen til utpå dagen og då eventuelt inseminere i kveldinga. Og me slapp å gå og vente på at dyrlegen dukka opp.

Nye mogleghetar med GS

GS gav nye mogleghetar. Men me syns det var litt kostbart. Det ville bli ein god sum å teste alle. Me gjorde som rådgjevaren sa; GS-testa kvigene som skulle inseminerast, og dei vaksne kyrne som rådgjevaren meinte me burde teste. Så kom 2018. GS-verdien blei brått ein heilt anen. Me måtte vite kven me skulle ta vare på og ikkje. Tidlegare hadde me teke vare på alt, sjølv om GS-verdien sa noke ana. Me måtte teste det sjølv. Og GS-verdiane hadde rett. Nå blir det teke prøve av kvigekalvane inna ei veke. Tek fremdeles vare på alt, men nå brukar me kjøttfè på dei dårlegaste. Dermed blir ikkje dei genene med vidare. På noken av dei beste brukar me kjønnsseparert. Grunnen til at me ikkje brukar REDX på alle er at det frå Geno si side er interessant med stut-kalvar òg. Sjølv om det er vanskelegt å ikkje bruke REDX på alle dei beste, så skjønnar me godt argumentet. Har hatt noken diskusjonar med rådgjevaren på dette.

Livet har starta.

Målretta arbeid gjev resultat.

Avlsarbeidet har gjett resultater

Det mangeårige avlsarbeidet har gjett resultat. Avlsverdiane har hatt ei god auke. Genetikken har blitt så interessant for Geno at me har levert kalvar dit. Fire kviger og ein stut. Den seiste kviga nå i vinter. Kalven er resultatet og det er vårt stell som legg grunnlaget for at kviga ein dag skal bli ei produktiv, fruktbar og frisk kyr.

Apropos framtida. Me får til tider spørsmål om det er noken av ungane som kan tenke seg å bli med i drifta og/eller overta. Eit stort spørsmål. Eit spørsmål med stort ansvar. Kva er drivkrafta? Har me bygd opp drifta for at noken skal overta, eller for vår egen del? Drivkrafta må ein finne inne i seg sjølv.

Vår visjon er:

Alltid der **for deg**

Det prøver vi å etterleve hver eneste dag!

Norgesfôr fokuserer på kraftfôrproduksjon med kvalitet i alle ledd, innovasjon, lokal kunnskap, stort utvalg av såkorn, gjødsel og plantevern og alt du ellers trenger av driftsmidler.

Våre møller ønsker å være lokale leverandører med nærhet til bonden og bidra til verdiskapning der ressursene er. Vårt mål er å ha markedets beste fagrådgivere, og være aktivt engasjert i bondens hverdag!

Våre medlemsbedrifter:

Hundseth Mølle	Namdalseid	74 22 71 70	Ringerikes Kornsilo	Hønefoss	32 18 10 00
Hurum Mølle	Klokkarstua	32 79 80 06	Røv Mølle	Vindøla	71 65 86 60
Mysen Kornsilo Og Mølle	Mysen	69 84 63 30	Strand Unikorn	Moelv	62 35 15 00
Orkla Kornsilo Og Mølne	Fannrem	72 48 75 50	Vestfoldmøllene	Andebu	47 79 00 00
Ottadalen Mølle	Lom	61 21 18 20	Vinstra Bruk	Vinstra	61 29 01 20

NORGESFÔR

Alltid der **for deg**

RMH
LACHISH INDUSTRIES LTD

NÅR INNOVASJON OG NATUR KOMBINERES

Kjøp orginalen

Mixell 18-24m ³ Kapasitet

Vertikale tilhengerblandere

Alle størrelser fra 8-45kbm. Be om pris

- Blandekar med 20mm tykk bunn og 6mm tykk vegg, 150mm innoverskrå topp
- Vertikal blandeskrue høyde = 1130
- 7 tanns kniver i chrome-vanadium, 8mm tykkelse, med Tungsten belegg 3 alternative posisjoner
- Justerbare kontrakniver
- Understell med 4 veieceller, total kapasitet på 16.4t
- 1 utmatingsdør, 9 valgbare plasser
- Dørposisjonsindikator for side/ bakluke
- P.T.O. Vidvinkelaksling 1 3/8" Z6 * 1 ¾ Z20
- Roterbar hengerfeste Ø52 – 25t
- Stige og frontbeskyttelse
- Vektdisplay IFG-M-1515
- Hjultype 445/45R19.5 P27 Kargo-Radial TL 10 hulls
- 1 kraftig (HD) aksling med 10 hulls nav. Hydrauliske bremser Spesifikasjoner for girkasse og reduksjonsgir.
- Planetgir integrert med 90° vinkelgir
- 2 hastighets girkasse

5 års garanti på Blandekar

Modell	Volum	Dimensjoner				Egenvekt	Nyttelast	Totalvekt
	m^3	Høyde (cm)	Lengde (meter)	Bredde (cm)				
				Botn	Topp	kg		
Mixell18	18	265	7.28	225	252	6500	6750	13250
Mixell20	20	284	7.40	225	249	7600	7600	15200
Mixell22	22	303	7.40	225	251	8000	8350	16350
Mixell24	24	309	7.40	225	277	8250	9100	17350

Magnum30

Titanium18

Premium 23

Mixell24

SW45

VSL18

TurboMix30

Lobekk Agri AS / Eivind Lobekk / eivindlob@gmail.com
+47 930 02 901

DIRECT SALE Call for a quote

ÅRETS GROVFÔR 2024

Frodig og tett eng klar for slått.

Selv om mange nok syntes det var skremmende tidlig å ta 1. slått allerede i mai, viser analysene at det var helt rett. Veldig drivende varmt og tørt vær ga rekordtidlig slåttestart i mange deler av landet. Det til tross for en sein og kald vår.

Erik Brodshaug
Spesialrådgiver forskning og fag, Norsk melkeråvare
erik.brodshaug@tine.no
Tekst og bilder

Nok et år fikk mange oppleve en veldig brå overgang fra vinter til sommer. Det gjorde sitt til at avlingene for de som fikk tatt en tidlig førsteslått ikke var all verden. Men så snudde været. De som begynte å frykte gjentak av tørkesommeren 2018, kunne puste lettet ut. Regnet kom i rikelig mengde og begynnende forsommertørke gikk over i en våt og ustabil sommer. Godt for grasveksten. Ikke like godt egnet for verken ferierende eller bønder med slåtteplaner.

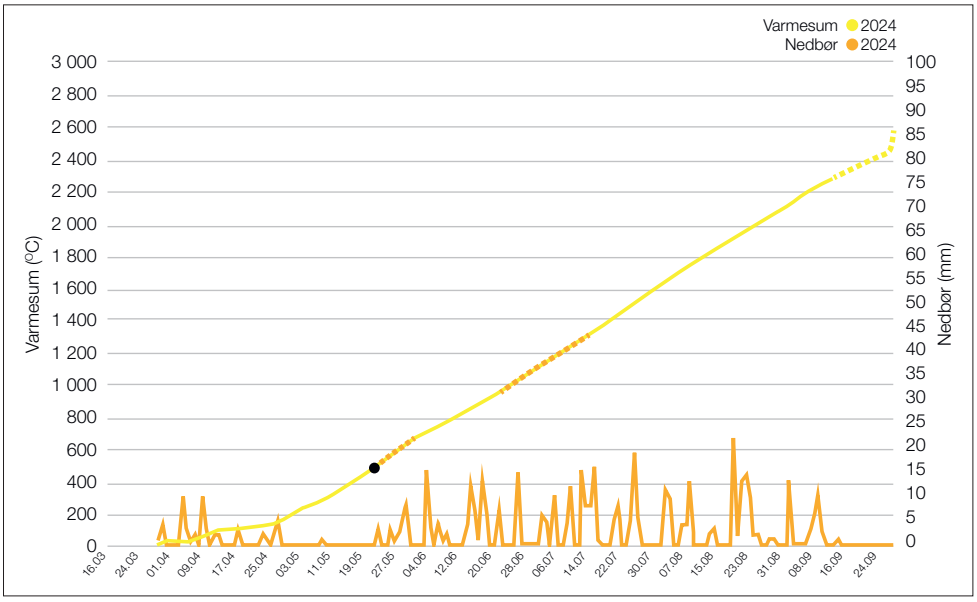
Variabel kvalitet

Analyseresultatene som har kommet inn så langt viser stor spredning i kvalitet på førsteslåtten mellom de som tok avgjørelsen om å slå før graset skulle til å skyte og de som valgte å vente i håp om å sikre mer avling. Mange prøver ligger tett på 80 prosent fordøyelighet (OMD). Mange endte opp med å måtte vente veldig lenge. En varm og tørr mai ble avløst av en lang periode med ustabilt høstevær. I flere områder ble det slått 1. og 2. slått på samme tid.

Tabell 1. Gjennomsnittsverdier for et utvalg parametere for samtlige surfôrprøver som er tatt av årets grovfôr hittil, foreløpig 3268 prøver per 12. september.

Fylke	Prøver	TS	Aske	OMD	Råprot	Lprot	NDF	iNDF	Sukker	Melkesyre	NH3-N	pH	NEL20	AAT20	PBV20
Rogaland	682	367,32	68,73	74,43	156,18	665,08	469,28	161,00	65,41	43,89	86,94	4,60	6,29	80,12	33,40
Trøndelag	673	340,55	70,52	72,73	159,21	610,52	475,87	177,41	52,82	54,67	75,72	4,48	6,22	77,96	39,69
Innlandet	510	400,24	66,65	71,67	149,04	613,67	488,42	181,71	70,09	44,02	70,83	4,71	6,08	78,08	29,95
Vestland	344	290,79	69,51	72,25	159,32	633,39	475,38	184,13	45,88	61,66	83,97	4,42	6,20	76,81	41,67
Møre og Romsdal	326	298,64	69,73	73,48	163,95	619,88	459,51	175,64	49,22	59,73	73,35	4,48	6,29	78,21	43,76
Nordland	131	375,00	65,84	70,61	142,88	619,40	501,84	191,88	63,01	51,15	72,47	4,51	6,01	76,64	26,37
Agder	106	393,77	62,68	71,13	150,16	640,15	502,98	189,56	53,42	44,28	83,21	4,75	6,06	78,23	30,77
Akershus	70	409,88	72,53	73,19	162,07	585,10	488,98	163,67	46,13	47,23	75,38	4,90	6,25	79,30	40,25
Telemark	60	403,27	61,28	71,15	147,98	562,90	497,14	192,62	50,04	50,37	75,65	5,09	6,05	78,21	28,50
Buskerud	44	332,89	74,86	71,82	157,84	615,46	483,42	183,01	45,08	50,33	84,55	4,68	6,10	77,33	39,41
Østfold	33	415,57	73,81	72,72	161,78	578,07	495,68	167,06	44,95	56,29	78,04	4,82	6,25	78,00	41,92
Vestfold	28	345,44	73,87	71,87	161,72	627,83	500,11	173,02	36,90	57,12	83,44	4,46	6,22	76,00	45,32
Troms	24	486,12	63,65	71,45	154,60	490,29	507,59	184,02	99,63	24,60	43,10	6,25	6,03	83,07	27,21
Finmark	6	292,41	61,06	73,40	141,34		471,55	181,14	35,14	73,29	54,32		6,28	77,23	23,75
Totalt	**3268**	**357,63**	**68,63**	**72,62**	**155,03**	**622,73**	**480,48**	**177,04**	**58,68**	**50,10**	**77,98**	**4,63**	**6,18**	**78,33**	**35,16**

Figur 1. Eana skifte viste for første gang i år et skravert område (oransje farge på den gule kurven) for beregnet fordøyelighet (OMD) på varmesumkurven for beslutningsstøtte.

Dette ser vi igjen svært tydelig på analyseresultatene når vi fordeler dem etter slått (se figur 2 og 3 på neste side). Som vanlig viser prøvene av førsteslåtten i gjennomsnitt lavere fordøyelighet (OMD) og råproteininnhold enn for de seinere slåttene. Førsteslåttprøvene har også betydelig høyere fiberinnhold som følge av at utviklingen av graset gikk veldig fort.

Av alle prøver som er sendt inn hittil i år, ligger fordøyeligheten 0,5 prosent over fjoråret med 72,6 mot 72,2 prosent i 2023 sesongen. Råproteininnholdet lå ganske lavt i fjor med kun 146 gram per kg tørrstoff i gjennomsnitt. Hittil i år viser årets analyser 155 gram råprotein. Mange kan nok med fordel spare litt på innkjøpt protein, men også her er det stor variasjon.

Nye verktøy til hjelp

Nytt av året før denne sesongen var en nyutviklet algoritme for beregning av forventet fordøyelighet basert på værdata registrert i Eana Skifte. En del Eana Skifte-brukere ble nok litt overrasket over å få tekstmelding fra Mimiro om å vurdere slått. Denne nye funksjonaliteten som dukket opp på varmesumkurven ga naturlig nok et spark bak for mange som gikk og sparka i grusen og funderte på hva de skulle gjøre. Skulle de slå, eller skulle de vente?

Alle vi som jobber med Tines grovfôrprogram opplevde i alle fall stor pågang fra produsenter som ville ha støtte til å slå rekordtidlig. Det var nok flere som noterte tidligste slått noensinne. Enkelte godt inne i mai måned allerede.

Lurt å slå tidlig også i år

I etterpåklokskapens lys og med fasit i hånd kan vi vel si at også i år var det lurt å slå tidlig. Avlingen ble nok ikke den beste på førsteslåtten. I alle fall ikke der det var vel kort tid fra snøen gikk. Til gjengjeld ble det fortsatt mange døgngrader og godt grovær i den aller lyseste og beste høysommertida. Etterveksten ble formidabel.

I ettertid har mange rapportert om at det var valget om å slå en tidlig førsteslått som gjorde det mulig å få slått en fin 2. slått innimellom regnbygene. Mange som i flere år har gått med en ekstra slått i

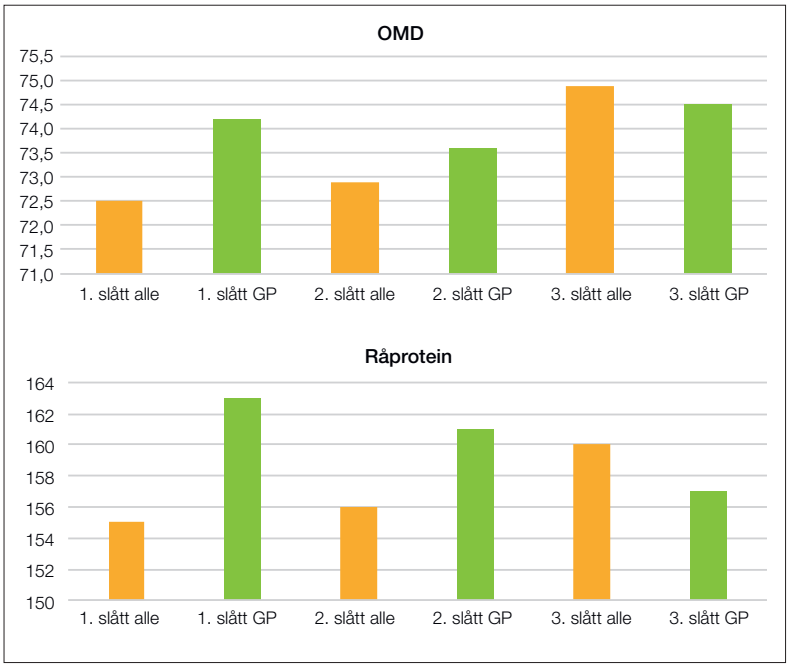
magen ei tid, fikk i år virkelig muligheter til å teste ut nettopp det. Og det med godt resultat har vi fått inntrykk av gjennom kontakt med deltakere og rådgivere tilknyttet Tines grovfôrprogram.

Hygiene og sporer

Sporer er et økende problem for meierianleggene våre. Krevende innhøstingsforhold må nok ta sin del av skylda. Årets sesong gir utvilsomt rom for å være bekymret for sporer i fôret. Spesielt den siste delen av sesongen har vært prega av veldig mye nedbør med unntak av Nord-Norge.

Har du mye sporer i surfôret som havner i fjøset, øker risikoen for at sporene skal komme over i melka betydelig. Fjøsluft og møkk med mye sporer, vil gi sporeutfordringer. Mange har nok også fylt opp fjøset til bristepunktet for å utnytte muligheten for å produsere litt mer melk, og det er jo vi i Tine glade for. Dessverre vil det ofte gå ut over reinhold og fjøsmiljø og gjøre det enda mer krevende å hindre sporene i å nå melka.

Figur 2. OMD (øverst) og råprotein (nederst) i slåttene i 2024. Oransje søyler er landssnittet og grønne snittet er for deltakerne i Tines grovfôrprogram.

Er du usikker på om du har fått sporer i surfôret, kan det være lurt å være føre var og få tatt ut noen sporeprøver. Det tar noe lengre tid å få svar på sporeanalysene enn ved vanlig NIR-analyser.

Dersom du er usikker og frykter det verste, kan det være lurt å ha sjekket før du tar i bruk fôret. Vær ekstra nøye med å få tatt ut representative prøver. Sporeinnholdet vil variere mye så det kan være lurt å vurdere fôr hvor høsteforholdene ikke var på sitt beste. Høyt askeinnhold og dårlig gjæring kan også være en indikasjon på at det har kommet mye jord og skit inn med fôret.

Sjølgående finsnitter på NMBU Ås.

« kraftfôrsalget gått betydelig opp i løpet av det siste halve året »

Fôrprøver og lagerstyring er nødvendig for å oppnå stabil fôring.

Kraftfôrmengde og type

Ikke uventet har kraftfôrsalget gått betydelig opp i løpet av det siste halve året. Det er på ingen måte noen uventet utvikling. Den gode markedsutviklingen for melk og meieriprodukter og i prinsippet frie kvoter har gitt mange lysten til å gi litt ekstra gass. Samtlige kraftforleverandører melder om at salget av de dyreste blandingene beregnet for høyest ytelse og med størst andel importerte råvarer har økt voldsomt.

Mange har hatt god nytte av å øke kraftfôrandelen og fått skviset ut mye melk selv med litt i minste laget med grovfôr fra i fjor.

Årets grovfôranalyser viser at det vil være mye å hente på å tilpasse kraftfôrmengde og type etter faktisk grovfôravling og kvalitet. Bruk derfor litt ekstra tid på å kartlegge grovfôrbeholdningen.

Det kan være dumt å ødelegge potensialet i godt grovfôr med å gi for mye kraftfôr. Samtidig må vi også advare mot at spesielt en del av fôret på førsteslåtten nok ikke er av like høy kvalitet som man skulle tro ut fra høstedatoen.

Nedjusterte kraftfôr uten redusert ytelse

Vi har fått tilbakemeldinger fra enkelte bruk som har justert ned kraftfôrnivået betydelig som følge av god grovfôrkvalitet, uten at det har redusert melkeytelsen.

Andre som ikke fikk høsta til rett tid, men måtte vente på grunn av vanskelige høsteforhold, må nok belage seg på å fortsette med en forholdsvis høy kraftfôrandel i rasjonen. Om du har fått aldri så stor avling, hjelper det lite om fordøyeligheten og proteinverdien er lav og fiberandelen høy. Da må det kraftfôr til uansett om du vil ha melk i kyrne.

Oppfordringen vår er klar. Ta grovfôrprøver og bruk gjerne en fôringsrådgiver som sparringpartner for å diskutere oppnådd kvalitet og tilpassa fôring.

Smått til nytte

DIGITAL DERMATITT OG UNDERLAGET

En nederlandsk undersøkelse sammenlignet forekomsten av digital dermatitt (DD) på ulike typer underlag i 47 besetninger. De fant at kyr som gikk på spaltegulv med skaper hadde lavere forekomst av DD enn kyr på spaltegulv uten skraper. De fant også at kyr som ikke var på beite eller hadde svært liten tid på beite hadde høyere forekomst av DD. En detaljert undersøkelse i 12 besetninger (også i Nederland) sammenlignet forekomsten av DD på djupstrø, betongspaltegulv, helt betonggulv og rillet betonggulv. Det var minst DD på djupstrø og deretter kom betongspalter. Det var statistisk sikkert mer DD hos kyr på hele betonggulv og rillede betonggulv enn på spalter.

Husdjur 8/2024

AM AGROMILJØ

Komplett slangesystem med stripespreder

Fra **422 000,-**

Du kan alltid nå oss på:
51 71 20 20

Besøk www.agromiljo.no
eller scan QR-koden

Slangetromler

– Flytting og lagring av slange

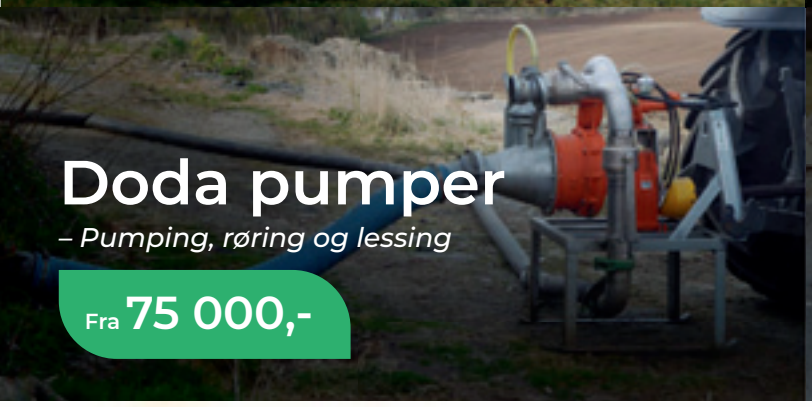
Fra **58 000,-**

Veggkran

– Enkel tilgang og effektiv tømming

Fra **9700,-**

Doda pumper

– Pumping, røring og lessing

Fra **75 000,-**

Gjødsellager

– Ekstra lagerkapasitet kan være rimelig

Fra **115 700,-**

BESØK OSS PÅ STAND:
C02-06

Agroteknikk

Møt oss på landbrukets største og viktigste møteplass

14. – 17. NOVEMBER 2024, LILLESTRØM

TRAFF DU MED ENGGJØDSLINGA DI I ÅR?

Grovfôrprøver med mineralanalyse gir deg svaret på hva fôret inneholder og hvor godt du traff med gjødslinga. NLR Surfôrtolken viser deg hvordan du kan gjøre forbedringer i grovfôrsesongen 2025.

Stein Jørgensen
Rådgiver i Norsk Landbruksrådgiving
stein.jorgensen@nlr.n

Nå har de fleste fått alt fôret pakket inn i plast eller det ligger trygt forvart i en silo. Men hva fôret inneholder av energi og mineraler, vet du først når du har tatt ut en grovfôrprøve med mineralanalyse.

NLR Surfôrtolken hjelper deg

Dette er et verktøy som rådgivere i Norsk Landbruksrådgiving (NLR) bruker for å vurdere fôret og gi bonden tips og råd om neste års vekstsesong. Vi kan for eksempel avdekke ubalanse i mineralinnholdet i grovfôret, og det kan gi et godt grunnlag for diskusjon mellom bonde og rådgiver. NLR Surfôrtolken gir best svar dersom du har tatt ut en grovfôrprøve med mineralanalyse.

Grovfôrprøve med mineralanalyse gir deg svaret på hvor godt du traff med gjødslinga. Foto: Morten Livenengen

Proteininnhold og nitrogengjødsling

Proteininnholdet i grovfôret bør ligge på 140 til 170 gram per kilo tørrstoff til høytytende dyr. Årsakene til lavt innhold av kan være mange. Slåttetidspunktet er viktig for proteinnivået, da innholdet synker etter hvert som graset kommer lengre i utvikling og stråandelen i fôret øker. To andre vanlige årsaker til lite protein er at graset kan være gjødslet med for lite nitrogen i forhold til avlingsnivået, eller at nitrogenopptaket i plantene har vært for dårlig.

For mye protein

Har du derimot mer protein i grovfôret enn anbefalt, kan det være grunn til å vurdere om tilført mengde nitrogen er for stor i forhold til avlingen som tas ut. En annen årsak til høyt proteininnhold kan være kort tid mellom gjødsling og slått. Man bør unngå for høye proteinverdier i grovfôret, da dette er dårlig økonomi og lite klimavennlig. I tillegg gir høyt proteininnhold langt færre kraftfôrslag å velge blant. Ligger nivået for høyt vil det resultere i høy PBV, som igjen fører til at dyret må bruke unødvendig mye energi på å kvitte seg med overskuddsprotein.

Tidlig slått kombinert med sterk nitrogengjødsling kan også gi økt fare for høgt nitratinnhold i surfôret. Nitrogengjødslinga bør derfor også tilpasses avlingsnivå, og planlagt høstetidspunkt. Energi-innhold sett i sammenheng med proteininnhold vil gi en god pekepinn på om du har truffet på gjødslinga.

Ønsket fosforinnhold

I grovfôret ønsker vi oss fosforinnhold mellom 2,5 og 3,5 gram per kilo tørrstoff. Innenfor dette intervallet er du sikker på at tilført mengde er riktig. Når det er sagt, er det sjelden vi finner lavt fosforinnhold i grovfôret på areal der det gjødsles regelmessig med husdyrgjødsel. Lavt fosforinnhold kan forekomme dersom det har vært tørke i forkant av slåtten. Dyras behov for fosfor er større enn det surfôret klarer å dekke, og det må derfor suppleres med mineraltilskudd og kraftfôr.

Gjødsling dreier seg om å oppnå ønsket innhold i grovfôret og unngå at for mye eller for lite av makro- eller mikromineraler i jorda blir en begrensende faktor for avlingsutbyttet. Foto: Morten Livenengen

> For høyt kaliuminnhold i surfôret kan blant annet gi melkefeber

Sur jord gir fosformangel

Dersom jorda er sur (pH under 5,8) vil fosfor binde seg kraftig til aluminium og jern i jorda, noe som fører til at planta ikke er i stand til å få tak i fosforet. Samtidig blir rotutviklinga svak i sur jord. Fosfor beveger seg veldig sakte i jord. Det betyr i praksis at røttene må vokse seg fram til fosforet i jorda. Har du fosformangel, bør du sjekke om jorda er pakket, for sur eller at det rett og slett er for lite fosfor i jorda.

Unngå for høyt kaliuminnhold

Ønsket nivå for kalium i fôret ligger mellom 18 og 30 gram per kilo tørrstoff. Ligger du høyere enn dette vil det være et luksusopptak i platene som går på bekostning av kalsium- og magnesiumopptaket.

For høyt kaliuminnhold i surfôret kan blant annet gi melkefeber. I tillegg kan en få problemer med fruktbarhet i fjøset. Gjødsler en for sterkt med kalium, vil opptaket av kalsium og magnesium i plantene bli sterkt redusert. Dette er viktige mineraler i fôret. Erfaringsvis er det rundt kalvingstidspunktet at for høyt kaliumnivå i fôret kan gi økt risiko for melkefeber. Derimot vil det lengre ut i laktasjonen være et mindre problem.

Grovfôranalysene viser at det ofte er mindre kalium i fôr som er direktehøstet og lagt i silo enn i

rundballer. Kalium forsvinner med pressafta i siloene, og det er derfor vanskeligere å vurdere om fôr som er lagret i silo er gjødslet med rett mengde kalium. Viser prøvene for høyt kaliuminnhold, må dette justeres på gjødslinga neste år.

Svovel viktig for nitrogen-utnyttelsen

Mangler du svovel (S), får du dårligere utnytting av nitrogen (N). Mange har tilført mer N for å få høgere avling. Det blir ikke proteinsyntese uten at svoveltilgangen er tilstrekkelig. Med økt N-gjødsling kan det fort bli for lite svovel. Mineralanalysen sier også noe om svovel-innholdet i plantene.

Vi ønsker to til tre gram svovel per kilo tørrstoff i grovfôret, men svovel må også sees i sammenheng med nitrogen. N/S-forholdet i surfôr bør ikke overstige 12. Hvis surfôret har et N/S-forhold over 12, inneholder det enten for lite svovel eller et høyt nitrogeninnhold fører til ubalanse. Grovfôrprøver med mineralanalyse er den beste måten å undersøke svovelstatus på.

Forholdet mellom nitrogen og svovel blir også påvirka av utviklingsstadiet på graset.

> « N/S-forholdet bør ikke overstige 12 »

N/S-forholdet går noe ned med økende utvikling, og normalt sett blir det tatt opp relativt mer nitrogen enn svovel tidlig i vekstperioden, slik at N/S-forholdet er høyest på beitestadiet og går ned mot skyting.

Viktig med svovel på våren

Svovelforsyninga fra jord varierer mye. En del henter plantene fra mineraliseringa av organisk materiale i jorda. Svovel i bløtgjødsel fra husdyr må også mineraliseres fra sulfid til sulfat for å være plantetilgjengelig, og dette vil ta noe tid – avhengig av jordtemperatur og omsetningsforhold. Behovet for svovelgjødsling vil være størst på våren grunnet av lav jordtemperatur og lite omsetning av organisk materiale. Om våren og på kalde jordarter er det viktig med svovel, samt der det brukes mye husdyrgjødsel. Mineralanalysen vil kunne gi deg en pekepinn på om det ble tilstrekkelig svovel.

Kation/anionbalansen

Kation/anion-balansen (KAD) er med i NLR Surfôrtolken og til erstatning for "graskrampeindeksen" K/Mg+Ca. KAD bruker vi for å finne ut om fôret egner seg for høytytende kyr eller for eksempel dyr på vedlikeholdsfôring. Dyr på vedlikeholdsfôring er tjent med å få et fôr med lav eller aller helst negativ KAD. Størst betydning for denne verdien har kaliuminnholdet, og da er rett kaliumgjødsling viktig. Skal du produsere grovfôr til sinkyr, kalver og mordyr, er det viktig å ha kontroll på KAD-verdiene.

Neste års gjødslingsplan

Vi er i full gang med gjødslingsplanlegginga for 2025. En fôranalyse med mineralanalyse vil være et viktig verktøy for å se om du traff godt med årets gjødsling, og eventuelt korrigere kursen til neste år. Med riktig mengde og fordeling av gjødsel får du bedre uttelling for innsatsen. Samtidig som du må passe på at andre makro- og mikromineral ikke begrenser avlingsutbyttet.

Smått til nytte

KRAV OM FÔRING FOR LAVERE METANUTSLIPP I DANMARK

Fra 2025 får konvensjonelle melkeprodusenter med mer enn 50 årskyr i Danmark to valg: Bruke fôrtilsetning med 3-NOP i tre måneder eller hele året fôre med høy andel fettsyrer. Høy andel fettsyrer vil si minst 48 gram fettsyrer pr. kg tørrstoff i fôrrasjonen. Så høyt nivå med fettsyrer er det ingen i Danmark som fôrer med i dag. For å få dette til må umettede fettsyrer fra for eksempel rapsprodukter kombineres med mettet palmefett. Da reduseres metanutslippene fra den danske kua, mens klimautslippene øker der palmefettet kommer fra. Palmefett har et klimaavtrykk som er fem ganger høyere enn rapsfrø og korn.

landbrugsavisen.dk

HEKTNER MASKIN

EKSPERTER PÅ GJØDSELHÅNDTERING

Agroteknikk

VELKOMMEN TIL OSS
Velkommen til oss for en hyggelig gjødselprat.
Du møter oss på **Stand C03-06.**

SlurryKat

CMN Halmstrigle
Effektiviser jorda etter innhøsting

STAR Tårnmikser
Effektiv og slitesterk mikser

STORTH Hydraulisk gjødselmikser
Effektiv og enkel i bruk

EMILY Halmblåser
Effektiv utlegging av halm

BUNNING Tørrgjødselvogn
Slitesterk innvestering

TA KONTAKT FOR TILBUD: **salg@hektner.no** **Tlf: 63 83 9000** **Hektner.no**

VI LEVERER ALLE TYPER KOMPLETTE DRIFTSBYGG

Overhalla Betongbygg spesialiserer seg på å levere skreddersydde driftsbygg til landbruket. Vi tilbyr et bredt utvalg av robuste og funksjonelle bygg som dekker alle behovene til moderne gårdsdrift.

NORGES STØRSTE LEVERANDØR AV SPALTPLANK

Overhalla Betongbygg tilbyr markedets eneste spaltegulv med lastbærende avstandsklosser.
Vår spalteplank har god styrke, lang levetid og er enkel å montere og vedlikeholde.

For mer informasjon eller kontakt, besøk **www.overhallabetongbygg.no**

OVERHALLA BETONGBYGG

www.overhallabetongbygg.no

KVALITET OG MILJØ I FOKUS

SiloSolve® FC

GJØLSTAD GÅRD A/S

Bakteriebasert ensileringsmiddel for forbedret fermentering og aerob stabilitet i siloen

SILOSOLVE® FC er et forskningsbasert, bakterielt ensileringsmiddel utviklet for alle typer avlinger.

- Utvikler raskt et anaerobt miljø og motvirker forringelse av siloen
- Forbedrer aerob stabilitet og gjenoppretting av tørrstoffbalansen
- Oppnår utmerket fermentering og aerob stabilitet - selv etter kun 7 dager

GJØLSTAD GÅRD A/S

NUTRI FIBRE

For produksjon av silogras av høy kvalitet

Høyest proteininnhold

Klimaresistent

Mineraleffektiv

Friske kyr

TRENDER I SALGET AV GRASFRØ

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no

Klimaendringer med lengre vekstsesong, men også mer ustabile værforhold, byr på både muligheter og utfordringer i grasdyrkinga. Dette sammen med ønsker om å optimalisere grasdyrkinga ut fra behovene i fjøset og slåttestrategi påvirker valget av grasfrø. Vi har tatt en prat med tre aktører om hvilke trender de opplever i dette markedet.

Selv om frøblandinger med timotei fortsatt dominerer salget, er det blandinger med blant annet raigras, hundegras og strandsvingel som er i vekst. Foto: Rasmus Lang-Ree

STRANDSVINGEL OG HUNDEGRAS ØKER

Bjørn Molteberg, som er produktsjef for frø/fôrvekster i Strand Unikorn, sier de merker en vekst i salget særlig av strandsvingel og hundegras. Selv om denne veksten går på bekostning av timotei er det fortsatt den arten som utgjør mest i volum. Han forteller at de har merket en økende interesse for strandsvingel helt fra 2012, men at det tok av etter tørkeåret 2018.

Avlingskampen påvirket salget

Under intensive høstesystemer er det også økt etterspørsel etter hundegras. Hvis det ikke hadde vært for dårlige frøavlinger i fjor hadde Strand Unikorn solgt mer hundegras før årets sesong. Bjørn tror også det har spilt inn at noen av deltakerne i avlingskampen brukte hundegras i frøblandingene sine med veldig gode resultater.

To parallelle trender

Samtidig som mange melkeprodusenter er framme i skoa og går over til mer intensiv grasdyrking med tre eller fire slåtter, merker Bjørn en parallell trend i markedet med ekstensivering. De som går i mer ekstensiv retning og ønsker ei mer langvarig eng etterspør gjerne blandinger som inneholder engrapp eller bladfaks. Både fra de som driver økologisk og regenerativt er det ønsker om ei mer robust eng som tåler varierende værforhold og kan ligge lenge. Da er det aktuelt med bredspektrede frøblandinger. Med mange arter og sorter i blandingen vil de utfylle hverandre og være en gardering mot varierende vekstforhold. Dette legges det mindre vekt på i et intensivt opplegg der enga kanskje bare ligger i to år.

Eng med timotei, strandsvingel, raigras, rød- og hvitkløver fotografert i oktober 2023. Foto: Bjørn Molteberg

Bjørn Molteberg, produktsjef for frø/fôrvekster i Strand Unikorn, merker økt etterspørsel etter bredspektrede frøblandinger for å få ei mer robust eng. Foto: Privat

Raigras til reparasjonssåing

Bjørn forteller videre at en trend med reparasjonssåing som tidligere har vært mest utbredt i Rogaland nå sprer seg til blant annet Østlandet og Trøndelag. Da er det raigras som brukes. I fjor var det bløte forhold og vinterskader på enga en del steder, og da er det aktuelt med reparasjonssåing med raigras.

Spesialblandinger

Strand Unikorn registrerer også at flere kunder ønsker egne blandinger. Bjørn synes det er spennende og sier han bruker det litt til produktutvikling. For at det ikke skal bli for urasjonelt prøver han å få til at en gruppe bønder går sammen om å prøve det ut slik at de kan lage til et større volum.

For neste års sesong sier Bjørn det ser lyst ut med tanke på beholdningen av alle aktuelle frøarter. Han tror det kanskje kan komme en ny Strand-blanding med strandsvingel, hundegras og timotei som har vært prøvd ut av kjøttprodusenter i Gausdal og på Toten.

MER RAIGRAS I INTENSIV DRIFT

Selv om det fortsatt er de tradisjonelle blandingene med timotei, engsvingel og rødkløver som det blir solgt desidert mest av merker også Felleskjøpet at det er flere som ønsker å prøve noe annet. Produktsjef såvarer i Felleskjøpet, Jon Atle Repstad, merker økende etterspørsel etter blandinger med litt bredere sammensetning.

Jon Atle Repstad, produktsjef såvarer i Felleskjøpet, mener det er viktig med reparasjonssåing for å holde opp avlingsnivå og kvalitet over flere år. Foto: Privat

Ønsker om mer langvarig eng

De som etterspør flere grasarter i blandingen ønsker ei litt mer langvarig eng de kan høste gode avlinger av over flere år. De ønsker ei eng som bedre kan tåle både tørke og nedbør. Jon Atle sier det er flere som ønsker å styre kvaliteten på grasavlinga etter behovene på fjøset, og for eksempel dyrke eget sinkufôr. Strandsvingel har kommet inn som en ny art med økt salg. Jon Atle synes det er vanskelig å si hvor lenge den veksten vil fortsette. Noe av bakgrunnen for det er litt varierende overvintringsevne for strandsvingel.

Fleråring raigras som øker

I intensiv drift merker Felleskjøpet en klar økning i salget av raigras, både som eneste frø og i blandinger. Det er fleråring raigras som øker, mens italiensk raigras går ned. Jon Atle forteller at det er en trend som startet i Rogaland og Agder med årlig vedlikeholds- eller reparasjonssåing som er i ferd med å spre seg. Noen ønsker raigras for å øke avlingene, mens andre bruker det for å få ei mer varig eng. Jon Atle trekker fram at det er en fordel å ha frø tilgjengelig i enga hvis det blir glipper og at unge planter overvintrer bedre enn eldre. Derfor er det aktuelt med årlig resåing helt fra enga er ung.

Hundegras som fangvekst

Hundegras er også en grasart i vekst. Med det tidligere har vært et fôrgras forteller Jon Atle at det nå i økende grad brukes som fangvekst sammen med korn. Hundegraset sådd om våren konkurrerer mindre med kornet enn raigras og vokser godt utover høsten etter at kornet er tresket.

Langvarig eng i intensiv drift

Felleskjøpet registrerer intensivering med vekt på god kvalitet, mens det er ekstensivering i fôrdyrkinga i den andre enden. Men også hos dem som intensiverer er det ønsker om ei eng som kan høstes over flere år. Noen FK-kunder etterspør egne frøblandinger, og noen av disse spesialblandingene ender opp som standardblandinger etter hvert.

Positivt med mer vekt på kvalitet

Jon Atle melder at beholdningen av frøblandinger ser bra ut for neste år, og han forventer at de trendene en har sett i valg av grasarter bare vil fortsette. Det han synes er mest positivt er at kundene legger mer og mer vekt på kvalitet og ikke bare avlingsvolum.

TAR GREP FOR BEDRE OVERVINTRING

Nutrifibre fra Gjølstad gård AS har vært med å skape interesse for strandsvingel som en grasart som kan gi veldig store avlinger. Daglig leder i Gjølstad gård, Erlend Røhnebæk, trekker også fram som fortrinn mye protein, høy fordøyelighet og at den tåler kjøring i enga godt.

Varierende overvintring

Erlend innrømmer at det har vært varierende resultater med Nutrifibre-blandingen som inneholder tre strandsvingelsorter, raigras og hvitkløver. Variasjonen i avling henger sammen med overvintringen. En del steder har det blitt et glissent plantedekket om våren. Erlend sier en skulle tro at resultatene ville bli best sørpå, men i praksis har det vært omvendt. I fjord- og fjellområder i Trøndelag har det faktisk gått bedre enn i Solør og sørover. Erlend tror det skyldes tøffe vintre. Barfrost, tele og kald nordavind på våren etter en mildere periode som har satt i gang veksten går ut over strandsvingelenga.

Tester timotei i stedet for raigras

Med tanke på bedre overvintring testes nå en blanding der raigraset (10 prosent) tas ut av Nutrifibre og erstattes med timotei. Tanken er at timotei som starter veksten tidligere, skal skape et mikroklima som gir bedre forhold for strandsvingelen. Et forsøksfelt er sådd i høst og følges opp i samarbeid med NLR.

Ikke bare i intensive høsteopplegg

Nutrifibre har først og fremst har vært prøvd i intensive høsteopplegg. Erlend driver selv med okser og forteller at han drar ut tiden mellom slåttene til 5–6 uker. Selv om avlingsnivået flater ut etter 4 uker er erfaringen at kvaliteten holder seg bedre enn i eng med andre grasarter.

Til tross for litt varierende tilbakemeldinger er Erlend Røhnebæk, daglig leder i Gjølstad gård AS, overbevist om at strandsvingel har ei framtid i norsk grasdyrking. Foto: Rasmus Lang-Ree

Smått til nytte

MINST TO KLAUVSKJÆRINGER I FØRSTE LAKTASJON

En svensk undersøkelse som omfattet 30 000 førstegangskalvere i 202 svenske besetninger fulgte kyrne 300 dager etter andre kalving og registrerte klauvskjæring og utsjalting. Risikoen for klauvlidelser ved første klauvskjæring i andre laktasjon var 20 til 40 prosent lavere for kyr som hadde blitt beskåret minst to ganger i første laktasjon. Risikoen for å dø, bli avlivet eller slaktet i løpet av andre laktasjon var ca. 30 prosent lavere for dyra som ble klauvskjært minst to ganger i første laktasjon. En enkelt klauvskjæring i første laktasjon hadde også positive effekter på klauvhelse og overlevelse i andre laktasjon, men størst effekt kom etter to runder med klauvskjæring i første laktasjon. Rådet fra forskerne er sterk anbefaling om å beskjære klauvene minst to ganger i løpet av første laktasjon.

maskinbladet.dk

ImproWin®

Mot
løs mage / diaré

Dokumentert effekt
Feltforsøk gjennomført i samarbeid med veterinær Rune Bratås v/ Sauda Veterinærkontor og forsøksdesignet er satt opp i samråd med NMBU Veterinærhøgskolen.
Se hele forsøket på improwin.no

Dosering: 1-2 g per dag per 20 kg kalv
Nettovekt: 1200 g

Benytt kupongkoden BS724 på ImproWin.no for 10% rabatt på din første boks med ImproWin for kalv

10% Rabatt!

Handles via din veterinær eller hos:
ImproWin.no VESO APOTEK APOTEK 1 Vår kunnskap - din trygghet

Vitality Innovation

FÅ DEN BESTE STARTEN MED FISKÅ KALVEDRIKK

- Enda høyere innhold av norske melkeråvarer
- Produsert i Norge
- Høyere konsentrasjon av råfett og råprotein
- Enklere overgang fra råmelk
- Erstatter Denkamilk Kalvedrikk

www.fiska.no

Fiskå Mølle

GODKALVEN

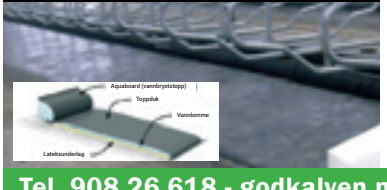
Møt oss på Agroteknikk A1-10

Melketanker

MelkeTAXI

Innovative gummimadrasser
- For dyrevelferd og komfort

ColoQuick råmelktiner

Tel. 908 26 618 - godkalven.no

Planlegging, oppstalling og rådgivning for kalv

TID FOR JORDPRØVER

Representative jordprøver er grunnlaget for en god gjødselplan.

Ragnhild Borchsenius
Fagkoordinator grovfôr Norsk Landbruksrådgiving
ragnhild.borchsenius@nlr.no

Jordprøvene er det viktigste grunnlaget for riktig gjødslingsplanlegging og rett kalking. Systematisk uttak og kartfesting av jordprøver er derfor også grunnlaget for best mulig avling og god økonomi i produksjonen. Norsk Landbruksrådgiving hjelper deg å ta representative prøver som gir deg det beste utgangspunktet og sender prøvene til analyse.

Forskrift om gjødselplanlegging på høring

Representative jordprøver er grunnlaget for en god gjødselplan. I Norge er gjødslingsplanleggingen regulert ut fra Forskrift om gjødselplanlegging. I forskriften står blant annet følgende: «Representative jordprøver skal i hovedsak tas hvert 4.– 8. år, og det skal minimum rekvireres analyser for pH, fosfor, kalium, glødetap eller gis skjønnsmessig vurdering av moldinnhold».

Vi vet at forskriften er ute til høring, og det er ikke usannsynlig at det kommer nye retningslinjer, men aktualiteten av jordprøver blir ikke mindre av den grunn. I første utkast ligger et forslag om uttak av jordprøver hvert 4. år, og at alle jordprøver skal koordinatfestes.

Mye tyder på at det blir krav om hyppigere jordprøver i ny forskrift om gjødselplanlegging. Rådgiver Ella-Marie Furuhovde, NLR SA i full gang med jordprøvetaking. Foto: Tun Byrå.

Posisjonsbestemte jordprøver

Det skjer mye innen presisjonsgjødsling og kalking, og for mange er derfor systematisk uttak av posisjonsbestemte jordprøver høyst aktuelt. Systematisk uttak av jordprøver gir mulighet for å variere dyrkingstiltak og bruk av innsatsfaktorer som gjødsel og kalk innenfor hvert skifte. Det som skiller disse jordprøvene fra tradisjonelle prøver er flere prøver per skifte. Skal jordprøvene brukes til presisjonskalking eller gjødsling anbefales en jordprøve per 7-8 dekar.

Tradisjonelle prøver blir også posisjonsbestemte eller koordinatfestet når de tas ut av NLR. Med ensartet jord kan ei prøve dekke 25-30 dekar. Koordinatfesting er foreslått som et krav i den nye gjødselvareforskriften.

Jordkart, jordprøvetolk og kalkplan

Hvordan tolke jordanalysene? NLR har utviklet flere verktøy som gjør det lettere å tolke analyseresultatene. Jordkart og jordprøvetolken er to ulike produkter tilpasset tolking av systematiske jordprøver, eller tradisjonelle jordprøver. Kalkplan er styrefiler til kalking med GPS.

Jordprøver er av stor verdi for optimal gjødsling. Utgift til inntekts ervervelse, bra for miljøet, og ikke minst for kvaliteten av sluttproduktet.

KROKKASSER.NO

Stort lager, rask levering!

Jordbearbeidingsutstyr på lager

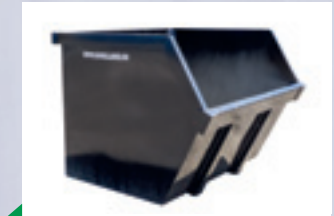
Møkktanker

Kalkvogner

Tørrgjødselsvogner

Frontlasterkasser

Stort delelager

post@krokkasser.no

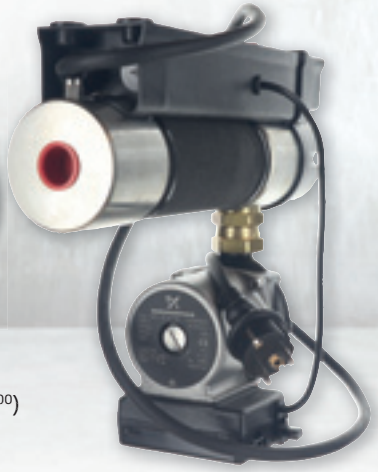
+47 911 90 404

KROKKASSER.NO

FROSTSIKRINGSANLEGG, AQUA LINE

Et system med Grundfos sirkulasjonspumpe og hus i rustfritt stål. Kapasiteten avhenger av hvor mange pumper som er tilkoblet og hvilken rørdimensjon som brukes. Kapasiteten kan enkelt økes med en ekstra sirkulasjonspumpe på sløyfen. Leveres inkl. beslag med bolt. IP44 godkjent.
Art. nr 90 59 507
Førpris 10.175,- (8.140,-)

SPAR **480⁰⁰**

9.695⁰⁰ (7.756⁰⁰) eks mva

KONTAKT OSS PÅ TLF 21984747 FOR RÅD OG VEILEDNING OM FROSTSIKRING

FROSTFRITT DRIKKEKAR - SUEVIA H10

Modell H10. Emaljert frostfritt drikkekar med en varmeeffekt på 80W. Vannmengden kan reguleres på rørventilen. Strømforsyningen går via en transformer (min. 100W). Kan monteres på vegg og rør. Brukes til sirkulerende varmesystem.
Art. nr 90 42 568
Førpris 2.470,- (1.976,-)

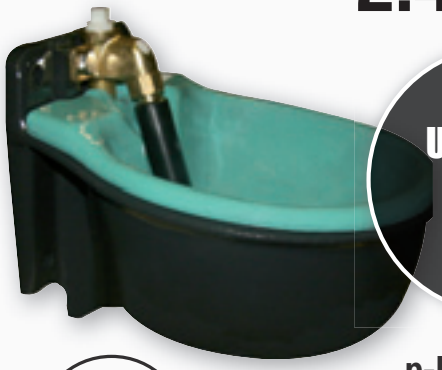

2.345⁰⁰ (1.876⁰⁰) eks mva

FROSTFRITT DRIKKEKAR - SUEVIA 46

Elektrisk oppvarmet drikkekar i støpejern. Transformator nødvendig (ikke inkludert). Tilkobling: 1/2" innvendig gjenge fra toppen og 1/2" utvendig. gjenger på undersiden. Effekt: 80W/24V
Art. nr 90 37 466
Førpris 2.915,- (2.332,-)

2.495⁰⁰ (1.996⁰⁰) eks mva

SE HELE UTVALGET

p-lindberg.no

P-Lindberg

Doneheia 62 | 4516 Mandal | Tel 21 98 47 47

Nettbutikken for landbruket

Gjelder til 31/10 2024

Det er svært mykje å henta på rett fôring av mjølkeku. Grovfôr med mykje struktur stimulerer spyttproduksjonen, og spyttet inneheld mykje bikarbonat som nøytraliserer syre i vomma. For god utnytting av kraftfôr, er det også lurt å gi grovfôr før kraftfôr. Foto: Turi Nordengen

Oddfrid Vange Bergfjord
Frilansar Buskap
oddf-van@online.no

ALLTID FOKUS PÅ MAGEN

Av og til hender det at eg vert tilkalla til kyr som sluttar å eta kraftfôr og har laus avføring. Dette kan vera symptom på mange sjukdommar, både alvorlege og mindre alvorlege, og utifrå undersøking og opplysningar frå bonden, kan me ofte stilla ein diagnose og gi ei behandling som får kua i gang å eta igjen.

Mange gonger skuldast dette feil med fôringa, og bakgrunnen for problemet er at kua har fått tildelt for mykje lettfordøyelege karbohydratar, gjerne kraftfôr, men også grovfôr med lite fiber spelar inn. Kua kan då bli «sur» i vomma fordi det vert overproduksjon av mellom anna mjølkesyre.

Dårleg start på laktasjonen

Dette problemet ser eg på enkeltdyr oftast om hausten i tida rundt kalving, og vanlegvis ved for rask opptrapping med kraftfôr. Når

dette skjer, får kua ein dårleg start på laktasjonen, og ho må tæra på kroppsreservoaret av feitt og musklar fordi ho får redusert inntak av energi ei stund. Når slike nykalvarar vert sure i vomma, må ein starta heilt på nytt med opptrapping med kraftfôr, og det tek følgeleg endå lenger tid før ein får dei opp til ynskjeleg mengde. Mengde fiber i rasjonen spelar også inn, og grovfôr med lite fiber som til dømes håslått eller kraftig beite, kan også forverra tilstanden.

Kan vera besetningsproblem

Sur vom kan ramma både enkeltdyr, men av og til er det også heile besetningen som er utsett. Symtom på besetningsnivå kan vera mykje oppgulp frå vomma framme i liggjebåsane, generelt lause magar, redusert mjølkeyting og låg feittprosent i mjølka. Andre følgjesjukdommar ein kan vera meir utsett for ved sur vom er løpedreining, ketose, leverbyllar og forfangenheit. I tillegg vert det vanskelegare å få kalv i kyrne mellom anna fordi dei ofte får for stort holdtap etter kalving, noko som gir dårlegare eggkvalitet, og dei kjem seinare i brunst.

> «prøve å fôra slik at ein legg til rette for det "gode" mikrobane i vomma»

Stor gevinst med god fôring

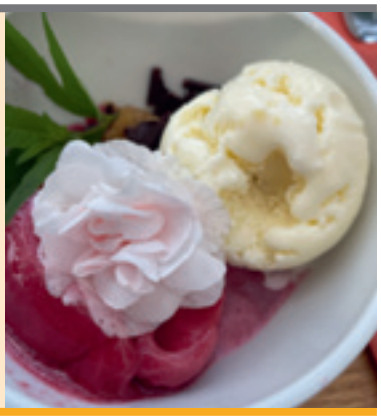
Utifrå dette, er det alt å vinna på å alltid ha fokus på magane. Ein må prøva å fôra slik at ein legg til rette for dei «gode» mikrobane i vomma. På dette viset utnyttar kyrne fôret slik at dei held seg friske, opprettheld god fruktbarheit og dei produserer mest mogeleg mjølk og mjølkefeitt. Opptrapping med kraftfôr etter kalving, må skje gradvis, ein bør ikkje auka med meir enn 0,5 kg for dagen. Ein bør heller ikkje gi meir enn maks 3 kg per tildeling. Grovfôrrasjonen bør setjast saman slik at dyra får tilstrekkeleg fiber, og ein bør veksla mellom dei ulike slåttane. Det er uheldig å til dømes kun fôra med håslått ein periode. Viss dyra er blitt sure i magen, bør ein ta grep og skaffa seg fiberrikt grovfôr for å få dei over kneika. Grovfôr med mykje fiber stimulerer mellom anna til utskiljing av spytt, og spyttet er med og nøytraliserer syra i vomma. Grovfôr før kraftfôr er også smart med tanke på utnyttinga av kraftfôret.

God strategi

Men det er heller ikkje slik at for mykje av det gode, er supert, for det må vera ein balansegang mellom fiber og lettfordøyelege karbohydrat, og ein skal vera klar over at ved for mykje fiber i rasjonen, fell mjølkeytinga. God og rett fôring av mjølkekyr er ein kunst med mange fallgruver, men ved å ha ein god strategi for fôringa, kan ein redusera risikoen for mange sjukdommar og samstundes få god fruktbarheit og meir mjølk med høgt tørrstoffinnhald.

HVORFOR *akkurat* FLØTE

Anne Hege Hunskaar Tajet
Tekst og foto: Veterinær/kursansvarlig i Geno
anne.hege.hunskaar.tajet@geno.no

Fløte hever smaken, både sommersmak av jordbær og iskrem og høstgrytene med en fløteskvett i sausen. For ikke å snakke om kaker til store fester! Melkekua bidrar godt både til hverdag og fest for de aller fleste. I norrønt språk bruktes fleyta for fløte, og islendingene bruker fortsatt et ord som likner mye. Fleyta eller fljóta, som betyr å flyte, eller «få til å flyte», og da blir det straks god sammenheng mellom fløten som flyter opp og kan skummes av melka og å fløte tømmer. Ordet flod er et høyst flytende ordsøskenbarn som er avledet av germanske flutan og den enda eldre indoeuropeiske roten pleu. Så da vet vi det!

DEN STORE LEVER-IKTEN – HAR DU DEN I DIN BESETNING?

Tonje Opsal
Stipendiat
tonje.opsal@nmbu.no
Ingrid Toftaker
Førsteamanuensis
Lisbeth Hektoen
Førsteamanuensis,
Alle ved Institutt for produksjonsdyr medisin, NMBU – Veterinærhøgskolen

Den store leverikten er en parasitt som kan skape problemer hos storfe i utsatte områder. Parasitten har best vilkår for å skape et høyt smittepress i våte og lavtliggende kystområder med lang sommersesong og milde vintre.

I Norge forekommer derfor smitte med den store leverikten (*Fasciola hepatica*, se bilde til høyre), hovedsakelig i besetninger på Vestlandet og Sørvestlandet. Klimaendringer med varmere vær og hyppig nedbør kan føre til en utvidelse av den geografiske utbredelsen i fremtiden.

Kronisk sykdom

Hos storfe er sykdommen «fasciolose» som regel kronisk og uten tydelige tegn på sykdom. Infeksjonen kan likevel føre til produksjonstap på grunn av redusert melkeytelse, dårlig tilvekst eller vekttap. I tillegg kan fasciolose gi dårligere fruktbarhet. Kassasjon av sterkt affisert lever ved slakt gir ytterligere økonomisk tap. Det er derfor ønskelig med lett tilgjengelige og pålitelige diagnostiske tester for den store leverikten for å vurdere om man bør gjøre tiltak for å redusere infeksjonsnivået i besetningen. En mulighet er å ta avføringsprøver, men dette blir sjelden utført. Det kan ha sammenheng med at metoden oppfattes som dyr og arbeidskrevende, samt at mange prøver er nødvendig for en nøyaktig diagnose.

To alternativer til avføringsprøver

To alternativer til avføringsprøver er å teste tankmelka eller å bruke opplysninger fra slakteri angående registrering av store leverikter. Ved NMBU – Veterinærhøgskolen har vi nylig gjennomført en studie som evaluerer disse to metodene som diagnostiske verktøy for den store leverikten i melkekubesetninger.

Den store leverikten, *Fasciola hepatica*, kan få en størrelse på 3 x 1.3 cm. Foto: Caroline Nedrelid

Parasittens livssyklus

Den store leverikten er avhengig av en mellomvert og en endevert for å fullføre sin livssyklus (se figur neste side). Mellomverten er en damsnegle som finnes i stillestående vanndammer, grøfter, dype hjulspor og lignende. Endevertene for parasitten inkluderer mange dyrearter i tillegg til mennesker. Etter at endeverten har fått i seg parasitten, penetrerer iktelarvene tarmen og borer seg gjennom leveren. Dette fører til skader på levervevet og tap av blod og

FAKTA

STUDIEN

Studien er tilknyttet prosjektet «Bovipar» som har hatt som mål å frembringe kunnskap som kan bidra til bedre kontroll av beiteparasitter hos norsk storfe. Prosjektet er finansiert med midler fra Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter (FFL) og Forskningsmidler over jordbruksavtalen (JA) og med bidrag fra Tine, Animalia og Nabas (Norwegian Antibodies).

Artikkel om studien publisert i Preventive Veterinary Medicine er tilgjengelig her: DOI: 10.1016/j.prevetmed.2024.106213

proteiner. De voksne iktene lever i gallegangene og produserer egg som skilles ut med avføringen. Fordi både sneglen og andre utviklingssteg i parasitten trenger relativt varme og fuktige omgivelser for å fullføre utviklingen, varierer forekomsten mellom områder. I Norge har bønder og veterinærer på Vestlandet og Sørvestlandet uttrykt bekymring for økende forekomst av store leverikter.

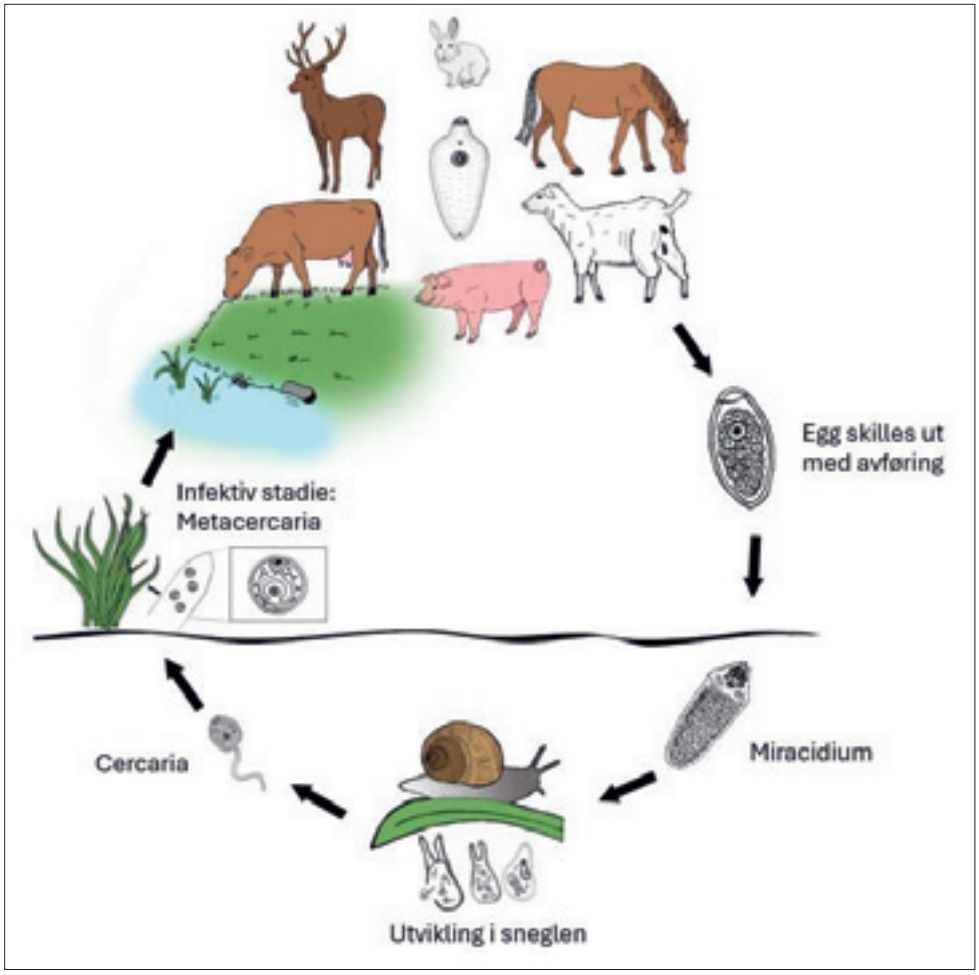
Kliniske tegn på sykdom

Tegnene på fasciolose hos storfe opptrer framfor alt på vinterstid. Dyrene kan ha dårlig matlyst, gå ned i hold, bli blodfattige og produsere mindre melk. For å beskytte seg mot infeksjon produserer smittede storfe antistoffer som kan måles i blant annet i melk. Ved slakt blir leveren til hvert dyr undersøkt i kjøttkontrollen av inspektører fra Mattilsynet. Produsentene blir opplyst om funn forenlig med infeksjon med store leverikter (se bilde neste side) på innsendte dyr etter hvert slakteoppgjør. Påvisning av store leverikter blir også oppført i utvidet slakteriregistrering (USR) data. Dette datagrunnlaget gir en oversikt over forekomsten av store leverikter i hele landet.

Tiltak mot den store leverikten

Fordi parasitten er avhengig av damsneglen som mellomvert, blir ikke dyr smittet dersom sneglen ikke er til stede. Grøfting og drenering av beiter er tiltak man kan gjøre for å minske eksponering for sneglen. Et annet alternativ er å avgrense tilgangen til områder man vet er risikoområder for parasitten. Dette kan gjøres ved å for eksempel å gjerde inn eller unngå bruk av disse områdene i det tidsrommet der smittepresset er høyest. I Norge er dette typisk sen-

Figur. Livssyklusen til den store leverikten. Tonje Opsal og Philip Abramowski

sommer. I noen besetninger brukes parasittmidler til behandling av leverikter. En utfordring med slik bruk er utviklingen av resistens, noe som forekommer stadig hyppigere andre steder i Europa. Det er svært viktig å motvirke utvikling av resistens i Norge, slik at man bevarer effekten av parasittmidler. Derfor skal disse preparatene kun brukes når det foreligger en indikasjon basert på god diagnostikk, og de må gis til rett tid og i korrekt dose. Samtidig bør beitebruken i besetningen gjennomgås for å finne beitetiltak som kan redusere behandlingsbehovet.

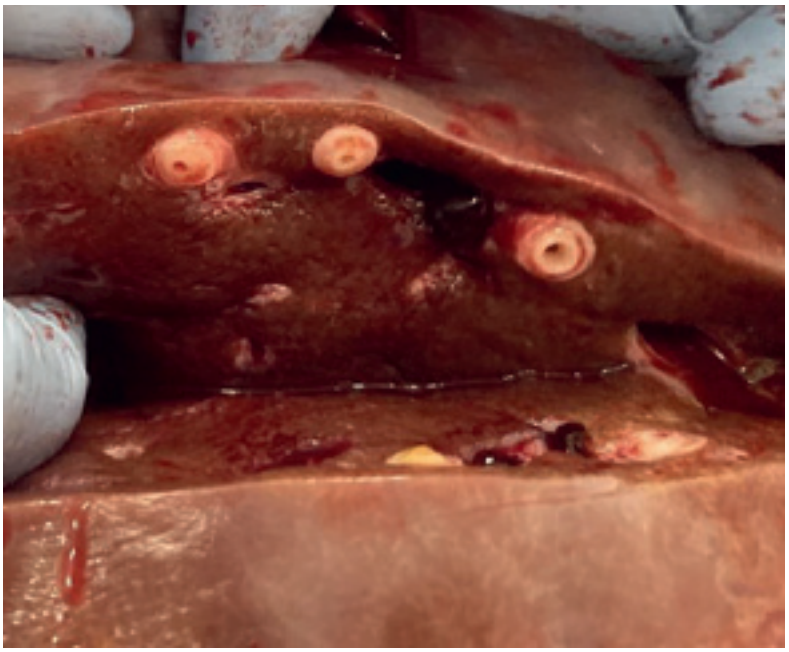
Tankmelk og slakteridata som diagnostiske tester

I studien undersøkte vi om det er mulig å bruke besetningstester for å vurdere belastningen av store leverikter i en besetning. To ulike tester ble vurdert i studien: (1) en tankmelk-test og (2) bruk av USR-data fra slakteriene. Tankmelk – testen måler mengden antistoffer mot store leverikter i tankmelken. Jo høyere denne verdien er, desto mer utsatt er besetningen for store leverikter. Tankmelk fra 437 besetninger i Rogaland og Vestland ble samlet inn og testet for *F. hepatica*. Fra de samme besetningene ble USR-data gjort tilgjengelige fra Animalia. Som en «USR-test» ble det beregnet hvor stor andel (prosent) av slaktede hunndyr fra hver besetning som hadde anmerkninger for leverikter i løpet av tre år. En positiv test ble angitt som en besetning hvor over 10 prosent av slaktede kyr og kviger

har anmerkninger for den store leverikten. Testresultatene fra tankmelk-prøvene og USR-testene ble sammenlignet i en statistisk analyse. I studien fant vi at begge testene har høy nøyaktighet for å påvise forekomst av infeksjoner med den store leverikten i en besetning.

Hva er mulighetene per i dag?

Per i dag finnes det ingen tilgjengelige databaser med en samlet oversikt over slakteri-data på store leverikter over tid for den enkelte storfebesetning. En slik presentasjon vil gjøre det enklere for bønder og veterinærer å bruke disse dataene som en besetningstest. For å bruke slakteridata som en test, må besetningen ha sendt inn et tilstrekkelig antall hunndyr til slakt. I vår studie inkluderte vi besetninger som leverte minst 10 hunndyr til slakt i løpet av en treårs periode. Dersom man har sendt få hunndyr til slakt, er det trolig bedre å ta en tankmelk-test for å vurdere belastningen med store leverikter.

Snitt av lever påvirket av den store leverikten. Foto: Tonje Opsal

Denne kan bestilles ved Tine Mastittlaboratoriet Molde. Nivået av antistoffer mot den store leverikten er høyest i etterkant av beitesesongen. I studien samlet vi derfor inn tankmelk ved årsskiftet. Ved vurdering av resultatet på tankmelk-testen må man også ta hensyn til andre faktorer, slik som bruk av parasittmidler i forkant av testen. Dette er fordi det tar litt tid før mengden av antistoff går ned etter behandling, og man vil derfor kunne ha et høyt nivå av antistoffer på tankmelk-testen selv om iktene er døde.

Nyttig informasjon om infeksjonsbyrden

Vår studie viser at en test av tankmelk eller bruk av slakteridata kan gi nyttig informasjon om infeksjonsbyrden med store leverikter i en besetning. Prøvesvaret kan hjelpe produsenter og veterinærer med å kartlegge behov for tiltak for å redusere eksponering for smitte. I prosjektet ved NMBU-Veterinærhøgskolen undersøkes det i en pågående studie i hvilken grad infeksjon med leverikter påvirker tilvekst og melkeytelse. Resultatene fra dette kan brukes i en kost-nyttevurdering av tiltak mot leverikter. Samlet vil funnene i prosjektet gi relevant og nyttig informasjon til storfebønder i områder utsatt for den store leverikten.

Plastplater

Bergerud Gård

1735 Varteig - Tlf. 918 45 004 - ole@bergerud-gaard.no
www.bergerud-gaard.no

Utnytt grovfôret best mulig med optimal konservering!

eurofins | Agro

Testing for Life

Med godt surfôr sikrer du effektiv melkeproduksjon og reduserte fôrkostnader.

Konserveringsindeksen fra Eurofins Agro gir deg en detaljert oversikt over hvor godt fôret er konservert, og dermed hvor stabilt det er under plastikken frem til bruk. Denne og andre nyttige indekser får du inkludert i våre grovfôranalyser for drøvtyggere.

Les mer og bestill på www.eurofins-agro.com/no

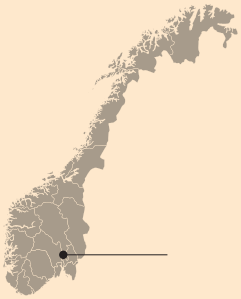

Eurofins Agro Testing Norway AS
Møllebakken 50, 1538 Moss | Telefon: 92 23 99 99 | epost: grovfor@ftn.eurofins.com | www.eurofins.no/agro-testing

Fatland

Velg Fatland du også!
– møt oss på Agroteknikk

Godli gård i Lunner kommune i Akershus fylke

- Eldrid Kjernli Skau (43) og Hans Kristian Skau (44)
- Tre barn på 8, 12 og 14 år
- Kjøttproduksjon på 55 ammekyr (blanding av Charolais og Simmental)
- 150 vinterfôra sau (Norsk Kvit Sau)
- Areal: 40 dekar dyrket, leier 750 dekar fra 26 bruk. Skog på 1400 dekar
- Dyra går på utmarksbeite fra begynnelsen juni til midten av september og på innmarksbeite ut i oktober – avhengig av været

Nils Ove Bredvold
Frilansjournalist
n-ovebr@online.no
Tekst og foto

HUSDYRPRODUKSJONEN ER MER ENN EN JOBB

Vi legger vekt på friske og trivelige dyr som gir bra tilvekst og høy slaktevekt, sier Eldrid og Hans Kristian Skau.

- Husdyrproduksjonen er ikke bare en jobb, det er livstil som gir trivsel, glede og mening. Skulle vi kun tenkt på økonomi og inntjening så ville det vært enklere å satse på maskindrift, sier Eldrid Kjernli Skau og Hans Kristian Skau på Godli gård på Grua.

Gården har vært i slekta siden 1850-tallet. Hans Kristian Skau representerer femte generasjon som eier. Gården er familiedrevet som vil si at den drives av familiemedlemmene med en farfar og kårkall som trår til innimellom, mens farmor stiller opp som barnevakt når det trengs. Kjøttproduksjonen startet med seks mordyr i 2013 i det gamle tallefjøset. Fjøset ble utvidet i 2014 og besetningen økte gradvis til dagens 55-60 mordyr.

Isolert fjøs med møkkakjeller

Nytt isolert fjøs med møkkakjeller ble tatt i bruk i desember 2021. Hans Kristian sier at det er dyrere å bygge enn et tallefjøs, men legger til at de sparer tidkrevende innsamling av tørr halm som i perioder kan være krevende å få tak i. De har lagt vekt på å bruke tre i byggene. – Det gir penere bygg som er lettere å rette opp og vedlikeholde hvis noe skulle skje, i tillegg til at det er mer klimavennlig, forteller Hans Kristian. Det nye fjøset er på totalt 960 kvadratmeter og kostet rundt sju millioner

Gården har vært i slekta siden 1850-tallet. Kjøttproduksjonen startet med seks mordyr i det gamle tallefjøset i 2013. Fjøset ble utvidet i 2014.

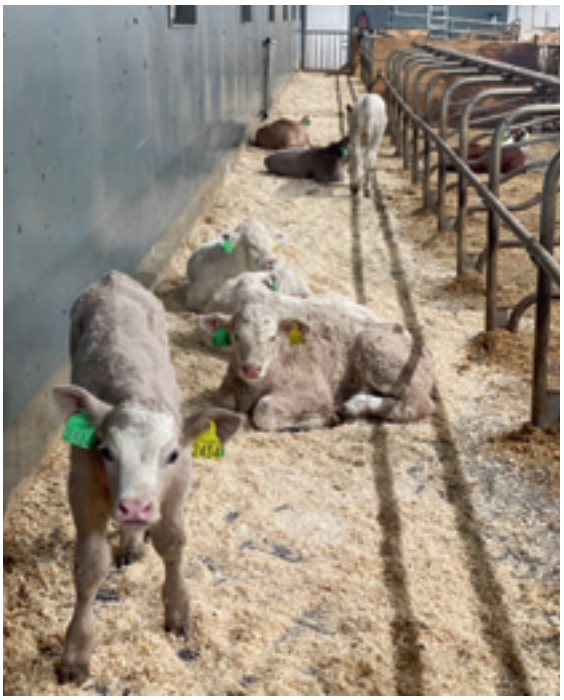
Nytt isolert fjøs med møkkakjeller på totalt 960 kvadratmeter ble tatt i bruk i desember 2021. Det er dyrere å bygge enn tallefjøs, men tid spares ved de slipper å samle inn tørr halm til tallen.

kroner pluss moms. Det kom godt med at Innovasjon Norge gir tilskudd til bygging av driftsbygninger i tre og at Lunner Almenning yter bruksrettytelser.

Fjøset har fanghekker og kalvegjømme. Fanghekker er et viktig HMS-hjelpemiddel som gjør at dyr kan festes og gjøre det trygt å gå inn i bingen. Kalvegjømme er etablert i hodeenden langs rekken av liggebåser. Det gjør at kalvene kan ligge ved hodet til mor og hindrer at hun legger seg på kalven.

Stoler på oksen

- Vi legger vekt på friske og trivelige dyr som gir bra tilvekst og høy slaktevekt. Det startet med Charolais. Etter hvert ble Simmental krysset inn. Det er en tung rase som er bra på mjølk. Nå er de fleste dyrene en 50/50 blanding av de to rasene. Vi bruker ikke semin og plukker ut okser som passer for oss. Vi stoler på oksen og følger ellers godt med, sier de to.

Kalvegjømme er etablert i hodeenden langs rekken av liggebåser. Det gjør at kalvene kan ligge ved hodet til mor og hindrer at hun legger seg på kalven. Foto: Privat

Kostnader reduseres ved at de samme maskinene i stor grad brukes til både maskindriften og gårdsdriften.

De har tre okser; en Charolais, en Simmental og en Angus. Angusoksen brukes på førstegangskalvere for å lette kalvingene. Avkom etter disse kvigene blir fôret opp til slakt og inngår ikke i livdyrflokken. Charolaisoksen brukes til rene charolaismordyr, og andre voksne blandingskyr. Simmentaloksen benyttes til kyr av ulik blanding. Det kan være både Simmental, Charolais, Limousin og Hereford i disse dyrene som et resultat av ulike livdyrkjøp i oppbyggingsfasen. De bruker eldre okser som i større grad fordeler sin sæd på flere mordyr enn ungstutene. Om paringen er vellykket viser seg i løpet av 3-4 uker.

Dyrene får i hovedsak grovfôr. Etter avvenning får oksene fire kilo kraftfôr per dyr og dag, mens kvigene får 1,5-2 kilo per dag og dyr. Mordyrene får lite og ingenting av kraftfôr før kalving. Etter kalving får de 1,5-2 kilo per dyr og dag. Tilveksten er på rundt 1 300 gram per dag fra fødsel til slakt.

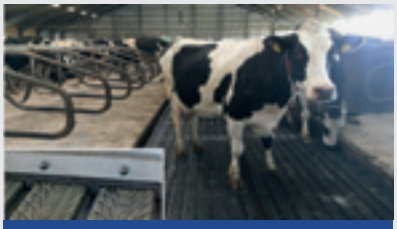
Bruker Telespor og Monil

Dyrene går på utmarksbeite i Lunner allmenning fra begynnelsen av juni til midten av september. Telespor brukes for å spore dyra. Det er jernbanetrasé, skogsbilveier og sykkeltraséer i beiteområdene i tillegg til områder med dårlige eller manglende gjerder som skaper utfordringer og der digital gjerdeteknologi kommer godt med.

De har derfor tatt i bruk det datastyrte gjerdesystemet Monil som et prøveprosjekt, for å styre dyrene unna de mest utsatte områdene. Dyrene beiter i et populært utmarksområde og det er ikke til å unngå at det blir møter mellom folk og dyr.
De to påpeker at det er viktig å være aktsom når du nærmer deg dyra. Det skal være plass til både folk og fe i skauen. Hunder må holdes i bånd. Det er for eksempel ikke lurt å ta med seg en hund gjennom en flokk med dyr. Da vil dyrene kunne reagere på en lite forutsigbar måte. Dyrene sankes fra utmarksbeite ved at Eldrid og Hans Kristian oppsøker dyrene der de er og går sammen med de gjennom marka fra steder som Hakkloa eller Sandungen og hjem. Marsjen kan være på opptil 20 kilometer og fordeles på en ettermiddag og en formiddag. Etter utmarksbeitet går dyrene på inn-

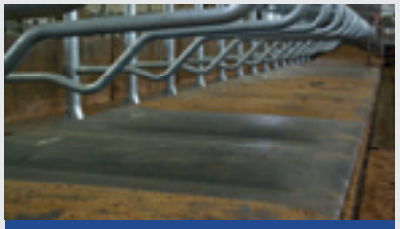
Kjøp populære og innovative gummiprodukter lokalt i Norge

Opptil 15 års garanti

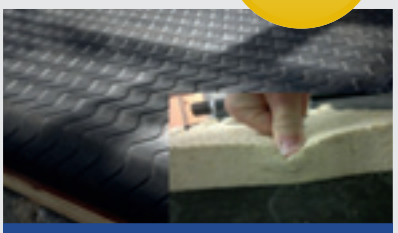
Magellan gummigulv

- Økt melkeproduksjon
- Lavere omkostninger
- Tørre og sunne klaver og dermed nedbringelse av digital dermititis problemer.
- Bedre økonomi.
- Lavere ammoniakkfordampning
- Aktivt selvdrenerende gulv

Aquastar vannmadrass

- Økt melkeproduksjon med bedre økonomi som resultat.
- Kuas haser beskyttes for hudavskrapninger.
- Nedsetter kuas varmestress.
- Økt komfort for kua.
- Lengre liggetid
- Ingen trykkpunkter - optimal blodsirkulasjon

Latexmadras

- Latexplate i tykkelse etter ønske – tetthet: 300 eller 240 kg/m3.
- Vanntett toppduk med dobbelt tekstil-indvevning - den sterkeste på markedet.
- Plastikk mellom topduk og latexplater – fugt unngås.
- Forlenger liggetiden
  – økt melkeproduksjon
  – høy komfort

STALD MÆGLERNE A/S

ENGER AGRISERVICE AS
Tlf: 95 48 13 68

G.K.RØE AS
Tlf: 95 78 12 34

GODKALVEN AS
Tlf: 90 82 66 18

Tlf. (+45) 76 60 00 03 • info@staldmaeglerne.dk • staldmaeglerne.dk

Smått til nytte

BONDEN KAN SELV MÅLE KALVENS ANTISTOFFOPPTAK

En ny test som er på markedet i Danmark–ImmunGY Bovine IgG Test–måles konsentrasjonen av antistoff (IgG) i blodet ved hjelp av noen dråper blod fra kalvens mule. Kalven bør være mellom 1 og 3 døgn da testen tas. Og det må gå minimum 24 timer og maksimalt 7 dager etter råmelksfôring. Det er en LDF-test som er kjent fra covid-testing. Fordelen er at testen kan tas ut i et snevrere tidsintervall (1-3 døgn etter fødsel) uavhengig av veterinærbesøk. Det gjør testresultatet er mer nøyaktig med tanke på kalvens maksimale antistoffopptak, siden antistoffinnholdet i kalvens blod faller i løpet av første leveuke.

maskinbladet.dk

Ensileringsmiddel i silo og rundballer gir:

- Forebygging av mugg, varmgang og sporer
- God bevaring av næringsinnholdet i fôret
- Smakelig fôr og høyt fôropptak
- Økt melke-ytelse

ADDCON Proud member of ESSECO INDUSTRIAL

GrasAAT® KOFASIL® KOFA®

marksbeite fram til utgangen av oktober - avhengig av været. Så er det inn i det nye fjøset.

Konvensjonell drift

Jorda drives konvensjonell der det dyrkes gras med ulike engblandinger som inneholder mye kløver og med innslag av korn. Enga pløyes og fornyes hvert 4.-6. år. De er med på prosjektet «Redd rådyrkalven» som driftes av Lunner Jeger- og Fiskeforening. Det går ut på å bruke droner med varmesøkende kamera for å unngå å kjøre på rådyr i slåttonna.

Gårdsdrift og maskindrift gir synergi

Økonomisk melder de to at det økonomisk går rundt med god støtte av maskindriftfirmaet som drives av Hans Kristian og broren. Firmaet tar oppdrag innen snøbrøyting, graving og mere til. Hans Kristian sier at det er en synergi mellom maskindriften og gårdsdriften ved at maskinene i stor grad kan brukes til begge.

I den grad de to har fritid så går den blant annet til familieliv, deltakelse i bondelag, beitelag og fjøsbesøk hos andre bønder. Det gir ideer til egen drift. De er også involvert i utarbeidelse av beitebruksplan. Den er mest for dem som ikke er i næringa og peker på utfordringer og behov for tiltak for at hytteutbygging, veibygging og elgjakt skal fungere sammen med beitende dyr. Beitebruksplanen skal knyttes opp til kommuneplanen.

Eldrid og Hans Kristian går sammen med dyrene fra utmarksbeite gjennom marka og hjem. Marsjen kan være på opptil 20 kilometer. Foto: Privat

TORE OLSEN SALG AS
Songe Hydrauliske Topstag

Tlf: 37 16 45 40
salg@songeproducts.com
SONGE

God jurhelse
med Optima pH4
pH 4 er viktig for sunn og god bakterieflora, og er sårhelande ved overflatesår.
Optima pH 4 Spenespray og pH 4 Spenevask kan brukast i mjølkerobot.
Les meir på www.optima-ph.no
Produsert i Hardanger
Optima pH
Optima Produkter AS, 5600 Norheimsund, Tlf. 56 56 46 10

GJØDSELPUMPER FOR ENHVER DRITTJOBB!
JÆRBU

Ekstrautstyr! Trådløs fjernstyring!
Sidemontert lastestativ for type T-2 VV og T-2 Kombi
Hatleveien 4, postboks 14,
4368 Varhaug
Telefon 51 79 35 50
www.jaerbu.no
Ole G
Nord-Varhaug & Co a.s
Produsent til norske bønder siden 1938

Visste du at Reime & Co fremdeles produserer og selger flere Reime gjødselporter hvert år?

Vi leverer både komplette gjødselporter og komplette utskiftingsplater til gjødselport. Platene bør vurderes byttet ut hvert 10.-12. år – *har du sjekket din port*?

Vi selger komplette utskiftingsplater med pakninger ferdig montert, så du enkelt kan bytte ut gamle med nye når gjødselkjelleren er tom.

I hele **september**
kjører vi kampanje på utskiftingsplater
gjennom våre forhandlere!

Finn din Reime-forhandler på: www.reime.no/forhandlere/reime-i-mek/
Reime & Co AS Tlf.: 51 79 19 00 E-post: post@reime.no www.reime.no

Reime

FOSEN AS
TOTALLEVERANDØR AV OLJE OG FILTER

Høstkampanje på olje og filter hele oktober

NSL Hydra Power 32/46 HLP	20 L	**29,90**	Fat	**27,90**
NSL Hydra Power Plus 32/46 HVLP	20 L	**32,50**	Fat	**30,90**
NSL Tidal Power SXPD 10W-40 E6/E9	20 L	**52,90**	Fat	**49,90**
NSL Tidal Power HDX 10W-40 CI-4/E7	20 L	**46,90**	Fat	**44,90**
NSL Tidal Power HDX 15W-40 CI-4/E7	20 L	**42,90**	Fat	**41,90**
NSL Transmisjon Power 80	20 L	**44,50**	Fat	**43,50**
NSL Chain Saw Power 100	20 L	**34,90**	Fat	**32,90**

Ta kontakt for kampanjepris på filter

Pris pr. liter eks.mva/miljøavgift (2,54 pr. liter).
Med forbehold om sluttsolgte produkter

eni lubricants · Castrol · NORTH SEA LUBRICANTS · Donaldson

Telefon: 47 96 47 03 / 47 96 47 92
post@fosen-as.no | www.fosen-as.no

Vi har det meste rimelegare enn dei fleste!

Drikkekar med varme

Suevia 43, flottørdrikkekar med varmeelement. Kr 3152,00.
Termorøyr av polyetylen og med isolasjon. Fleire høgder.
Suevia 46, drikkekar med røyrventil og varmeelement. Kr 2054,00.

Fødselshjelp

Med vekseltrekk eller trekkkraft-grense.

Kalvevogn

Kalvevogn som enkelt kan leggjast saman, og tek liten plass.

MilkBar

Enkel men effektiv kalveforing. Dei originale grå MilkBarane med svarte smokkar, **fleire storleikar**.

Støvelvaskar

Boot-Jet. Robust, rustfri støvelvaskar med dyser.

Nessemaskin *Alle prisar utan mva.*
Tlf. 57 69 48 00
www.nessemaskin.no

LAVESTE ANTIBIOTIKASALG NOENSINNE

Salget av antibakterielle preparater til landdyr i 2023 er det laveste som har vært rapportert.

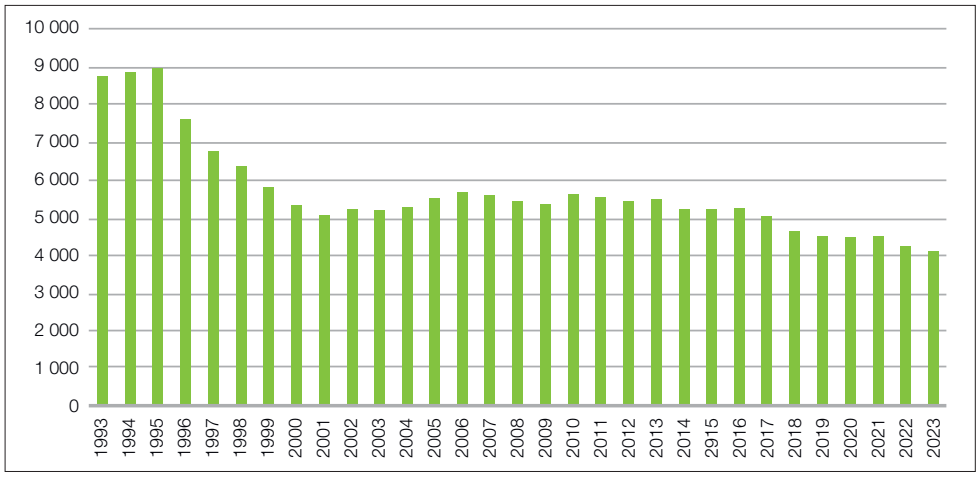
Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no

I Norm-Vet-rapporten for 2023 går det fram at salget av antibakterielle midler til landdyr gikk ned med 143 kg fra 2022 til 2023. Det er data tilbake til 1993, og salget på 4 479 kg 2023 er det laveste i hele denne perioden. Trekker vi fra kjæledyrene var salget til matproduserende landdyr inkludert hest på 4 107 kg.

Reduksjon på 23 prosent

Fra 2013 til 2023 har salget av antibakterielle preparater til storfe, gris, sau, geit og fjørfe blitt redusert med 31 prosent. Salgsstatistikken viser også at det til disse artene nesten bare ble brukt smalspektrede penicillin-preparater. For storfe utgjorde beta-laktamatasesensitive penicilliner 87,9 prosent av aktiv substans av all bruk av antibakterielle midler. Til matproduserende landdyr blir det nesten ikke brukt antibakterielle midler som kan utgjøre stor potensiell risiko for folkehelsa.

Figur.Totalt salg i kg aktiv substans av antibakterielle veterinærpreparater til matproduserende landdyr (inkludert hest) 1993–2023. Kilde: Norm-Vet 2023

Lite antibiotikaresistens

Norm-Vet 2023 slår fast at Norge fortsatt har lite antibiotikaresistens mot bakterier fra dyr og mat. Forekomsten av multiresistens og resistensformer vi overvåker spesielt er fortsatt lav. Av 271 isolater av E. coli fra storfe var 93,7 prosent fullt følsomme for de antibakterielle midlene de ble testet for og kun 0,8 prosent av isolatene var multiresistente. Rapporten konkluderer med at Norge har lav forekomst av antibiotikaresistens og at dette skyldes lav forbruk av antibiotika, et fordelaktig forbruksmønster og effektive tiltak mot spredning av resistente bakterier. For første gang ble det gjort funn av karbapenemaseproduserende enterobacterales (CPE) i en prøve fra storfe, og dette er et varsel om at det ikke er noen grunn til å senke årvåkenheten. Karbapenemer er en type antibiotika som er svært viktig humant ved behandling av alvorlige bakterieinfeksjoner og resistensutvikling kan få store konsekvenser.

Smått til nytte

ØKT MELKESALG I ALLE KATEGORIER

Salgsvolumet første halvår viser et meget sterkt melkemarked. Tallene Opplysningskontoret for melk og meieriprodukter legger fram viser 1 prosent økning for drikkemelka (og pluss hele 8,2 prosent for helmelk), 4,6 prosent for yoghurt, 5,6 for ost, 7 for smør og 7,8 prosent for rømme.

Opplysningskontoret for melk og meieriprodukter

Agroteknikk

14. – 17. november, Lillestrøm

For oss med lidenskap for **verdens beste** råvarer

KJØP BILLETT!

14. – 17. november treffes vi igjen på landbrukets største og viktigste møteplass, Agroteknikk. Kom og hold deg oppdatert slik at vi sammen kan fortsette å produsere råvarer i verdensklasse.

agroteknikk.no

STORT UTVALG

i fuktbestandige vegg- og himlingsplater!

- NÆRINGSMIDDELGODKJENTE PLATER TIL PRODUKSJONSLOKALER
- PLASTPLATER I FLERE FARGER OG DIMENSJONER TIL FJØS
- STÅLPLATER TIL INNVENDIG OG UTVENDIG BRUK
- FILMBELAGT/FOLIERT KRYSSFINÈR
- BRANNBESKYTTENDE PLATER I FIBERSEMENT

Se mer på våre hjemmesider **sorboen.com**

Send oss gjerne en forespørsel, så hjelper vi deg med å velge riktig materiale til ditt prosjekt.

SØRBØEN
BYGG & LANDBRUK

Tel: 97562268 / 97682955 · Mail: post@sorboen.com

Strandsvingel - Hundegras!

Våre blandinger med strandsvingel som dominerende art er:
- **Strand nr. 22** – m/ 10% raigras
- **Strand nr. 24** – m/ luserne – vintersterk blanding
- **Strand nr. 27** – for lavlandet og kysten, kombinerer slått/beite

Blandingene har stor toleranse for tørke og mye nedbør, samt at de kombinerer intensiv drift, avling og kvalitet på en god måte.

Hundegras
Sorten Laban, kan tilbys for neste sesong både i blandinger og renfrø. Sorten er vintersterk, har dyptgående røtter og greier tørke godt.

BESTILLING RING 62 35 15 00

Strand Unikorn AS
Postadresse: PB 103, 2391 Moelv
Besøksadresse: Strandveien 15, Moelv
Tlf: 62 35 15 00, post@strandunikorn.no
www.strandunikorn.no
Et selskap i Norgesfôrkjeden

Følg oss på Facebook! / Strand Unikorn AS

NORGESFÔR Strand Alltid der **for deg**

Aase Landbruk a.s

www.aaselandbruk.no
post@aase-landbruk.as
468 15 128

Traktorer, landbruksutstyr og anleggsutstyr som dekker ditt behov til en fornuftig pris

GODE KLAUVER = LØNNSOM DRIFT

- Økt trivsel
- Økt fôropptak
- Mer fruktbar
- Produserer mer
- Utrangeres senere

Vi har nettbasert introduksjonskurs om klauvhelse og forebyggende klauvhelsearbeid

kurs.animalia.no

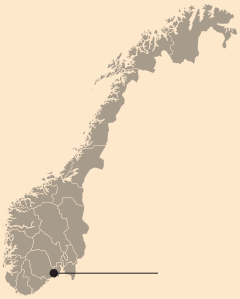
ANIMALIA

ØKOMELK OG KJØTTPRODUKSJON PÅ KASTRATER

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no
Tekst og foto

Kalvene er ute i iglo til de er 1 til 1,5 måneder. Da flyttes de inn i tallebinger i fjøset. Lovise Røsholt (14) synes kalvestallet er noe av det gjeveste å fjøset.

Styrvoll landbruksdrift DA i Larvik kommune i Vestfold

- Marikken Røsholt, Bjørnar Steinholt og Tor Anton Stensholt aktive og Jens Tjentland med i onner og gjødselspredning
- Dyrket areal: 1600 dekar
- Øko-kvote på 512 000 liter
- Ca. 80 årskyr
- Avdrått på ca. 7 500 kg
- 60 kastrater (leverer 20–30 slakt i året)
- Oksekalver som ikke kastreres selges etter avvenning

Styrvoll Landbruksdrift leverer 20–30 kastratslakt i året uten bruk av en eneste kg kraftfôr.

Styrvoll Landbruksdrift er nå eneste melkebruket mellom Kvelde litt nord for Larvik og Kongsberg. Men til gjengjeld står det siste stødig. Etter 19 år og to generasjonsskifter virker det som det meste går på skinner. Marikken Røsholt er daglig leder og som hun sier:
- Alt er veldig skrevet ned slik at alle vet hva de har å forholde seg til.

De tre aktive deltakerne arbeider mandag til søndag hver tredje uke og ellers trår de til når det er behov. En dag i fjøset (ca. 10 timer) godgjøres med 1 600 kr og så noteres timer for arbeid utenom fjøsstellene.

Grasfôra kastrater

Marikken forteller at de har holdt på med kastrater i over 15 år. De går på utmarksbeite fra 1. juni til midt i september. De får to beitesesonger og blir ca. 2 år ved slakting. Da er det ikke brukt kraftfôr i det hele tatt. 40 kastrater oppstalles om vinteren i fjøset på gården til Marikken. Med rasjonell fôring bruker hun ca. tre kvarter daglig i det fjøset. De siste 20 oppstalles på gården til Bjørnar Steinholt (samme sted som kufjøset er plassert). Fjerning av tårnsiloer ga plass til en åpen løsning til binge og fôrbrett (se bilde).

Lave kostnader

Kastrater er kjøttproduksjon med lave kostnader. Billige bygninger, lite arbeid, mye fôropptak i utmark og null kraftfôr. Men Marikken understreker at de må ha godt grovfôr (melkekukvalitet) skal de vokse. En fordel er at kastrater er enkle å håndtere – roligere enn kviger, sier Marikken. Nå har de begynt med Angus hannsæd på de dyra det ikke skal rekrutteres fra. De første to krysningskalvene har akkurat blitt født, og Marikken håper krysningene skal gi bedre marginer. NRF-kastratene klarer til nød klasse O, og Marikken har tro på at krysningene vil klasse seg bedre enn det. Styrvoll Land-

Fjøset fra 2005 har 4 liggebåsrekker på kusida og styrt kutrafikk.

Marikken Røsholt i Styrvoll Landbruksdrift har gode erfaringer med kastratproduksjon helt uten kraftfôr.

Storparten av graset legges i markstakk på asfaltert underlag. I år ble det stor forskjell på førsteslåtten (til venstre) og andreslåtten.

Fjerning av tårnsiloer ga rom for oppstalling av 20 kastrater – og vedlager når kastratene er på beite.

Tunnel til beite på andre siden av veien.

bruksdrift omsetter noe av kjøttet selv, men hadde de hatt bedre tid skulle de økt egensalget. De har et lite gårdsutsalg der kundene kan bestille varer, men drømmen er ei salgsbu med selvbetjening. Mange kunder kommer fra Oslo-området, men Marikken forteller at de merker økende etterspørsel også i bygda.

Entreprenører høster graset

Bortsett fra at Marikken bruker egen slåmaskin og Tor Anton sin rive leier de Grovfôrteam til all grashøstingen og Hansejordet til rundballepressing på skifter som ikke egner seg til finsnitter. Det blir for dyrt å sitte med alt utstyret selv, og de synes det fungerer bra å sette bort grashøstinga. Det meste legges i markstakk, unntatt skifter som ikke egner deg til finsnitter der graset rundballepresses. Markstakkene legges på asfaltert plass ved siden av fjøset. Med finsnitter blir kapasiteten høy, og de kan de få kjørt 800 dekar på en dag. Da kan en utnytte værvinduene, men to døgn uten nedbør trenger en for å få til litt fortørk. Marikken forteller om intens sjekking av yr.no når det nærmer seg slåttetid.

«« fungerer bra å sette bort grashøstinga »»

Ønsker høyere avdråtter

Med rikelig grovfôrgrunnlag prøver de å høste ved begynnende skyting. Målet er å få opp avdråtten til 8 500 kg, og det krever godt grovfôr. Toppmelkerne får maksimalt 10–12 kg kraftfôr. Førsteslåtten tas i månedsskiftet mai/juni, andreslåtten 4–5 uker senere og tredjeslåtten midt i september. Spire surfôr 10 er hovedfôret.

- Egentlig har vi regel om ikke å høste etter 15. september med tanke på overvintring, men har nok strukket det litt noen ganger. Selv om høstene blir mildere er inntrykket mitt at overvintringen går bra selv om graset vokser litt mye etter tredjeslåtten.

Marikken skryter av entreprenørene som er opptatt av at fôrkvaliteten til kundene skal bli bra og kjører både natt om nødvendig.

Korn og grønnfôr i vekstskiftet

Korn og grønnfôr inngår i vekstskiftet. Kornet gir halm til sinkumiksen. Marikken sier at de har funnet ut at havre fungerer best i øko-drift. Grønnfôret består av erter, vikker og havre. Det gir et smaksrikt fôr, men viktig å ikke høste det for sent.

Kalv – en evig greie

Marikken synes kalveoppdrettet er «en evig greie med utfordringer». Til tider har de hatt litt diaréproblemer, men etter at kalvene ble flyttet ut for noen år siden har det blitt mye bedre. Luftveisproblemer har de ikke i hele tatt. Kryptosporidier har de på fjøset, og det er en «gjest» som ikke drar sin vei. Tiltakene har vært godt renhold (vaske boksen etter hver kalv) og være raske til å sette inn tiltak så fort en kalv har dårlig matlyst. De gir Zoolac (bakteriekultur) og prøver å opprettholde melkeinntaket. Styrvoll har også hatt dispensasjon fra øko-regelverket for å ta vekk kalven rett etter fødsel for å hindre smitteoverføring fra mora, men Marikken synes ikke det har hatt noen særlig effekt. Behandling med Baycox har heller ikke gjort underverker. Selv om de sjelden mister kalver på grunn av kryptosporidier kan

« velferds-ordningene er for dårlige i land-bruket »

kalver som rammes bli satt litt tilbake.

Nå har de gått over til å bruke søtmelk. Hittil virker det som det fungerer bedre enn syrnet melk. Med tre personer som steller har de klare rutiner slik at det blir mest mulig likt. På ønskelista er melketaxi med pasteurisering. Med 9 liter melk fordelt på to fôringer blir det mye melk å bære.

Skulle hatt mer for melka

Med kostnadsøkning og gjeld som tynger synes Marikken at inntjeningen i melkeproduksjon er for dårlig.

- Jeg skulle ønske prisøkningene kom i kroner og ikke ører. Vi må ha noe å leve av og ha råd til å investere.

Melkeroboten er 20 år og nye muligheter med nye modeller frister. Marikken kunne tenkt seg både celletallsmåler og progesteronanalyse.

Marikken synes også at velferdsordningene er for dårlige i landbruket og at dette er noe som må bedres for å få til rekruttering. Her gir samdrift fordeler ved at vakter kan byttes om en selv eller barn blir sjuke. En annen fordel med samdrift er at det blir lettere for alle å få tatt ut ferie, og det er ikke mindre viktig for kubønder enn for andre.

UNGE OG IVRIGE

Begge barna til Marikken er kuinteresserte og har vært med i fjøset siden de var små. De er mer eller mindre oppvokst i fjøset, sier Marikken og kanskje det er det som har lagt grunnlaget for kuinteressen. Når foreldre er aktive i drifta er det lettere at ungen blir mer med.

- Jeg har vært interessert i ku siden jeg var liten. sier Lovise.

Hun forteller at det hun liker best er å fôre kalvene og stelle med dem. I skoleklassa er det imidlertid ikke noen å prate melkeku med – bare ei som kommer fra en gård med ammeku. Både hun og broren Lars er med på det som må gjøres og tar gjerne et tak med møkkskrapa. Planen til Lovise er å gå på Tomb videregående. Hun forteller at hun kan tenke seg å gå inn i samdrifta når den tid kommer, men at det er litt tidlig å ta stilling til det alt nå. Tollef – sønnen til Jens Tjentland – går på Tomb nå og er også veldig landbruksinteressert. Derfor kan det ligge til rette for flere generasjonsskifter i Styrvoll Landbruksdrift selv om det ligger noen år fram i tid og mye kan skje.

Marikken Røsholt med barna Lovise (14) og Lars (7) har tilbrakt mye tid sammen i fjøset. – En må ha tid til å ta med barna. Hvis de ikke blir tatt med i fjøset blir de heller ikke interessert, sier Marikken.

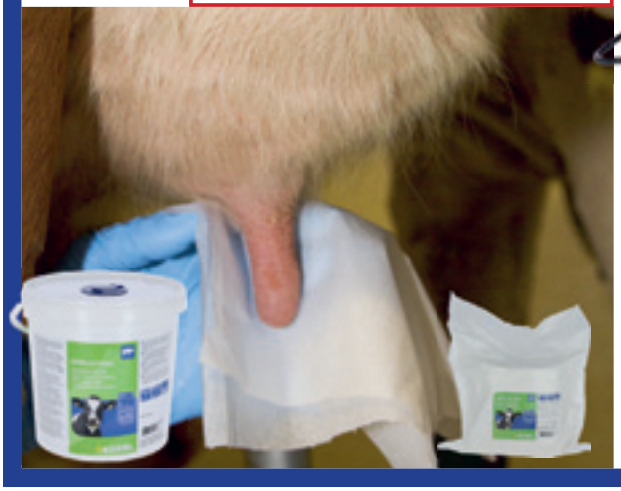

Gjeteren AS

Jurklut fuktet 20 x 20 cm i bøtte. 800 ark pr.bøtte.
Kampanje 30% ved bruk av kode: BUSKAP30
på www.gjeteren.no
Til 01.11.2024.
Varenummer : 15817-K og 15818-K

Start/stopp og overvåk gjerde med mobiltelefon

K-7500i Gjerdeapparat.

Et kraftig gjerdeapparat som kan styres med mobilen.
Få varsel hvis noe er galt eller gå inn i appen for å sjekke status på gjerdet, start eller stopp apparatet hvis du feks. skal bytte en defekt isolator.
Kan drives på 230V eller 12V, perfekt med solcelle.
Introduksjonspris: **5950,-** (7438 inkl.mva)

Se mer på www.gjeteren.no
eller besøk en av våre forhandlere rundt omkring i nesten hele Norge.
Gjeteren AS, Lyseveien 8 , 3531 Krokkleiva Tlf: 67154242

VINN-VINN ELLER TAP-VINN?

Økonomi og utslepp av klimagassar ved ulik fôrstyrke og slaktealder for oksar.

Bjørn Gunnar Hansen
Spesialrettleiar økonomi i Norsk melkeråvare
bjorn.gunnar.hansen@tine.no
Rasmus Noss Bang
Postdoktor i Samfunns- og næringslivsforsking AS
rasmus.bang@snf.no

I forskingsprosjektet Optinorfarm der Tine deltek i saman med Samfunns- og næringslivsforskning, Nibio, NLR og Nortura har vi rekna på økonomi og klimautslepp ved ulik fôrstyrke og slaktealder for oksar. Det blir ofte hevda at sterk fôring med kraftfôr og låg slaktealder er eit såkalla vinn-vinn tiltak som gjev betre økonomi og lågare utslepp av klimagassar. I denne artikkelen testar vi om denne tommelfingerregelen gjeld i alle høve, eller om det kan oppstå tap-vinn og vinn-tap situasjonar avhengig av forholda på bruket.

Føresetnader

I Buskap nummer 5 og 6 gjorde vi greie for ein modell av ein gard for å samanlikne lønsemda i konvensjonell og økologisk drift, og i denne artikkelen brukar vi den same modellen og det same eksempelbruket, sjå faktaramma på side 110.

Som mål på utsleppsintensitet brukar vi kilo CO_2 - ekvivalentar pr. kilo protein produsert i kjøt og mjølk, i staden for pr. megajoule energi produsert. Kjøt inneheld meir protein enn energi pr. 100 gram vare jamført med mjølk, og ved å måle utslepp pr. kilo protein kjem kjøt såleis litt betre ut i

Produksjon av protein frå oksar er meir utsleppsintensiv enn produksjon av protein frå kyr og kviger. Foto: Rasmus Lang-Ree

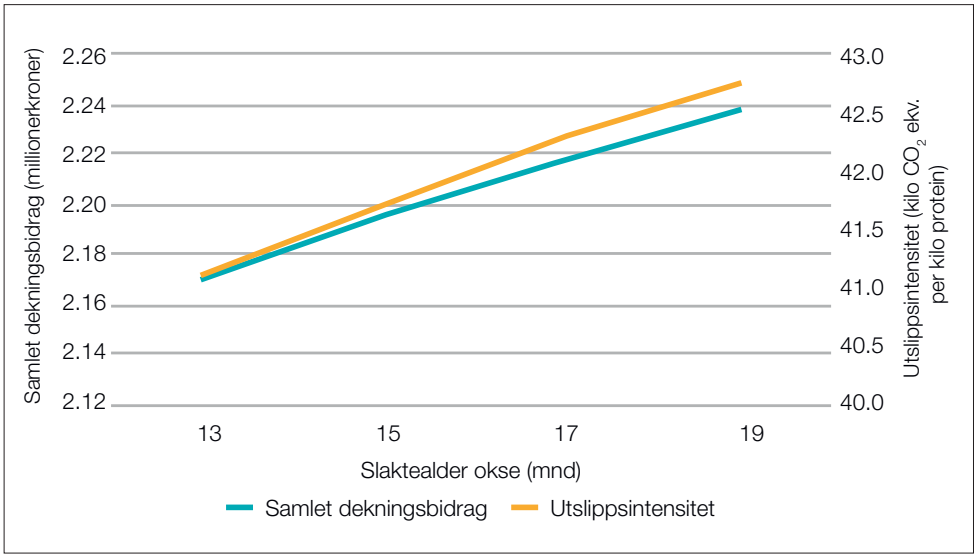
samanlikninga. Det er viktig å merke seg at ein reduksjon i utslippsintensitet ikkje nødvendigvis betyr lågare klimagassutslipp, då lågare utslippsintensitet kombinert med høgare produksjon kan føre til auke i dei totale utslippa dersom produksjonsauken er stor nok.

I klimagassberekninga tek vi med brorparten av utsleppa, det vil seie dei delene som er knytte til dyr, kraftfôr, husdyr- og handelsgjødsel, elektrisitet og diesel, men ikkje utslepp til til dømes produksjon av bygningar og maskiner. Som mål på økonomien brukar vi samla dekningsbidrag inkludert tilskott. I døma har vi sett mjølkeavdråtten pr. årsku til 9 000 kilo EKM uavhengig av slaktealder på oksane, og grovfôrkvaliteten er 0.89 FEm pr. kilo mjølk. Eventuelt grovfôrareal som er til overs vert leigd ut til 432 kr pr. dekar.

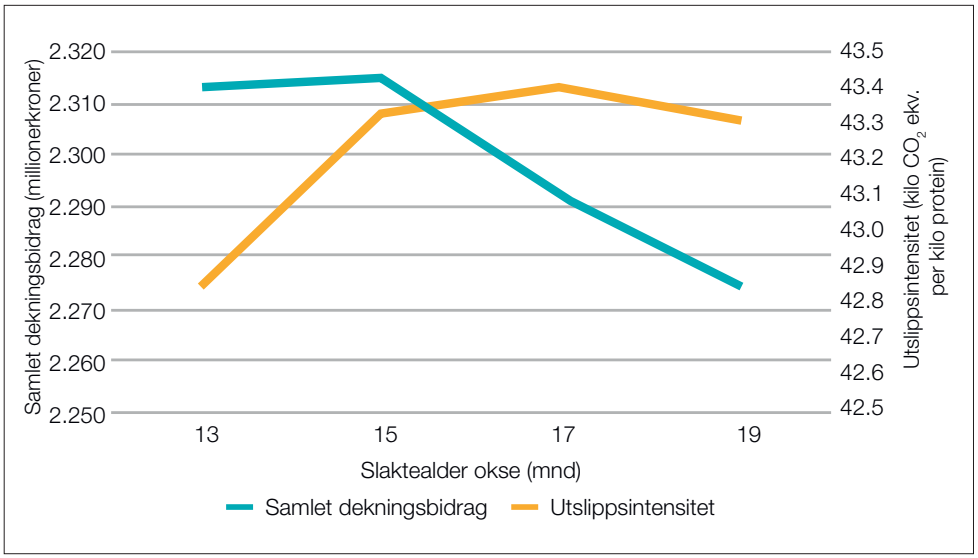
Effekt av auka slaktealder for NRF- oksar utan innkjøp av oksekalv

Langs den blå lina i figur 1 ser vi på den venstre y-aksen korleis dekningsbidraget på bruket utviklar seg. Etter kvart som slaktealderen aukar frå 13 månader langs x-aksen, aukar samla dekningsbidrag jamt heilt opp til 19 månader. Årsaka er at produksjonen av oksekjøt aukar heilt opp til 19 månader fordi eksempelbruket har tilstrekkeleg grovfôr og plass til å fôre fram alle fødde oksekalvar. Tal slakt produsert pr. år vert likt anten ein slaktar oksane ved 13 månader eller 19 månader, men ved 19 månader kan oksane nytte langt meir grovfôr som vanlegvis er billegare enn kraftfôr. Om bruket hadde hatt mindre fjøsplass eller mindre grovfôr ville ein lågare slaktealder kome betre ut økonomisk.

Figur 1: Dekningsbidrag (y-aksen til venstre) med tilhøyrande utslepp av klimagassar per kilo protein produsert i mjølk og kjøt (y-aksen til høgre) ved aukande slaktealder for NRF-okse langs x-aksen. Døme utan innkjøp av oksekalv.

Figur 2: Dekningsbidrag (y-aksen til venstre) med tilhøyrande utslepp av klimagassar per kilo protein produsert i mjølk og kjøt (y-aksen til høgre) ved aukande slaktealder for NRF-okse langs x-aksen. Døme med innkjøp av oksekalv.

« ved val av slaktealder for oksar er det viktig å ta omsyn til forholda på bruket »

Utsleppsintensiteten aukar med aukande slaktealder

Langs den oransje lina i figur 1 ser vi på den høgre y-aksen at utsleppsintensiteten aukar med aukande slaktealder. Årsaka er at den samla produksjonen av oksekjøt aukar heilt opp til 19 månader, og i tillegg vert ein aukande andel av fôret nytta til vedlikehald etter kvart som oksen vert eldre. Samla sett har vi ein vinn-tap situasjon, med betre økonomi og høgare utsleppsin-

tensitet etterkvart som slaktealderen aukar, og motsatt ved lågare slaktealder.

Effekt av auka slaktealder for NRF-oksar ved innkjøp av oksekalv

I figur 2 ser vi på effekten av auka slaktealder når bruket kjøper inn oksekalvar i tillegg til å fôre fram eigne. No føreset vi at bruket kan kjøpe inn nye fôringskalvar kontinuerleg etter kvart som oksane vert slakta. Dermed vil alle båsplassar til oksar vere i bruk til ei kvar tid, så lenge det er nok tilgang på grovfôr. Fri tilgang på oksekalvar gjer at ein kan levere fleire slakt pr. båsplass ved låg slaktealder samanlikna med høg slaktealder, noko som kan bidra til betre økonomi og lågare utsleppsintensitet.

Frå 15 månader minkar dekningsbidraget

Langs den blå lina i figuren ser vi at det samla dekningsbidraget er høgare enn i figur 1, fordi produksjonen av oksekjøt er høgare. Ved 13 månader slaktealder utnyttar bruket alle båsplassane for oksar og kviger, men har grovfôr til overs. Når slaktealderen aukar til 15 månader nyttar bruket framleis båsplassane godt, og slepp å redusere tal slakt i like stor grad som ein måtte ha gjort dersom det var for lite grovfôr. Dermed blir dekningsbidraget om lag uendra mellom 13 og 15 månader. Frå 15 månader og oppover minkar tal slakt produsert fordi grovfôrtilgangen vert ein flaskehals, og dermed kan ein ikkje kjøpe inn like mange oksekalvar. Sjølv om dekningsbidraget pr. okseslakt aukar opp til 19 månader, kompenserer ikkje denne auken for inntektstapet som følgje av færre slakt, og det samla dekningsbidraget minkar jamt frå 15 til 19 månader.

Oksekjøt gjev høgare utslepp

I våre døme reknar vi på dei samla utsleppa frå produksjonen av mjølk og kjøt. Det vil seie at vi ser på eit vekta snitt av utsleppa i dei ulike delene av produksjonen. Produksjon av protein frå oksar er meir utsleppsintensiv enn produksjon av protein frå kyr og kviger. Langs den oransje kurva ser vi at utsleppsintensiteten er høgare enn i figur 1, fordi produksjonen av protein frå oksekjøt no er større i høve til produksjonen frå kyr og kviger. Frå 13 til 17 månader aukar utsleppsintensiteten trass i at produksjonen av oksekjøt minkar, fordi ein stadig større del av fôret går med til vedlikehald. Frå 17 til 19 månader ser vi derimot at utsleppa per kilo protein minkar litt. Årsaka er at at utsleppa frå oksar får mindre å seie for dei totale utsleppa frå bruket etter kvart som produksjonen av oksekjøt minkar.

Lågare slaktealder og høgare kraftfôrstyrke ikkje alltid vinn-vinn

Døma våre syner, ikkje uventa, at ved val av slaktealder for oksar er det viktig å ta omsyn til forholda på bruket. Om ein berre fôrar fram oksekalvar frå eigen buskap, kan høg slaktealder vere lønsamt om ein har tilstrekkeleg grovfôr og fjøsplass. Derimot vil utsleppsintensiteten auke med aukande slaktealder.

Låg slaktealder kan løne seg økonomisk dersom ein har høve til å auke tal slakt pr. år, til dømes ved å fôre fram fleire eigne oksekalvar eller ved å kjøpe inn fôringskalv. Ein føresetnad er at bruket har tilstrekkeleg båsplassar og grovfôr. Låg slaktealder frigjer grovfôr ein kan nytte til å fôre fram fleire oksar, og meir intensiv framfôring fører òg ofte til at klimagassutsleppa målt pr. kilo protein produsert minkar. Lågare slaktealder og høgare kraftfôrstyrke kan følgjeleg vere eit økonomisk og klimamessig vinn-vinn-tiltak, men ikkje under alle omstende.

EKSEMPELBRUKET

Gardsmodellen vel den driftsmåten som gjev høgast mogleg dekningsbidrag inkludert tilskott ved å variere avdråttsnivået for kyr frå 5 000 til 12 000 kilo, og oppfôringstida for oksar frå 3 til 19 månader. Eksempelbruket er konvensjonelt og har 280 dekar dyrka jord og 70 dekar beite og ligg på Jæren. Mjølkekvoten er 274 000 liter, med plass til 36 mjølkekyr pluss fullt påsett, og grovfôravlingen tilsvarar 700 fôreiningar pr dekar dyrka jord. Jord som ikkje vert brukt kan leigast ut til 432 kr pr dekar. Økonomitala byggjer på jordbruksavtalen 2023/2024, og fôrplanane er laga i Norfor.

« Låg slaktealder kan løne seg økonomisk dersom ein har høve til å auke antal slakt pr. år »

FRAMTIDAS LANDBRUK TRENGER
STERKE FAGMILJØ OG
MYE **PRAKTISK ERFARING**

I TILLEGG TIL **NATURBRUK** HAR VI **BYGG**, **TIF**, **ANLEGGSTEKNIKK** OG **STUDIESPESIALISERING.** PÅ TOMB KAN ALLE VEIER FØRE TIL **STUDIEKOMPETANSE**

/TOMBVGS
@TOMBVGS

TOMB.NO

Bailey har hengere
til alle behov og
er kjent for å produsere
høykvalitetshengere
som triller lett og rolig
etter traktoren

Bailey
www.baileytrailers.co.uk

TRØGSTAD MASKINHANDEL
SALG AV TRAKTORER OG HENGERE

Ring oss for detaljer
Tlf: 69 82 54 00
Vidar Østby, 911 21 021
Morten Lund, 950 61 250
Jon Torger Rud, 906 08 285

www.trogstadmaskinhandel.no

KUSIGNALER

MULEPRESSING

Ola Stene
Fagleder storfe,
Felleskjøpet
Rogaland Agder
ola.stene@fkra.no
Tekst og foto

Kua på bildet presser mulen mot innredningen. Dette er en stereotypisk atferd, som sannsynligvis er forårsaket av stress.

Stereotypier er gjentatte bevegelser/handlinger som ikke har noen åpenbar funksjon. Handlingen kan defineres som en stereotypi når den kan observeres gjentatte ganger med liten eller ingen variasjon i handlingen.

Vanligste stereotypier

De mest vanlige stereotypiene hos storfe er tungerulling, pressing av mulen mot en hard overflate (se bildet) eller overdreven slikking/suging på innredning, andre dyr i flokken eller seg selv.

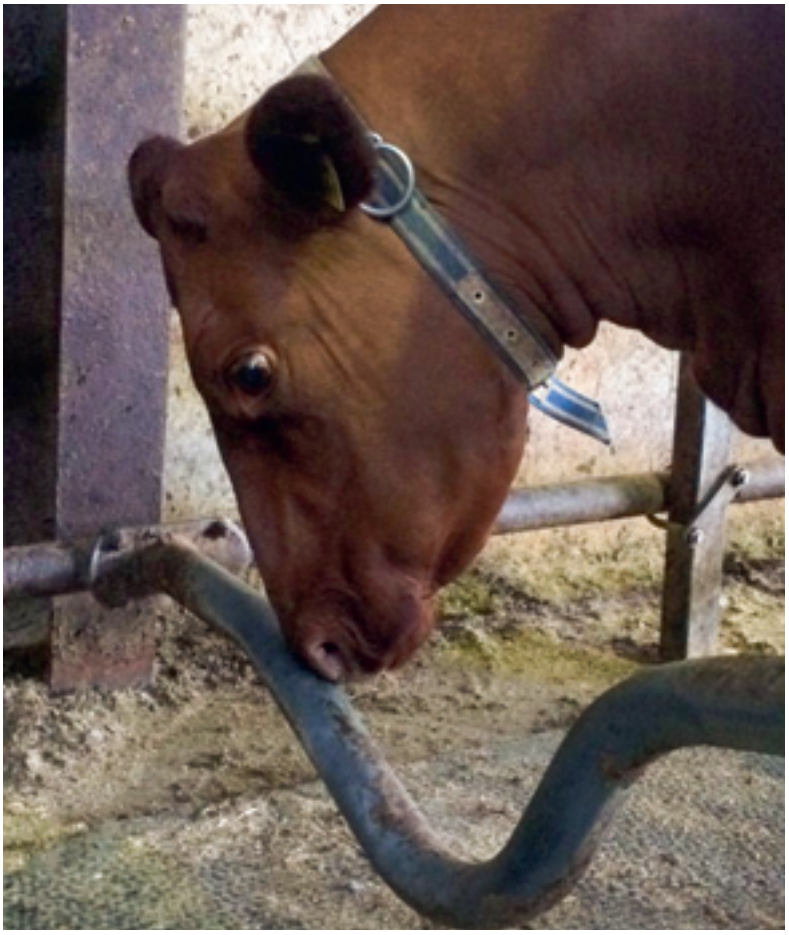
En stereotypisk handling fører til økt utskilling av dopamin i hjernen. Dopamin er et signalstoff som påvirker nervecellene, og dyret opplever en følelse av belønning og motiveres derfor til å gjenta atferden.

Utløsende årsaker

Stereotypier forårsakes ofte av stress. Det kan være behov for en eller annen stimuli som ikke er tilstrekkelig dekket. Hvis en observerer dyr med stereotypisk atferd, kan de seks punktene i kusignaldiamanten være godt utgangspunkt for feilsøking. Fôr, vatn, hvile, plass, luft og lys.

Begrenset plass ved fôrbrett, drikkekar og venteareal før mjølking kan oppleves som stressende for dyra. Dette gjelder særlig for kyr lågt på rangstigen, men også for høgtytende kyr som har et større behov for høgt fôropptak og god tilgang på vatn. *Korte eller trange båser* kan også oppleves som stressende dersom kua synes det er vanskelig å reise seg eller legge seg på en naturlig måte. Storfe er flokkdyr og har behov for å se flokken og omgivelser fra hvileplassen. Liggeplasser mot vegg er derfor ikke ideelt, særlig i kombinasjon med andre stressfaktorer.

Høg temperatur, dårlig luftkvalitet eller mye støy er andre eksempler på stressfaktorer som kan utløse stereotypier. *Feilbalansert fôrrasjon* med for eksempel lite fiber og mye stivelse vil gi lite drøvtygging. Og en drøvtygger som ikke tygger blir stressa. Tungerulling utløses gjerne av for lite drøvtygging. Både *for lite og for mye lys* kan være uheldig. Lite lys kan forårsake stress på grunn av for lite stimuli og mye lys hele døgnet kan forstyrre døgnrytmen.

Eksempel på stereotypisk atferd. Foto: Fotograf: Ida Marie Gjer

Prøv å finne årsaken

Om en ser mulepressing, tungerulling, overdreven suging på innredning eller annen stereotypisk atferd bør en prøve å finne årsaken til denne atferden. Det vil øke trivselen og fjøset vil fungere bedre.

Renovere gammelt løsdriftsfjøs?
KONTAKT OSS!

Lang erfaring – Solid utstyr
Vi forhandler også klauvbokser

BB agro HUSDYRTEKNIKK
Kunnskap og kvalitet

Tlf.: 69 12 68 00
www.bbagro.no

t&l Traktor & Landbruk

Spesialister innen
grashøsting, fôring
og gjødselhåndtering

NT MASKIN

Møt oss på
Agroteknikk
Stand C01-13

www.traktoroglandbruk.no | www.ntmaskin.no

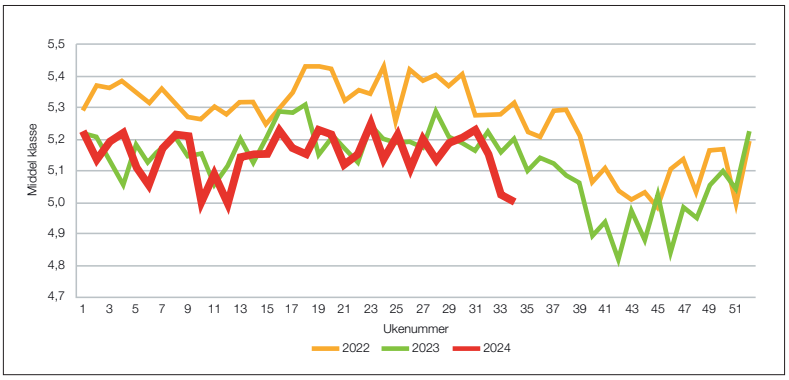

LITT NEDGANG I SLAKTE-KLASSE

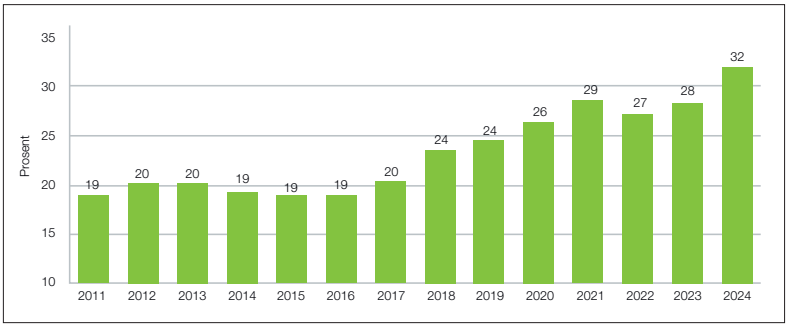
Rasmus Lang-Ree

Statistikk fra Animalia viser en liten nedgang i gjennomsnittlig slakteklasse for NRF Ung okse i 2023 og hittil i 2024 sammenlignet med 2022 (se figur 1). Statistikken viser også en liten nedgang i slaktevekt (henholdsvis 4 og 5 kg) og litt lavere tilvekst (henholdsvis 13 og 12 gram). Figur 2 viser at det er en økende andel kjøttfe av alt storfe som slaktes. Fra en kjøttfeandel på 19 i 2025 har den økt til 32 i 2024.

Figur 1. Slakteklasse for NRF ung okse 2022, 2023 og til og med uke 33 i 2024. Klasse O er 5,0 og O+ er 6. Vi ser at snittet varierer gjennom året fra i underkant av O og til litt over. Både i 2023 og 2024 har snitt-klasse ligget lavere gjennom hele året sammenlignet med 2022. Kilde: Animalia.

Figur 2. Prosent kjøttfe av alt storfe. Kilde: Animalia

Smått til nytte

HØY ALDER VED KALVING GIR ØKT RISIKO FOR SÅLESÅR

Et nettopp avsluttet forskningsprosjekt ved Aarhus Universitet har sett nærmere på alder ved første kalving og forekomst av sålesår. Undersøkelsen omfattet 466 000 førstekalvskyr som alle hadde blitt klauvskjært. Dyrene ble delt opp i fire grupper etter alder ved kalving. I snitt hadde 1,95 prosent av førstegangskalverne sålesår da de ble klauvskjært første gangen etter kalving. Risikoen for sålesår var bare halvparten så stor for fjerdedelen som kalvet yngst sammenlignet med de som var eldst da de kalvet. I mellomgruppene var risikoen 60 og 75 prosent sammenlignet med de som var eldst da de kalvet. Aldersforskjellen mellom de yngste og eldste var bare 2 måneder, men allikevel hadde det stor innvirkning på risikoen for sålesår. Sålesår i første laktasjon medfører også en markant økt risiko for sålesår i senere laktasjoner. Årsaken til forskjellene er sannsynligvis at høyere vekt ved kalving hos de eldste medfører økt belastning på sålen.

Bovi juli 2024

JÆREN BIOGASS

Behov for ekstra lageringskapasitet eller et sattelittlager?

Våre flyttbare tanker, tilgjengelig som både mesh- og ståltanker, er den perfekte løsningen for dine lagringsbehov. Fra 192 m3 til 2500 m3. Enkel montering.

Sertifisert og godkjent for lagring av husdyrgjødsel.

Kan finansieres med leasing.

Effektiv løsning for røring av gjødsel i flyterenne!

Opplever du utfordringer med å sikre en effektiv omrøring av gjødsel i flyterennene? Vår kraftige spaltemikser tilbyr en pålitelig løsning.

Trenger kun 30 mm spalteåpning.

www.jaerenbiogass.no post@jaerenbiogass.no +47 900 24 323

Økt lønnsomhet med melkeerstatning i kalveoppdrett

Frislipp på kvotene og prisøkning på melk betyr at det lønner seg fôre opp kalvene på melkeerstatning.

Felleskjøpet

Ta vare på jorda, dyra og framtida

Felleskjøpet Agri: Tlf.: 72 50 50 50 felleskjopet.no/pluss
Felleskjøpet Rogaland Agder: Tlf.: 99 43 06 40. fkra.no

BUSKAP FOR 50 ÅR SIDEN

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no

STARTEN PÅ VEKTLEGGING AV PROTEIN I MELK

I Buskap og avdrått nr. 5 i 1974 kan vi lese at styret i NRF etter innstilling fra avlsrådet har vedtatt å begynne med litt vektlegging av proteininnholdet i melka. Noe av bakgrunnen er at et utvalg nedsatt av Norske Melkeprodusenters Landsforbund er i gang med å vurdere om proteininnhold skal få betydning for betalingen av melka. I lederartikkelen skriver redaktøren at siden avlsarbeidet tar sikte på å avle fram ei mest mulig økonomisk ku, vil en i praksis bare legge vekt på egenskaper som påvirker økonomien til produsentene. Men siden avlsarbeidet ar en framtidsrettet prosess understrekes det at «vi i planleggingen av avlsarbeidet må forsøke å vurdere situasjonen på forholdsvis lang sikt» og videre «Det kan derfor være riktig å legge avlsmessig vekt på egenskaper som en forventer skal få økonomisk betydning i framtida selv om det ikke har noen direkte betydning for produsentenes økonomi i øyeblikket.» Avslutningsvis skrives det at vekten som skal legges på protein i første omgang vil være meget beskjeden, men at den avlsmessige innsatsen på dette området lett kan økes hvis det skulle vise seg aktuelt å gjøre det.

ÅRETS OKSE er P. Hustad 1594. I mangel på bilde av denne oksen tar vi med et utsnitt av buskapen til Peder L. Amb, Gaupen, som er en av de ytterst få på Østlandet som har dattre etter denne oksen. Amb har til og med to dyr etter Hustad: 332 Kulla (innfelt tilv.) og 331 Bolla (til h.) P. Hustad 1594 er etter Gunnaratorp 814. Mjølkeindeks: 113, Avlspoeng: 8.0.

Uteblitt magasin?

Kontakt Fagpressens kundesenter man–fre 08:00–16:00.
Telefon: 21 04 77 46. E-post: kundesenter@fagpressen.no

Vi sørger for å ettersende utgaven som er uteblitt for

BUSKAP

som er medlem i Fagpressen

STORFE-SKOLEN

Ny i gamet? Ta kurs du får nytte av med det samme!
Reproduksjonskontroll er en del av god bedriftsstyring.

Stofeskolen er digitale fagkurs du kan ta når det passer for deg! Kursene er praktisk anvendelige med gode forklaringer, videoklipp og bilder.

Kurs i Storfeskolen:

- Brunstkontroll og brunstadferd
- Reproduksjonsstyring og økonomi i egen besetning
- Dette påvirker fruktbarheten. Se mulighetene!
- Avl i egen besetning, og økonomisk gevinst av avlsarbeidet
- Fôring og fruktbarhet

geno.no/storfeskolen

Q-bonden

Redigert av Heidi Stenseng | heidi.stenseng@kavli.no

Q-MEIERIENE ENGASJERER SEG I SATSINGEN PÅ BIOGASS

I kjølvannet av nytt regelverk for gjødsel, er det nå flere aktører som engasjerer seg og satser på biogass i Rogaland. Det er selskapet Biokraft som eventuelt skal investere, bygge og drifte et slik biogassanlegg på Jæren. I tillegg har BioJæren AS store planer om et lignende produksjonsanlegg i nærheten. Med over to millioner tonn husdyrgjødsel i regionen er prosjektleder for Biokraft Jæren, Terje Hyldemo, sikker på at det er plass til flere aktører som vil satse innen Biogass.

Bidra med rådgiving

Q-meieriene sin rolle i dette prosjektet er å støtte opp om prosjektet og bidra med rådgivning til selskapet. Leder for produsenttjenesten, Geir Vestly og prosjektleder for klima, Camilla Baustad er utleide rådgivere. I tillegg har arbeidsgruppa bestått av flere bønder som har deltatt i prosessen med å finne en egnet aktør for biogass. Formålet med prosjektet er at flere går sammen og skaper handling. Q-meieriene ønsker selvfølgelig at flest mulig av meieriets egne produsenter vil være med i prosjektet, men det er åpent for andre også siden hovedmengden gjødsel skal komme fra storfe. Samtidig ønsker Biokraft avtale med noen kylling- og eggprodusenter på grunn av at gjødsla har høyt tørrstoff og har et potensial til å utvinne mye gass. Gjødsel fra fjørfe vil også kunne øke innholdet av nitrogen i bioresten. Q-meieriene mener det er viktig å være med i kampen om å redusere klimaavtrykket på melk og ivareta produksjonsgrunnlaget for bøndene på Jæren. Samtidig er det viktig å skape lønnsomhet for bonden!

Ambisiøse planer

Med en prosjektplan som tar høyde for leveranse av en million tonn våt og tørr husdyrgjødsel i året, er det et anlegg med stort potensial for å utvinne energi, biodrivstoff og samtidig kunne levere biorest med et høyere nitrogeninnhold og et redusert fosforinnhold tilbake til bøndene. I perioder kan det også være aktuelt å ta inn noe råvare med lokalt utspring, for eksempel slakteriavfall.

Terje Hyldemo mener at utfordringa i Rogaland er fosforoverskudd, og derfor er det en forutsetning at de bygger et biogassanlegg som reduserer fosforinnholdet i biogjødsla som skal tilbake til bonden. Det finnes per i dag to metoder for å løse dette, men hvilken metode som fungerer best og er mest lønnsom er for tidlig å si foreløpig. En av metodene er de allerede godt kjent med fra anlegget Biokraft har på Skogn. Den tar ut fosfor og reduserer tørrstoffet i bioresten.

I regi av Biokraft ble planen ble presentert for 100 bønder i august der Biokraft la frem lønnsomhetsanalyse og framdriftsplan for prosjektet. Det viser at bøndene forstår behovet for å gjøre klimatiltak og samtidig få tilbake gjødsel. For at prosjektet skal bli realisert avhenger dette av at det kommer på plass godkjent areal for bygging av anlegget. Om kommunen og det offentlige gir klarsignal, har selskapet en ambisjon om en investeringsbeslutning og byggestart allerede i 2025.

Nytt fra ANIMALIA Storfekjøttkontrollen

Anna Dangstorp, anna.kristine.dangstorp@animalia.no
Solveig Bjørnholt,

NYHET! BRUNSTKALENDER LANSERT I STORFEKJØTT-KONTROLLEN

Nå er brunstkalender lansert i Storfekjøttkontrollen. Den finnes i menyen under Registreringer, og den kan velges i hurtigregistreringsboksen på forsiden. Se demovideoer på *https://animalia.no/no/Dyr/husdyrkontrollene/storfekjott-kontrollen/videoer/*. Den er laget som en kalender og det er mulig å legge inn de vanlige brunsthendelsene, pluss at det er mulig å legge til kommentarer. Kalvinger og bedekninger kommer automatisk inn i kalenderen.

Det har også kommet et nytt kort på forsiden som heter Brunst. Her kan man velge hvilke varsler man vil ha, og hvor mange dager etter forrige hendelse man vil ha varsel.
Vi håper dette blir en nyttig funksjon for våre brukere.

REDIGERING AV FORSIDEKORTENE

Det har gått noen måneder siden lansering av ny forside, og det er kanskje noe du savner eller vil ha raskere tilgjengelig på forsiden. For å endre hvilke kort du vil se, og rekkefølgen på dem, går du inn på kortet som heter Tilpass forside. Her er det noen kort som har en hengelås, disse kan du ikke fjerne, men de andre kan du ta vekk haken for hvis du ikke vil se de. Du kan også endre rekkefølgen på de ved å klikke og dra de enten opp eller ned.

For å endre innhold i de enkelte kortene så klikker du på plusstegnet på det kortet du vil endre og setter hake på de opplysningene du vil se. Her er det også mulig å endre rekkefølge på opplysningene.

Merk at det er noen kort som vi mener inneholder så viktig informasjon at de ikke kan fjernes, og det er også noe informasjon i noen av kortene som ikke kan tas vekk.

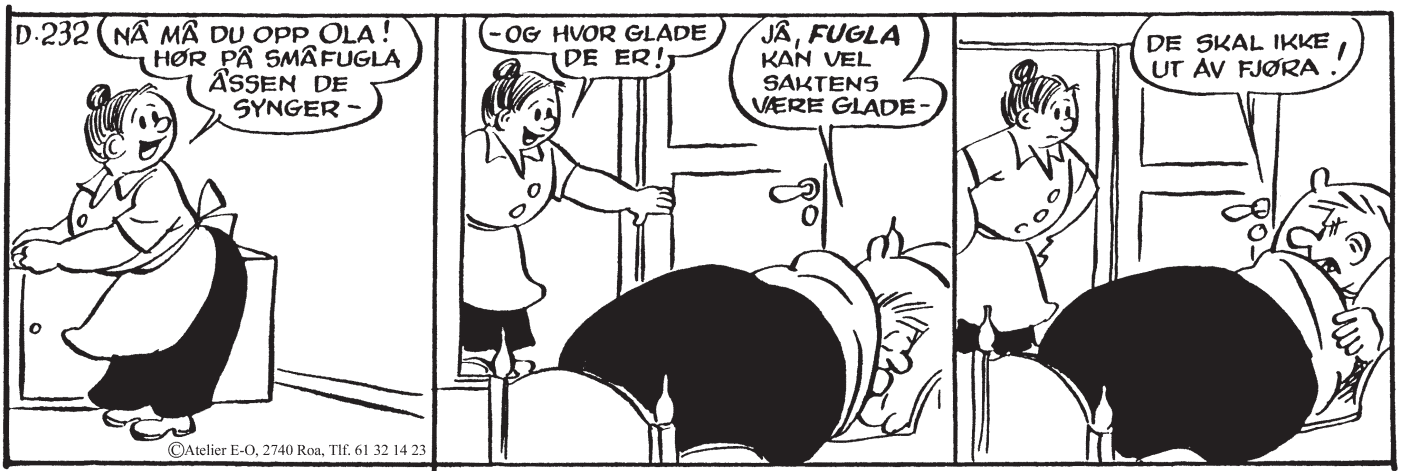
NYTT BILDE FOR INNLESING AV FILER

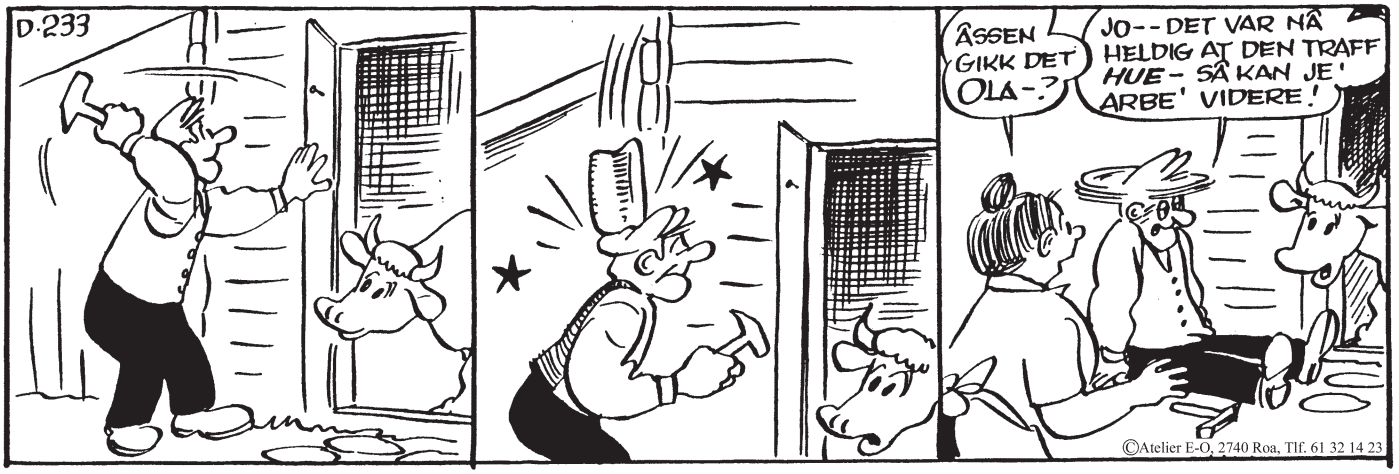
Storfekjøttkontrollen har siden 2017 hatt en funksjon for å lese inn veiefiler fra elektroniske vekter. Nå har vi også lagt til rette for at det kan leses inn filer ved innmelding av dyr, og at man kan lese inn filer med individer og ta de med seg videre til masseregistrering, for eksempel til Beite/binge eller etiketter. Disse funksjonene finner man under Registering og et nytt menypunkt, Innlesning, i tillegg til at det ligger under Valg knappen i Innmeldingsbildet og i Veiing.

AVLSVERDIBEREGNING

Neste avlsverdiberegning er i desember. Frist for registrering av data som skal være med er innen utgangen av november. Husk å legge inn alle vekter og kalvinger.

DAGROS

D·232
NÅ MÅ DU OPP OLA! HØR PÅ SMÅFUGLA ÅSSEN DE SYNGER-
-OG HVOR GLADE DE ER!
JÅ, FUGLA KAN VEL SAKTENS VÆRE GLADE-
DE SKAL IKKE UT AV FJØRA!
©Atelier E-O, 2740 Roa, Tlf. 61 32 14 23

D·233
ÅSSEN GIKK DET OLA-?
JO--DET VAR NÅ HELDIG AT DEN TRAFF HUE- SÅ KAN JE' ARBE' VIDERE!
©Atelier E-O, 2740 Roa, Tlf. 61 32 14 23

D·234
NÅ, HVORDAN SMAKTE DET?
TJA-
HVIS JEG SIER AT DET VAR GODT-
-SÅ LAGER DU VEL BARE DET SAMME EN ANNEN GANG!
©Atelier E-O, 2740 Roa, Tlf. 61 32 14 23

Vi i TINE

Redigert av Unni P. Christensen
unni.p.christensen@tine.no

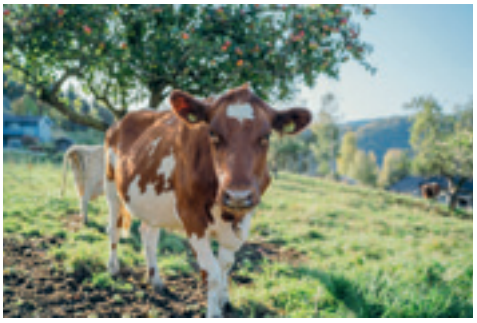
HUSK Å SØKE STØTTE TIL KLIMARÅDGIVING FØR 15. OKTOBER

Det er mulig å søke om støtte til klimarådgivning gjennom Regionalt Miljøprogram (RMP). Fristen er 15. oktober, så husk å søke i tide.

Med klimarådgiving menes rådgivning som tar for seg en helhetlig gjennomgang av utslipp og opptak av klimagasser på gården med sikte på å gjennomføre klimatiltak. Behov for klimatilpasning skal også inngå i rådgivningen. Rådgiverne som utfører klimarådgivning skal være godkjent av Landbruksdirektoratet, i dag er det kun rådgivere fra NLR og TINE som har gjennomgått klimakurs som er godkjente.

Tilskuddssatser

Satsene for RMP-tilskuddet er kr 8 000,- for helhetlig rådgiving melk og grovfôr, det vil si NLR-rådgiver og TINE-rådgiver i fellesskap. Dersom bonden har en forenklet rådgiving med en rådgiver er tilskuddet kr 6 000,-.

Rød og hvit ku på beite. Foto: Torstein Kiserud

Tiltaksplan må legges ved

Formålet med tilskuddet er å få rådgiving om gårdens klimaavtrykk og behovet for klimatilpasning. Tilskuddet skal stimulere til kunnskapsoppbygging om klimagassutslipp, karbonbinding og klimatilpasning, med sikte på å få gjennomført klimatiltak i jordbruksproduksjonen på sitt foretak.

Et vilkår for å søke om tilskudd er at det utarbeides en tiltaksplan som legges ved søknaden. Tiltaksplanen utarbeides i samarbeid mellom bonde og rådgiver. Tiltakene som foreslås i planen skal bidra til å redusere utslippene av klimagasser på gården. Tiltakene vil også være gode agronomiske tiltak som også er bra for økonomien.

STYRKET RÅDGIVNING OG STØTTE I MELKEKVALITET OG PRODUKSJONSFORHOLD

Melkekvalitet er avgjørende for både produktkvalitet, konkurransekraft og økonomi til bonden. Derfor har rådgiverteamet for melkekvalitet og produksjonsforhold i Norsk melkeråvare blitt spesialisert og styrket. De kan støtte melkeprodusenter med å løse utfordringer og forebygge avvik.

Det er mange faktorer som påvirker melkekvaliteten, som fôring, hygiene, melkeutstyr, smittepress og dyrehelse. Noen ganger kan det oppstå uforutsette situasjoner som krever rask handling og støtte. Da er det viktig å komme i kontakt med en rådgiver som kan komme på besøk for å vurdere situasjonen og gi råd om tiltak.

Tidligere kunne melkeprodusentene ringe medlemstelefonen innvalg 4 - melkekvalitet og få råd over telefon. – Vår erfaring er at raskeste vei til stabilisering av melkekvalitet ved en uforutsett utfordring, er at rådgiver kan bistå på stedet. Ikke alle forhold og årsaker lar seg analysere eller diagnostisere over telefon. Raske og effektive tiltak har stor betydning dersom avvik oppstår, sier Eivind Kjuus, direktør melkeomsetning i Norsk melkeråvare.

Norsk melkeråvare ønsker derfor at melkeprodusenter som har behov for rådgivning om melkekvalitet og produksjonsforhold, tar direkte kontakt med sin rådgiver. Dette vil bidra til rask og effektiv støtte, og unngå unødvendig ventetid eller misforståelser. Rådgiverne har god kompetanse og erfaring innen melkekvalitet, og kan også samarbeide med andre fagpersoner som veterinær, fôrrådgiver eller melkeutstyrsleverandør ved behov.

Slår sammen innvalg avregning og melkekvalitet

Dersom du ikke vet hvem som er din rådgiver for melkekvalitet og produksjonsforhold, kan du kontakte TINE på medlemstelefon 51 37 15 00, tastevalg 1 - medlemssenter, eller 2 - avregning og melkekvalitet. Tidligere hadde melkekvalitet sitt eget innvalg, men er nå slått sammen med innvalg 2 – avregning.

BESTILLING AV FJØSKORT ER FLYTTET TIL GENOS NETTSIDE

Fjøskort bestiller du nå på Genos nettside ved å logge deg inn på "Min side. Under "Min profil" kan du endre bestillingsmåned, antall sett eller avbestille, dersom du ønsker det.

Applikasjonene på *medlem.tine.no* overtas av Mimiro, og dermed må fjøskortbestillingen uansett flyttes og bygges opp på nytt. Da er det naturlig at verktøy som er knyttet til Geno legges over deres digitale flater. Datagrunnlaget er også flyttet. Det betyr at du ikke trenger å legge inn bestilling av fjøskort på nytt. Ønsker du ikke å endre på noe? Da trenger du heller ikke å gjøre noe.

Dersom du ønsker å gjøre endringer, logger du deg inn på Min side på TINEs medlemssider og klikker på "Min profil". Husk å klikk på oppdater når du har gjort en endring.

BUSKAP SERVICE-SIDER

Markedsplass for produkter og tjenester til storfebøndene

Er dette ditt marked? Buskap nr 8/24 kommer ut 08.12.24. Bestillingsfrist er 19.11.24
Kontakt Salgsfabrikken AS › Jernbanevegen 13 › 2260 Kirkenær › Kikki Valby: kikki@salgsfabrikken.no › Mob. 901 19 121

Fjøsinnredning/utstyr

BB agro HUSDYRTEKNIKK
Ingaveien 20 – 1735 Varteig
T: 69 12 68 00
www.bbagro.no

Husdyr Systemer
T: 38 11 81 00/F: 38 11 91 30
www.husdyrsystemer.no

Reime
www.reime.no • post@reime.no

FJØSSYSTEMER
Bonden og dyrenes førstevalg
Fjøssystemer vet alt om hvordan fjøs bygges og driftes. Derfor har vi blitt bonden og dyrenes førstevalg.
Se fjossystemer.no LELY
Fjøssystemer. Telefon 02634.
post@fjossystemer.no

TORE OLSEN SALG AS
Songe Hydrauliske Topstag

Tlf: 37 16 45 40
salg@songeproducts.com SONGE

Organisasjon/forening/bistand

TYR
www.tyr.no
Storhamargata 44 • 2317 Hamar
T: 952 90 855

Maskiner/redskap

HEKTNER MASKIN A/S
T: 63 83 90 00 ■ F: 63 83 35 01
www.hektner.no

Gjødselutstyr

Duun Industrier
7630 Åsen
T: 74 01 59 00
F: 74 01 59 10
www.duun.no

Ole G. & Co AS
Nord Varhaug
4368 Varhaug
T: 51 79 35 50
JÆRBU
www.jaerbu.no

Teigum as

Fôr/fôrbehandling

Alltech®
Besøk oss i dag!
nettbutikk.alltech.com
Tlf: 578 27 100
norge@alltech.com
www.alltech.com/norge

BESØK OSS PÅ NETT:
www.felleskjopet.no
www.fkra.no
Felleskjøpet

NORGESFÔR
Kontakt nærmeste Norgesfôr-bedrift
www.norgesfor.no

OfotLab
Analyse av grovfôr, jord, planter og korn.
NorFor-analyser.
www.ofotlab.no
post@ofotlab.no
Telefon: 462 83 366

Husdyrrekvisita

AST Landbruk AS
Kjelleveien 30, 3125 Tønsberg
T: 33 31 70 00
www.astlandbruk.no

Husdyr

SISU HEST & HUSDYR
www.shh.no

Rådgivning

Norsk Landbruksrådgiving
Helhetlig rådgiving i hele landet
nlr.no - nlr@nlr.no
T: 90 20 33 17

Bygg

EA Bygg Betong AS
Tlf: 400 37 690
post@eabygg.no
www.eabygg.no

Gjerder

Gjeteren AS
Vi fører alt innen elektriske gjerder og utstyr!
www.gjeteren.no
Tlf: 67 15 42 42

Mjølkeanlegg

STRANGKO
Grendaservice AS
Telefon 56 51 09 15
Strangko Tønsberg
Telefon 33 31 76 54
Jørn Paalgård
Telefon 901 98 253
Fjøssystemer Midt Norge
Telefon 72 89 41 00

DeLaval
Postboks 3250, 1402 Ski
T: +47 64 85 85 00
norge.info@delaval.com
www.delaval.no
ALT DU TRENGER TIL FJØSET

FJØSSYSTEMER
Bonden og dyrenes førstevalg
Fjøssystemer vet alt om hvordan fjøs bygges og driftes. Derfor har vi blitt bonden og dyrenes førstevalg.
Se fjossystemer.no LELY
Fjøssystemer. Telefon 02634.
post@fjossystemer.no

SAC

SAC i Norge repræsenteres:
SAC Denmark
+45 75523666
www.sacmilking.com
dk@sacmilking.com

G.K. Røe AS
6680 Halsanaustan
Tlf: 957 81 234
e-mail: post@gkroe.no
www.gkroe.no
Områder: Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal, Nord Oppland, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Nordland.

Enger Agri Service AS
1866 Båstad
Tlf: 95481368
e-mail: post@eas.as
www.eas.as
Områder: Aust-Agder, Østfold, Vestfold, Oslo, Hedmark, Syd Oppland, Buskerud, Telemark samt Troms og Finnmark

Medlemsinfo

Redigert av Ingunn Nævdal
ingunn.nevdal@geno.no

HØSTMØTER 2024

I år blir det endelig fysiske høstmøter igjen i Geno! Vi gleder oss til å samle tillitsvalgte i Geno ulike steder i landet for god dialog.
Vi kjører ganske likt opplegg som tidligere geografisk, men noen endringer blir det. Her er oversikten over årets møter:

Dato	Dag	Tidsramme	Eierområde	Sted
15.oktober	Tirsdag	10.00–15.30	Midt	Thon Hotel Surnadal
16.oktober	Onsdag	10.00–15.30	Midt	Mære Landbruksskole
15.oktober	Tirsdag	10.00–15.30	Sørvest	Tine Meieriet Flesland
16.oktober	Onsdag	10.00–15.30	Sørvest	Særheim
17.-18.oktober	Torsdag-fredag	12.00–12.00	Nord	Scandic Grand Tromsø
21.oktober	Mandag	10.00–15.30	Øst	Store Ree

Det blir dagmøter i alle eieområder, unntatt i nord. Dette på grunn av reiseavstander. For tillitsvalgte i nord blir det møte i Tromsø, fra lunsj torsdag til lunsj fredag.

I øst går vi for en ny variant med kun ett møte, på Store Ree. Her legger vi også inn tid til oksevisning i det nye fjøset.

Innkallinger og påmeldingslenke sendes til Geno-kontakter, årsmøteutsendinger, styret og valgkomiteen i løpet av kort tid. Sett av datoene! Har du ikke mulighet til å møte selv, send noen andre fra arbeidsutvalget i produsentlaget.

FAGMØTE OM NY GS-ORDNING

Høsten 2024 byr på flere endringer i forbindelse med GS-testing. Det blir mulig å ta ut øreprøve ved merking av kalv med elektroniske GS-merker. Disse bestilles hos MSD Animal Health (tidligere Os ID) på samme måte som vanlige øremerker. Prøvene skal sendes med melkebilen. Det vil fortsatt være mulig å bestille de grønne GS-merkene for de som ønsker det. Bestillingsløsningen vil bli flyttet fra medlem.tine.no til Geno avlsplan.

I den anledning ønsker Geno å invitere til et fagmøte hvor det gjennomgås det praktiske rundt ny ordning,

Bli med på fagmøte 15. oktober og få gjennomgang av det praktiske rundt ny ordning for GS-testing av kvigekalver. Foto: Turi Nordengen.

og det vil være gode muligheter til å stille spørsmål.
Dato: Tirsdag 15.oktober kl. 19.30

Sted: Teams (finn lenke til møtet i aktivitetskalenderen på *geno.no*)

KURS I GENO AVLSPLAN

Det vil i høst arrangeres to kurs i Geno avlsplan på Teams. Kursledere Hanna Retzius Storlien og Anne Guro Larsgard vil gjennomgå de ulike funksjonene steg for steg og svare på spørsmål underveis. Det legges opp til at deltakerne sitter med sin avlsplan og legger inn egne valg underveis i kurset. Kurset er åpent for alle interesserte, men mest nyttig for de som er medlem av Kukontrollen (mjølkekubesetninger) og dermed har tilgang til sin besetning i Geno avlsplan.

Kursdatoer:
Torsdag 31.oktober kl. 19.30–21.30
Fredag 1. november kl. 10.00–12.00
Finn Teams-lenke til kursene i aktivitetskalenderen på *geno.no*.

Geno inviterer til produsentlagsdag på Store Ree 13. november. Foto: June Witzøe.

PRODUSENTLAGSDAG PÅ STORE REE–MELD DERE PÅ!

Onsdag 13. november inviterer Geno produsentlag som ønsker å besøke Store Ree velkommen! Vi håper dere vil arrangere tur for deres produsentlag, og at gjerne Geno-kontakten tar ansvaret for påmelding til Geno. Dette er dagen før Agroteknikk, så hvis dere allerede har tenkt en tur dit, kan jo dette kombineres med et besøk på Store Ree dagen før!

Geno serverer lunsj. Det blir et spennende fagforedrag fra avlssjefen med den spennende veien framover i NRF-avlen, og det blir oksevisning med Hans Storlien i visningsrommet i det nye fjøset.

Tidsplan for dagen:
Kl. 12.00 – Lunsj
Kl. 13.00 – Fagprogram «50+ med avlssjefen»/Oksevisning
Kl. 14.00 – Fagprogram «50+ med avlssjefen»/Oksevisning
Kl. 15.00 – Avslutning for dagen

Påmelding
Alle som ønsker å besøke Store Ree denne dagen MÅ melde seg på via sitt produsentlag. Vi oppfordrer Geno-kontaktene til å ta ansvar for å planlegge tur, ta imot påmeldinger fra sine medlemmer, og varsle dette videre til Geno.

Påmeldinger må skje innen 1. november via e-post til: ab@geno.no

Her må det opplyses om navn på produsentlag og antall. Og eventuelle allergier.
NB! Det blir en begrensning på 80 stk. denne dagen, så her er det førstemann til mølla!

Velkommen!

Scan QR-koden og snurr film!

Melkerekord og maisdyrking hos Håkon

I Hallingdal finner vi Håkon Rotnheim og hans imponerende fjøs. Fjøset huser ei høytytende Holstein-besetning på 75 årskyr. Faktisk satte de «verdensrekord» i fjor med en døgnproduksjon på nesten 2.700 liter melk! Fjøset fra 2007 er utstyrt med en Lely Discovery Collector og en effektiv Lely A5 melkerobot. Men Håkon verdsetter også tradisjonelle metoder, som bruk av en «fôringsmoped» fra Danmark og gjenbruk av brød fra det lokale bakeriet. Som om ikke melkeproduksjonen var nok, driver uredde Håkon også et spennende prøveprosjekt med maisdyrking. **Scan QR-koden og se filmen. Du finner den også på vår nettside og YouTube-kanal.**

Fjøs fra A til Å

SMART FÔRING FJØSSYSTEMER

Telefon 02634 fjossystemer.no

FJØSSYSTEMER
Bonden og dyrenes førstevalg

DeLaval

Kyrne på Gangstad Gårdsysteri produserer melk til verdens beste ost i DeLaval VMS™ melkerobot.

Les historien til Ole Morten og Maren Gangstad.

Snakk med din lokale salgskonsulent om hvordan VMS™ V310 kan bli ditt melkesystem.

Besøk delaval.com eller felleskjopet.no/i-mek

Felleskjøpet

Ta vare på jorda, dyra og framtida